

הישיבה הארבע-מאות-ושלושים-ושתיים של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ה' באדר ב' התשמ"א (11 במארכ 1981)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. שאילתות ותשובות

לפי בקשתי תדון ועדת השרים לענייני חברה ורווחה בישיבתה הקרובה באישור דוח הצוות הנ"ל ובהקצבת הסכומים שיידרשו למשרד העבודה והרווחה לביצוע ההמלצות בשנת 1981.

בשלב זה לא בוטל השירות לעיוור במשרדי. על-פי המלצת ועדת-מרגולין ייערך ניסוי באזור אחד, בטרם יוחלט סופית עניין אירגון מחדש של השירות לעיוור.

משרדי והמוסד לביטוח לאומי העמידו הון חוזר בסכום של 2 מיליוני לירות לרכישת מיכשור מיוחד לעיוור רים בחוף-לארץ. המשרד הקציב בשנה זו סכומים נוס- פים לסיבסוד מיכשור חינוכי לשימוש יומיומי לעיוור, כגון מכונת ברייל וכו'.

אכן, פתחנו שירות של מורות שיקום ניידות למתן עזרה בתחום ניידות והתמצאות לעיוורים בביתם וכן ייעוץ להורים רואים שנולדו להם ילדים עיוורים וייעוץ להורים עיוורים עם ילדים רואים. התחלנו במתן שירותים בניידות והתמצאות לקשישים עיוורים. הקמנו יחידות שיקומיות לטיפול בילד העיוור עד גיל שש. הקמנו מכון לשיקום הראייה לכבדי ראייה כדי להקל קליטתם בעבודה ולשפר מצב התפקוד שלהם.

הרחבנו את אוכלוסיית העיוורים המטופלים ב-300 עיוורים.

7301. נערים בקבוצות עבודה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילינו שאלה את שר העבו- דה והרווחה ביום ט"ז בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980):

נוכח החמרת מצב התעסוקה בקרב הנערים והסכנה שנערים מחוסרי עבודה נתונים להשפעה שלילית של הרחוב, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה קבוצות עבודה של נערים שאינם עובדים ואינם לומדים נמצאות בטיפולו של משרד העבודה וה- רווחה?

2. מה מספר הנערים בקבוצות אלה עד ה-1 בדצמבר 1980?

3. מה היה מספרם בתאריך זה לפני שנה?

4. באילו מקומות עבודה מועסקות קבוצות עבודה?

5. מי הם הגורמים המטפלים בקבוצות עבודה?

6. מה גודל המענק הכספי שמקבלות קבוצות הע- בודה?

7. האם קיימת תכנית להגדלת מספר הנערים בק- בוצות עבודה?

היו"ר ח. גרופמן:

אני פותחת בזה את ישיבת הכנסת. סעיף ראשון — שאילתות ותשובות. אבקש את שר העבודה והרווחה להשיב על שאילתות.

7090. השירות לעיוור

חברת-הכנסת ח. בר-לב שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ב בכסליו התשמ"א (20 בנובמבר 1980):

בינואר 1980 הוגשו לכבודו המלצות הוועדה שדנה בצרכים המיוחדים של העיוורים בישראל.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם מתבצעות המלצות הוועדה?

2. אם כן, מה נעשה עד היום כדי לשפר את הטיפול באוכלוסייה זו במסגרת המלצות הוועדה?

3. אם לא, מדוע?

4. האם יש כוונה לבטל את השירות לעיוור ומי אמור לשאת בעול שהוא נשא עד היום?

5. האם התכנית המבוצעת היום על-ידי מנהל אגף השיקום במשרדך עולה בקנה אחד עם המלצות הוועדה?

6. מה עשה משרדך בשנה האחרונה כדי לשפר את הטיפול בעיוורים?

היו"ר ח. גרופמן:

שר העבודה והרווחה ישיב על שאילתה מס' 7090 של חברת-הכנסת חיים בר-לב. חברת-הכנסת חיים בר-לב איננו. האם אתה רוצה להשיב על השאילתה, אדוני השר?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אם חבר הכנסת איננו, אינני רואה סיבה מדוע עלי להשיב.

תשובות שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הוועדה שמונתה על ידי "לבדיקת הצרכים המיוחדים של העיוורים בישראל" בראשותו של הפרופסור יצחק מרגולין הגישה לי דוח והמלצות. המלצות הוועדה אומצו על-ידינו בתכנית מקיפה לשיפור השירותים לעיוורים בתחומים השונים בשנים הקרובות.

כדי לקדם את הטיפול בשימוש בהמלצות הנ"ל, מינתי צוות בראשותו של מנכ"ל המשרד, סגן הממונה על התקציבים, סמנכ"ל המוסד לביטוח לאומי ומנהל אגף השיקום. הצוות נתבקש לבחון את אפשרויות יישומן של ההמלצות, שיש להן גם השלכות תקציביות.

במעונות נעולים וכי בגלל מגבלות במשאבים אין פועלים די למען שיקום של נוער שעל סף העבריינות, אין פתרון לצעירים המשתחררים מבתי־הסוהר והטיפול בהם לקוי.

שאלותי אל כבוד השר :

1. א. כמה מקומות חסר במעונות נעולים עד סוף 1978 והאם חסרים מקומות גם כיום וכמה ?

ב. אם כן — למה חסרים המקומות ומה בדעת כבודו לעשות בנדון ?

ג. מה קרה לנוער שאמור היה להימצא במעונות נעולים ?

ד. הידוע לכבודו שבתי־משפט לנוער נמנעו מל־צוות על מעונות, אף שטובת הנער דרשה זאת, בידעם שאין מקומות פנויים ?

2. מה פעל משרד כבודו מה־17 במאי 1978 ועד עתה למען תנאי שיקום לנוער שעל סף העבריינות ?

3. א. מה הפתרון שמשרד כבודו נותן לצעירים המשתחררים מבתי־הסוהר והאם הטיפול בהם עדיין לקוי ?

ב. אם כן — מה בדעת כבודו לעשות לשינוי המ־צב ?

שר־העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אני מודה לך, חבר־הכנסת שילנסקי, שאתה נותן לי אפשרות להשיב לך.

1. עד סוף חודש דצמבר 1980 נקלטו במעונות נעולים כל הנערים אשר הופנו למעונות על־פי החלטות בתי־המשפט. עם זאת נוצר לעתים עיכוב זמני בקליטת נערים, במיוחד נערים מבני המיעוטים. טרם הוקם מעון נעול לאוכלוסייה זו. נערים אשר קליטתם במעון נעול מתעכבת מוחזקים לעתים במעצר או ממתינים בביתם עד שמתפנה מקום במעון נעול.

בשיחוף עם משרד האוצר נבדקה עתה תכנית אשר תיתן, בין היתר, מענה למקומות נוספים בשביל אוכלוסייה המיועדת לחינוך ולהסתכלות במעון נעול. אנחנו מבחי־נים בין שתי הקטגוריות האלה.

2. המשרד פיתח את השירותים החברתיים המטפלים בנוער מנותק. כ־130 עובדי תבורות רחוב וכ־90 עובדי נערות במצוקה מופעלים על־ידי המשרד ברשויות המקר־מיות. פותחו פרויקטים רבים בתחום ההכשרה המקצו־ר עית, הוקמו מקלטים והוסטלים, נמשכת הפעולה להכנת נערות לגיוס לצה"ל ופעילות לנערים במכון וינגייט ועוד.

ו. היתה פריצת השורה. קודם לכן לא היתה ההכשרה המקצועית פתוחה לסוג הזה של נוער.

3. המשרד הקים מועצה לשיקום האסיר בראשות מנכ"ל המשרד ששותפים בה כל הגורמים העוסקים בנושא ; מתוכנן הוסטל לאסירים משוחררים צעירים ; סוכם לאפשר העסקת אסירים משוחררים על־ידי משרדי ממשלה וגופים מסונפים על סמך בדיקה אינדיווידואלית.

נעשה ככל שניתן להרחבת הפעולות של הטיפול באסיר המשתחרר במסגרת התקציב לשנת 1981.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אני רוצה להודות לשר. אמנם יש עוד הרבה לעשות בשטח, אבל ראיתי בשטח חלק גדול מההתקדמות הזאת שחברי ציין.

8. אם כן, בכמה ומתי ?

9. אם אין תכנית, מה הן הסיבות לכך ?

תשובת שר־העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בדצמבר 1980 טיפל משרדנו ב־145 קבוצות עבר־דה.

2 ו־3. מספר הנערים ב־1 בדצמבר 1980 היה 2,181 לעומת 557 לפני שנה.

4. 70 קבוצות בצה"ל ; 20 קבוצות בבתי־חולים ; 55 קבוצות במפעלים פרטיים ומלונות.

5. משרד העבודה והרווחה ; רשת "עמל" ; הסתד־רות הנוער העובד והלומד ; רשת "אורט" ; רשויות מקומיות.

6. נערי קבוצות עבודה במסגרת צה"ל ובבתי־חולים מקבלים מענק הכשרה של 14 שקל ליום ; שכר הנערים בקבוצות עבודה במפעלים פרטיים נקבע במשא־ומתן בין המפעל להסתדרות הנוער העובד והלומד.

7, 8 ו־9. קיימת תכנית להגדלת מספר הנערים בכל קבוצה ולתוספת קבוצות עבודה במסלולי בניין ואחזקת מבנים במסגרת פרויקט שיקום שכונות. עד סוף שנת הלימודים התשמ"א תפעלנה עוד 4 קבוצות בצה"ל ; 2 קבוצות בבתי־חולים ; 4 קבוצות במפעלים פרטיים ורשויות מקומיות.

7303. עבודה לעולים חדשים

חבר־הכנסת י. תמיר שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980) :

עולים חדשים המגיעים ארצה מקבלים מהסוכנות שכר חודשי. חלקם יושב זמן רב בחיבוק ידיים, לעתים אפילו בלא שילמד באולפן.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם נבדקה אפשרות העסקת העולים בתקופה זו ?

2. אם כן, מה הסיבה שאין הם מועסקים ?

3. אם לא, האם בדעת כבודו לפעול בנדון ?

תשובת שר־העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. מחסור בתעסוקה.

3. כן, קיימות תכניות משותפות למשרדי ולמשרד לקליטת עלייה הכוללות : לימוד עברית, השתתפות במר־כוז הסבה והכשרה מקצועית והופכים גם למרכזי קלט לקראת תעסוקה וכן יציאה לתעסוקות עונתיות, כגון עבודה חקלאית בהדרים.

7306. טיפול בנוער שעל סף עבריינות ושיקומו

חבר־הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980) :

בחשובה לשאילתה שלי מספר 1410 אמר כבודו ב־17 במאי 1978 כי עד סוף שנת 1978 יחסרו כ־100 מקומות

2. באילו דרכים אוכף משרד העבודה והרווחה את החוק בדבר קיומן של ועדות אלה ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כ-800.

2. הקמת ועדות בטיחות נעשית בדרך כלל תוך שיכנוע והסברה ולא על דרך הכפייה. עם זאת הוגשה על ידי לכנסת והועברה לוועדת העבודה והרווחה הצעת חוק לתיקון חוק אירגון הפיקוח על העבודה ובו תיקונים שיסייעו לפעולתנו להגדלת מספר ועדות הבטיחות וחיזוק מעמדן.

7698. מותם של ישישה ונכה בכניע-יש שבגדרה

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ג בשבט התשמ"א (28 בינואר 1981) :

בבוקר יום ה' 15 בינואר 1981 נתגלו גופותיהם של ישישה ונכה אשר נחנקו בשנתם בביתם הרעוע אשר בשכונת בני-יעיש ליד גדרה, בית שגודלו אינו עולה על 34 מ"ר.

שאלות הן :

1. כיצד זה ייתכן שבמערכת הרווחה הממשלתית המקיימת עובדים שכונתיים החייבים להגיע לכל הנזקים ולמרות מפעל שיקום השכונות יכולה היתה משפחה להישאר לגור בתנאים תת-אנושיים ולהשתמש בורדים כדי לחמם את ביתה באין לה מקור חימום אחר ?

2. האם נחקרו העובדים הסוציאליים במקום והאם נמצא כיצד נעלם מהם גורל המשפחה ? אם כן, מה העלתה החקירה ?

3. האם מתכוון השר לבדוק את הנעשה בשכונה זו ובשכונות דומות ולדאוג כי מקרים דומים לא יקרו ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בני-יעיש הוא ישוב כפרי עם ועד מקומי ואין ישוב זה כלול במסגרת פרויקט שיקום השכונות. לפי המידע שנמסר לי המשפחה היתה מוכרת לעובדים הסוציאליים במקום ולוועד הישוב. המשפחה סירבה לקבל תנור חימום ועזרי בית שהוצעו לה. מאחר שמדובר בפרטים אישיים, אני מעביר לחברת הכנסת הנכבדה דוח של מנהל השירות לזקן במשרדי על הטיפול במשפחה והנסיגות לסייע לה.

2 ו-3. משרדי פועל לאיתור קשישים ומשפחות במצבים הדורשים עזרה וסיוע. במקרה שבו מדובר נחקרו העובדים הסוציאליים. המשפחה היתה, כאמור, מוכרת להם היטב והיו נסיגות לסייע בהדרכה ובתקציב, אולם פניותיהם נתקלו בסירוב.

7744. תוספת היוקר ותוספת השכר

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר העבודה והרווחה ביום א' באדר א' התשמ"א (5 בפברואר 1981) :

ב-25 בדצמבר 1980 פירסמת צו הרחבה לגבי החלת תוספת היוקר ותוספת השכר השנתית של 15% על כל העובדים למעט עובדי "המשקם" וכן "עובדים עם מגבלות

היו"ר ח. גרוסמן :

אני שמחה שאתה מודה לשר, אבל בתקנון יש רק רשות לשאלה נוספת.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אני מבין שאתה שואל מה עוד עשו. אני אשתדל לעשות אף יותר.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אני "מוצץ" לשר את הדם כל כך, כך שמותר לי להודות לו.

היו"ר ח. גרוסמן :

לא בהודמנות זו.

7405. כוח-אדם מתאים בלשכות התעסוקה

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ג' בשבט התשמ"א (8 בינואר 1981) :

יושב-ראש הוועד הארצי של עובדי שירות התעסוקה טען כי לו היה די כוח-אדם מתאים בלשכות התעסוקה, היה ניתן למצוא לחלק מהמובטלים מקומות עבודה, ובכך לחסוך מיליוני שקלים לקופת המדינה.

אבקש להשיב לי :

1. האם הינך מסכים לקביעה זו ?

2. אם לא, האם המצב בלשכות התעסוקה סביר מבחינת כוח-אדם ?

3. אם הקביעה הנ"ל נכונה — האם חיטול עליך את האחריות לתוצאות של מצב זה ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

1. לא.

2-3. מינהלת שירות התעסוקה ועובדי השירות עושים מאמצים רבים כדי לעמוד בעומס העבודה שגבר לאחרונה בלשכות התעסוקה ולהבטיח טיפול בכל דורשי העבודה הפונים אליהן.

בימים אלה נבדקת באוצר דרישתנו להגדלת מספר העובדים בשירות התעסוקה. אני מקווה שתוספת כוח-אדם אכן תאושר, תקל על לחץ העבודה שגבר לאחרונה בלשכות התעסוקה, ותאפשר טיפול מקיף יותר בדורשי העבודה ובמובטלים הפונים ללשכות התעסוקה.

אני מבקש לציין, חברת-הכנסת גרוסמן, שאנחנו בודקים עכשיו גם את האפשרות להפעיל עובדים מקצו-עיים, עובדים סוציאליים למשל, במסגרת שירות התעסוקה, כדי לטפל טיפול מיוחד במקרים אינדיבידואליים, במובטל ובמשפחתו.

7653. ועדות הבטיחות המפעליות

חברת-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בשבט התשמ"א (18 בינואר 1981) :

ממידע שבידי עולה כי על אף הוראות החוק פועלות ועדות בטיחות מפעליות רק במספר זעום ביותר של מפעלים.

אבקש מכבוד השר להשיב :

1. כמה ועדות בטיחות מפעליות פועלות באזור תל-אביב ?

פיצויי הפיטורין. משרדי פנה לאירגוני העובדים והמ-
עסיקים היציגים לשם התייעצות, כפי שמחייב החוק.
תיקון התקנון יובא בקרוב לאישורה של ועדת הע-
בודה והרווחה של הכנסת.

7885. תשלום קיצבאות ילדים לישראלים הנמצאים
בחוץ-לארץ

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר העבודה והרווחה
ביום כ"א באדר א' התשמ"א (25 בפברואר 1981):

פנה אלי אורח ישראלי היושב בקליפורניה ובפיו
סיפור על ישראלים-יורדים רבים המנהלים בישראל חש-
בונות בנקים ומגלגלים בהם את כספי קיצבאות הילדים
שהם מקבלים מן הביטוח הלאומי. זאת, אף-על-פי שאינם
נמצאים בארץ שנים אחדות ואינם משלמים לביטוח
הלאומי מידי חודש.

שאלות הן :

1. האם נכון הדבר ובאיו דרך בודק הביטוח הלי-
אומי למי הוא משלם קיצבאות ילדים ?
2. האם יש מעקב אחרי יציאתם מן הארץ של
מקבלי קיצבת ילדים והפסקת הקיצבה ?
3. מה דינם של ישראלים שליחים מן המוסדות
המשלתיים השונים ? האם הם מקבלים את קיצבת
הילדים לחשבונית בארץ בתוספת על תשלום במסגרת
השכר ?

הי"ר ח. גרופמן :

אבקש מאת שר העבודה והרווחה להשיב על שאלתה
מס' 7885 של חברת-הכנסת שולמית אלוני. היא איננה
באולם.

אסתר הרלין (המערך) :
אני מבקשת לקרוא את התשובה.

הי"ר ח. גרופמן :

אם יש בקשה והשר מסכים, בבקשה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
בהחלט.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

לפי סעיף 104(א) לחוק הביטוח הלאומי (נוסח
משולב), התשכ"ח-1968, מותנית הזכאות לקיצבת ילדים
בכך שהילד שבגיניו משולמת הקיצבה נמצא בישראל.

לפי סעיף 104(ב) לחוק "לא יראו ילד כנמצא בחוץ-
לארץ אם יצא את ישראל לתקופה שאינה עולה על 6
חודשים; אולם המוסד רשאי לראותו כאילו הוא בישראל
גם אם יצא את ישראל לתקופה העולה על 6 חודשים".

המוסד לביטוח לאומי קבע שתשלום קיצבת ילדים
בגין ילד השוהה בחוץ-לארץ יותר מ-6 חודשים, יימשך :
(1) כאשר הילד שווה בחוץ-לארץ בליווי הורה המועסק
בחוץ-לארץ על-ידי מעביד שהוא תושב ישראל, שכרת
עם העובד חוזה עבודה בישראל בדבר העסקתו בחוץ-
לארץ; בקבוצה זו נכללים בין היתר עובדי מדינה המור-
עסקים בחוץ-לארץ. (2) כאשר הילד שווה בחוץ-לארץ
לצורך ריפוי, או נלווה להורים המצויים בחוץ-לארץ
לצורך ריפוי או ריפוי של (ילד אחר) אחיו או אחותו.

פסיות, גפשויות ושכליות המועסקים במפעלים מוגנים.
שאוצר המדינה משתתף באחזקתם".

אבקש להשיב לי :

1. כשר העבודה והרווחה, מה נימוקיך לשלול דווקא
משכבות העובדים החלשות ביותר את תוספת היוקר
ותוספת השכר המוענקות לכלל העובדים ?
2. המוכן הינך לבטל מיידית את הוצאתו מכלל צו
ההרחבה של שכבות העובדים האמורות לעיל ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

עובדי "המשקם" קיבלו את תוספת היוקר ותוספת
השכר הנזכרות בשאלתה. נכון שעקב טעות טכנית הוצא
"המשקם" מתחולת אחד הצווים, אולם הדבר תוקן בינ-
תיים.

באשר למשוקמים הנמצאים במסגרות מוגנות אחרות
— אין מדובר בתנאי העסקה רגילים אלא במתן שיקום
תעסוקתי מוגן; לכן אין מקום ליישם במסגרות אלה את
תנאי העבודה המקובלים במשק.

עלי לציין כי החזקת מוסדות השיקום שבהם מדובר
הינה יקרה ביותר וכבר כיום אנו נתקלים בקשיים תקי-
ציביים לשם החזקתם במתכונת מלאה ואין כל אפשרות
להעמיס עליהם תוספת הוצאות מתקציב המדינה.

אני מבקש להוסיף שאנחנו מבחינים בין מקומות
העבודה, שהם אמנם מוגנים אבל הם בחזקת מקומות
תעסוקה, ועליהם החלטנו את הצווים, לבין מסגרות טיפוי-
ליות שבהן יש תעסוקה, אבל איננו יכולים לנהוג לגביהן
כמו לגבי מקום עבודה טבעי או מוגן למחצה.

הי"ר ח. גרופמן :

חבל שאינני יכולה לשאול שאלה נוספת.

7780. חישוב פיצויי פיטורין

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילני שאלה את שר העבודה
והרווחה ביום ו' באדר א' התשמ"א (11 בפברואר 1981):

בפסק-דין של בית-הדין הארצי לעבודה בדיון מספר
שם/38-3, שניתן ביום 12 ביוני 1980, נקבע כי פיצויי
הפיטורין של עובד, שהיה ערב הפסקת עבודתו בחופשה
ללא תשלום, מחושבים על בסיס שכרו האחרון ששולם
בפועל ולא על בסיס השכר אשר היה משולם לו אילו
עבד בפועל ערב פיטוריו.

בית-הדין ציין כי בעתות של ירידה מתמדת בערך
הכסף, נוצר מצב שיש בו חסרון כיס ועל כן הוא סבור
כי "הפתרון ההולם הוא בהתקנת תקנה — דוגמת תקנה
5 החדשה — ובה ייקבע כיצד לחשב פיצויי פיטורין
המשתלמים אחרי תקופה של חופשה ללא תשלום".

אי לכך הנני מבקשת מכבוד השר להשיב לי :

האם בדעתו להתקין תקנה על-פי חוק פיצויי פיטורין
אשר תסדיר את נושא חישוב פיצויי הפיטורין המשתלמים
לאחר תקופה של חופשה ללא תשלום, כנאמר בפסק-
הדין הנ"ל ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדעתי להתקין תיקון לתקנות שלפיהן מחשבים את

חוברת כ"ב, ישיבה תל"ב
— שאלות ותשובות —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
שנינו באנו מוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח. גרופמן:
לשאלתה האחרונה של חברת-הכנסת אלוני מס' 7885 ניתנה תשובה, משום שאחד מחברי הכנסת הנוכחים ביקש זאת. יש עוד שאלות של חברת-הכנסת אלוני, מס' 7698, שאולי אתה, אדוני השר, מוכן להשיב עליה לאחר שכבר עמדת לרדת מהדוכן.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אם כך, אני מבקש להשיב גם על שאלות של. הייתי עסוק במילוי תפקידי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה אינו מצדיק, אבל — — —

היו"ר ח. גרופמן:
איננו כנוסים לפרטים ולבדיקה מי היה בתפקיד ומי לא. כל עוד השר לא ירד מהדוכן, אפשר לבקש. אם השר מסכים — בבקשה.

ישינה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
יש לתת הוראה ליושבי-ראש הוועדות לסיים את הישיבות בזמן, כדי שחברי הכנסת יוכלו להיות בישיבה.

היו"ר ח. גרופמן:
אני שמחה שאת מעירה זאת. את יכולה להעלות זאת במציאות, אני אעזור לך.

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
אשיב על שאלתה של חברת-הכנסת וירשובסקי, כן ?

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
(קורא את התשובה על שאלתה 7653, ראה עמוד 2038 ועל שאלתה 7698 של חברת-הכנסת שולמית אלוני, ראה עמוד 2038)

ברצוני להוסיף שבוה אינני אומר שזו תשובה שמי ניתנה את הדעת, כי ייתכן שבשיטות טיפול אחרות אפשר היה להגיע למשפחה. אני מצטער על שבמקרה זה הדבר לא קרה.

היו"ר ח. גרופמן:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לפי האינפורמציה שהגיעה אליי, האם במהלך העבודה הרגיל הם עשו את מה שהוטל עליהם ?

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
כן זה מסתמן. הדבר הזה נבדק. ואמרתי שאני מבקש להעביר לך דוח מפורט בנושא זה.

היו"ר ח. גרופמן:
תודה רבה לשרהעבודה והרווחה.
אני מבקשת משר הפנים להשיב על שאלות.

6909. הרכב הוועדה הקרואה בקריית-שמונה

חברת-הכנסת י. חשאי שאל את שר הפנים ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

אני מבקש את הסברך מדוע הרכבה של הוועדה

1 ו-2. א. היוצא לחוץ-לארץ בליווי ילדיו חייב למסור הודעה למוסד על צאתו; ב. המוסד לביטוח לאומי מקבל מידע ממירשם הגבולות של מינהל האוכלוסין שבמשרד הפנים בדבר יציאות לחוץ-לארץ ופועל על-פי מידע זה להפסקת תשלום הקצבה, אם לא קיימת זכאות להמשך התשלום; ג. המוסד לביטוח לאומי עורך בדיקות מדגמיות בשיטות שונות כדי לוודא את הימצאות הילדים שבגינם משולמת הקצבה בישראל.

3. המוסד לביטוח לאומי, וכן משרד העבודה והרווחה, אינם מופקדים על הסדרי השכר של שליחים מטעם מוסדות ממשלתיים השוהים בחוץ-לארץ, ואין בידינו מידע אם בנוסף על קצבת הילדים משולמת תוספת לשכר בגין ילדים.

היו"ר ח. גרופמן:
אדוני השר, חברת-הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו שקצת איחרה, מבקשת שתשיב על השאלות שלה מס' 7301 ו-7780. אם יש בקשה כזאת, אני מקבלת אותה.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
לא באשמת.

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
אין צורך בטעמים. הייתי משיב בלא בדיקת אשמה.

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
(קורא את התשובה על שאלתה 7301, ראה עמוד 2036).

היו"ר ח. גרופמן:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארכלי-אלמוזלינו.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
אדוני השר, האם מובטחת תעסוקה לאותם נערים המסיימים את פרק הזמן שלהם במסגרת קבוצות העבודה, כדי לאפשר להם להשתלב בעבודה יעילה ובתנאים המקובלים ?

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
לא אוכל לתת תשובה כוללת. ברור כי נעשים מאמץ צים שזה ייעשה. אבל אשמה לבדוק ולהעביר לך את התשובה אם זה קיים ובאילו מקרים זה אינו קיים.

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
(קורא את התשובה על שאלתה 7780, ראה עמוד 2039).
אני רוצה להוסיף שאני משתדל להאיץ זאת.

היו"ר ח. גרופמן:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארכלי-אלמוזלינו.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
האם התקנות האלה יסדירו את הבעיה שהעליתי ?

שרהעבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
אני מצפה שכן, לכן התייחסתי לזה.

היו"ר ח. גרופמן:
אני מומינה את שר הפנים להשיב על שאלות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אפשר לבקש ?

צפיפות שעליה התריע גם נציב בתי-הסוהר חיים לוי, אבקשך להשיב לי על שאלותי:

1. מה היא תגובתך על המלצתו של הנציב בקשר לצפיפות ולהענקת חנינה בתנאים מסויימים לאסירים?
2. מה היא הצעתך אתה לפתרון בעיית הצפיפות בבתי-הסוהר?

3. כמה אסירים יהודים נמצאים בכל בתי-הסוהר וכמה בממוצע עולה החזקתו של אסיר לחודש?
4. האם נמצאים בבנייה בתי-סוהר חדשים?

5. מה היא הצפיפות הממוצעת היום — מספר מטרי-רים רבועים לאסיר — בבתי-הסוהר במדינות נאורות בעו-לם, ומה היא הצפיפות אצלנו?

6. מה הוא החוק בעולם בנושא השתתפות אסירים בבחירות למוסדות המדינה ומה הוא החוק בישראל?

7. האם אסיר הנמצא בחופשה בזמן קיום בחירות יכול להצביע? ואם כן, מה היא סיבת הפלייתו לטובה מאסיר שבמקרה אינו נמצא באותה עת בחופשה?

8. האם כבוד השר מוכן לשקול את הארכת משך הביקור שאסיר זכאי לו מחצי שעה לשעה במקרים שמש-פחת האסיר מתגוררת במרחק גדול מאוד מבית-הסוהר, וזאת כמובן על-פי קריטריונים של מרחק שייקבעו על-ידי שלטונות בתי-הסוהר?

9. נוכח העובדה שרבים מבין האסירים באים ממש-פחות ברוכות-ילדים, האם מוכן כבוד השר לשקול את הגדלת מספר המורשים לבקר אצל אסיר בשעות הבי-קור?

10. האם מוכן השר להתקין במחנה-מעשיהו טלפו-נים ציבוריים לשירות האסיר בפיקוח הנהלת בית-הסוהר?

11. בכלל מעשיהו נמצאים כ-500 איש ויש רק מורה אחת, שלוש פעמים בשבוע. מה בדעת כבוד השר לעשות כדי להגדיל את כוח ההוראה להשכלת-יסוד בכלל מעשיהו? ומה המצב בבתי-הסוהר האחרים?

12. האם מעמידים שלטונות בית-הסוהר ייעוץ מש-פטי לאסירים הרוצים בכך או אינם יכולים להיעזר בעורך-דין פרטי? ואם לא, האם מוכן השר לפעול למען קידום הנושא?

13. מה הוא השיקול שבשליחת אסיר לעבודת-חוץ?

14. נוכח התרומה הגדולה של עבודות-החוץ לשי-קום האסיר, מה בדעת כבוד השר לעשות כדי להגדיל את מקומות העבודה העומדים לרשות בתי-הסוהר?

שר-הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, התשובה על שאילתה מס' 7122 ערוכה וארוכה. אם חברת-הכנסת גאולה כהן מסכימה לכך, אעביר אותה לפרוטוקול. אם לא, אקרא אותה. אבל זו תשובה מאוד מדויקת. אין ברצוני להעלים דבר. זו תשובה של ארבעה עמודים, בגלל חשיבות הנושא.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
בסדר, אני מסכימה.

תשובת שר-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. באופן כללי אין לאמץ את השיטה של מתן חני-נות לאסירים כפתרון קבוע לבעיות הצפיפות בבתי-

הקרואה בקריית-שמונה אינו מייצג את תוצאות הבחירות לרשות המקומית.

אי לכך אבקשך להשיב על השאלות הבאות:

1. מה היו שיקולך בהקמתה של ועדה קרואה בקריית-שמונה?

2. מה היו הקריטריונים להרכבתה של הוועדה באופן שהורכבה?

3. כיצד קרה שחברי הוועדה הם חברי הליכוד והמפד"ל בלבד?

4. האם לדעתך אין הרכב הוועדה הקרואה צריך לשקף את רצון הבוחרים כפי שזה בא לידי ביטוי בתו-צאות הבחירות לעיריית קריית-שמונה?

שר-הפנים י. בורג:

1. חברי מועצת עיריית קריית-שמונה העבירו מכ-הונתו את ראש העיריה, על-פי סעיף 22 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש רשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה-1975. העברה זו היתה טעונה אישור של שר הפנים. מבדיקת הנושא הוברר כי היחסים בין ראש העיריה למועצה מעוררים. על דעת היועץ המשפטי לממשלה — אשר סבר כי אם אשתכנע שאין סיכוי סביר לכך שמועצה זו תמלא את תפקידה, רשאי אהיה לפורה — מונתה ועדת חקירה שהמליצה כי מועצת עיריית קריית-שמונה תפוזר בסמכותי כשר הפנים. פעלתי על-פי המלצה זו. ההחלטה על פיזור המועצה עמדה בפני ביקורת בית-המשפט העל-יון בבג"צ מס' 951/80 ו-6501/80 ואושרה על ידו.

2-4. על-פי סעיף 143 היו בשלב זה שלוש אפי-ריות: א. להכריז על בחירות חדשות; ב. למנות מוע-צה מתוך אנשים כשרים לכך; ג. למנות ועדה למילוי תפקידי המועצה שנהוג לכנותה ועדה קרואה.

ההבדל בין מועצה ממונה לוועדה קרואה הוא שב-מועצה ממונה מכהנים חברים "הכשרים להיות חברי מועצה", היינו תושבי המקום שאינם פסולים על-פי הדין לכהן כחברי מועצה, כגון עובדי ציבור מסוגים שונים; ואילו חברי ועדה קרואה יכולים להיות עובדי ציבור אפילו אינם תושבי המקום. לו מונתה מועצה ממונה מן הדין היה לקחת בחשבון את תוצאות הבחירות לרשות המקומית ולמנות נציגי סיעות. כידוע הוחלט למנות ועדה קרואה. ועדה כזאת מורכבת בדרך-כלל מעובדי ציבור שאינם בהכרח תושבי המקום. הואיל ומועצת העיריה פוזרה בין היתר בשל יחסים מעוררים בין נציגי הציבור הנבחרים, הוחלט להביא תקופת רגיעה לגורמים הציבוריים המקומיים, ולכן מונתה ועדה קרואה. נציגי משרדי הממשלה כחברי הוועדה.

בסוג זה של ועדה אין חשיבות להשתייכות מפלג-תית-סיעתית או אחרת. היום מכהנים בוועדה הקרואה בקריית-שמונה נציגי משרדי החינוך, השיכון, הפנים, התעשייה, המסחר ותתיירות, העבודה והרווחה, אשר הומ"צו לכך על-ידי משרדיהם.

7122. הצפיפות בבתי-הסוהר

חברת-הכנסת נ. כהן שאלה את שר הפנים ביום י"ט בכסליו התשמ"א (27 בנובמבר 1980):

נוכח הצפיפות החמורה והרת-הסכנות שבבתי-הסוהר,

כגון: בעלי זכות בחירה הנמצאים בחוץ-לארץ או המרו-תקים למיטתם, גם האסירים נמצאים בקטגוריה זו.

יתר על כן, אין להעלות על הדעת ששלטונות בתי-הסוהר לא ייעתרו לבקשת אסיר לצאת לחופשה, אם הוא עומד בקריטריונים שנקבעו לכך, אך ורק מן הטעם שמור-עדה של החופשה המבוקשת חל ביום הבחירות.

8. במקרים חריגים ניתן אישור להארכת זמן הביקור אצל אסיר וזאת לאחר פניית המשפחה למנהל בית-הסוהר, ואז נשקל כל מקרה לגופו. כללית, לא ניתן להאריך את משך ביקורי המשפחות מאחר שמספר המ-בקים רב, כוח-האדם הבטחוני מועט והתנאים הפיסיים אינם מאפשרים זאת.

9. הגדלת מספר המבקרים תחייב הגדלת חדרי הבי-קור, החיפושים וההמתנה וכן תחייב את הקטנת מספר האסירים המקבלים ביקורים ביוזמנית. בתי-הסוהר אינם ערוכים לכך.

10. במקרים שבהם יש צורך באישור שיחת טלפון לאסיר, מאשר מנהל בית-הסוהר את קיום השיחה כמ-בוקש. התקנת טלפון ציבורי אינה מעשית מאחר שהיא כרוכה בקשיים. טלפון ציבורי ניתן בקלות לשימוש ללא אסימונים; ההשגחה על תקינות הטלפון היא באחריות שירות בתי-הסוהר ומכאן שיהיה צורך להציב בחדר סגור ולהפעילו רק בשעות מיוחדות וגם אז יהיה צורך בהצבת זקיף מיוחד שישיגח על התור.

11. מערכת החינוך בבתי-הסוהר אינה מבוססת על יסודות קבועים של סיוע ממשלתי מצד המשרדים הייעו-דיים הנוגעים בדבר, אף-על-פי ששירות בתי-הסוהר נאבק על כך כבר זמן רב. לשירות בתי-הסוהר הוקצו: 12 שעות לימוד שבועיות בבתי-הסוהר בגוש רמלה; א. 12 שעות שבועיות בבית-סוהר באר-שבע; ג. בבית-הסוהר דמון יש כיתת לימוד אחת לאסירים צעירים מבני המיעוטים; ד. בבית-הסוהר נווה-הרצצה קיימת משרת הוראה אחת במימון משרד הרווחה; ה. בבית-הסוהר תל-מונד לומדים 90 אסירים במסגרת המרכז להכשרה מק-צועית של משרד הרווחה.

12. דינו של אסיר לעניין זה כדין כל אדם.

13. התנאים למתן היתר יציאה לעבודות-חוץ הם: א. לאסיר נותרה תקופת מאסר שאינה עולה על שנה עד לתום שני שלישים מתקופת מאסרו; ב. מצב בריאותו, עברו ואופיו של האסיר מצביעים על כך שהאסיר מתאים ליציאה לעבודות-חוץ וכי העבודה תסייע גם בשיקומו; ג. יש מקום עבודה מתאים קרוב לבית-הסוהר שבו מרצה האסיר את עונשו והמעביד או מנהל המפעל הסכימו לה-עסיק קבוצת אסירים בתנאים שנקבעו לשם כך; ד. אין ביציאת האסיר לעבודות-חוץ חשש או סכנה לבטחון המדינה או הציבור; ה. יומלץ על אסיר לעבודות-חוץ כשאין נגדו תיקים פתוחים; ו. רצוי שזה יהיה מאסרו הראשון או השני; ז. יצא כבר לחופשה אחת לפחות וחזר ממנה ללא תקלות — פרט למקרים חריגים שיידונו לגופם.

כיום יוצאים לעבודות-חוץ כ-130 אסירים. הקושי בהוצאת אסירים נוספים נובע ממצב המשק, שירות בתי-הסוהר עושה כדי להגדיל ככל האפשר את מספר האסי-רים שיועסקו בעבודות-חוץ.

הסוהר. עם זאת, בתנאים הקיימים של צפיפות-יתר וחוסר משאבים לבניית מקומות קליטה נוספים, חייבים לחפש דרך מיידית להקל על הצפיפות.

2. הפתרונות המוצעים הם: א. הוספת מקומות על-ידי בנייה — משנת 1976 ועד היום נוספו 1,278 מקומות; ב. שינויים במדיניות הענישה, כך שיוקטן השימוש במא-סר ויורחב השימוש בעונשים אלטרנאטיביים — בנושא זה דנה כעת ועדה שמונתה על-ידי שר המשפטים; ג. הפעלת בתי-שיקום קהילתיים לקליטת אסירים בשלב המאסר האחרון — על-פי התכנית יוקם בשנת 1981 בית-השיקום הראשון; ד. 1. משרד הפנים הכין תכנית-אב להקמת שמונה בתי-סוהר חדשים בעשור הקרוב; 2. הושלמו תכניות ארכיטקטוניות להקמת שני מוסדות לעבריינים צעירים; 3. בנוסף על הנ"ל הוכנה תכנית לבניית מוסד ל-360 עבריינים צעירים, אך בשל קשיים תקציביים לא ניתן לממשו; האמת היא שאין זו תשובה. האמת היא שהעניין מתחיל בטיפול פסיכולוגי, בחינוך, שירות בתי-הסוהר הוא לצערי התחנה האחרונה, כאשר יתר הדברים לא הצליחו; ה. השנה ייערך ניסוי של העסקת אסירים במתקני משטרה. אם הניסוי יצליח, ניתן יהיה גם בדרך זו להקל את הצפיפות בבתי-הסוהר.

3. ב-15 בדצמבר 1980 היו 2,980 אסירים פליליים יהודים. העלות הממוצעת של החזקתו החדרית של אסיר עומדת על 3,800 שקלים.

4. לא. בית-סוהר כפרי-יונה נבנה מחדש ועומד להי-פתח בפברואר 1981 ויכלול כ-160 מקומות כליאה.

5. שטח המגורים הממוצע לאסיר על-פי פירסומי מחלקת המחקר של האו"ם לשנת 1975 הוא 12.7 מ"ר לאסיר, כאשר המינימום הוא 4.2 מ"ר והמקסימום הוא 30 מ"ר לאסיר. שטח המגורים הממוצע לאסיר בישראל הוא 2.1 מ"ר.

6. במדינות מספר במערב אירופה נקבעו קלפיות בבתי-הסוהר, אך ביוזמנית נשללת זכות הבחירה מעבר-ימים מסויימים בהתחשב בתקופת המאסר או באופי הפשע. על-פי סעיף 7 לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), התשכ"ט—1969, "בוחר רשאי להצביע רק בקלפי אשר רשימת הבחירה הקשורה אליה כוללת את שמו..."; דהיינו, אין אדם יכול להצביע אלא בקלפי שבאזור מגוריו ולכן נבצר, למעשה, מאסיר להצביע בבחירות.

שאלה זו הועלתה בפני בתי-המשפט הגבוה לצדק וזה פסק כי הבאת האסירים והעצורים לאזורי הקלפי של כל אחד ואחד מהם מחייבת גיוס כוחות משמר מגוברים ויש בכך משום גזירה שהמשטרה ושלטונות בתי-הסוהר אינם יכולים לעמוד בה. כן נקבע כי בג"צ אינו מוסמך לצוות על קביעת קלפי בבית-הסוהר.

הבעיה נדונה עוד בשנת 1971 בוועדת-המשנה של ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השמינית בראשותו של הפרופסור קלינגהופר אשר שמעה גם את נציב בתי-הסוהר. הוועדה הגיעה למסקנה שאין מקום לפעול בעניין זה.

7. אין אפליה בין אסיר הנמצא בחופשה ויכול להצ-ביע לבין אסיר שאיננו בחופשה ואינו יכול להצביע. זכות הבחירה שמורה לכל אסיר ועציר בישראל היכול להגיע למקום הקלפי שבו הוא רשום. יש בוחרים שמסיבות שונות אינם יכולים להגיע למקום הקלפי ביום הבחירות,

7469. התפרעויות בכביש רמות

חבריהכנסת ס. מריצאנו שאל את שר הפנים ביום כ"ט בטבת התשמ"א (5 בינואר 1981):

מידי שבת בשבת מתפרעות קבוצות של חרדים קיצוניים בכביש רמות ומאיימות על שלום הציבור הנוסע בכביש רמות בשבת.

אבקש מכבוד השר להשיב:

1. אילו בעיות עומדות בפני המשטרה ומונעות ממנה להפסיק את ההתפרעויות?
2. האם מקבלים המאורעות בכביש רמות דחיפות מיוחדת במשטרה?
3. האם יש הוראה להתנהג עם מתפרעים אלו ב"כ-פפות משי"?

שר-הפנים י. בורג:

1. המשטרה עושה ככל יכולתה, במסגרת הסמכויות החוקיות המוקנות לה, כדי למנוע את הפרות הסדר.
2. כל מקרה של התפרעות זוכה לטיפול משטרי הולם בהתאם לאופיו ולנסיבותיו.
3. לא. אנשי המשטרה נוהגים בכל מקרה על-פי הוראות מפקדיהם, במסגרת החוק ולפי נסיבות המקרה.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות לשאלה נוספת לחבריהכנסת מריצאנו.

סעדיה מריצאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):

בהתפתחות חדשה שקרתה לפני ימים אחדים הגיבה המשטרה ביד חזקה כלפי מתפרעים. לצערי, הלכתי לבקר בישיבה וראיתי דברים חמורים. ראיתי, שהיתה הגזמה. אילו ראיתי קודם את התוצאה, לא הייתי כותב את המלים שכתבתי. ראיתי בישיבה בית-כנסת הרוס, ספסלים הררי סים, מזוזות שנעקרו ממקומן, ספרי תורה שנזרקו על הרצפה. אני מצטער, אינני דתי, אני מסורתי. לאחר שראיתי את הדברים האלה, אינני מאמין שהדתיים בישיבה עקרו את המזוזות או זרקו את הספרים בשביל לעשות תעמולה. אני חושב ששר הפנים צריך לתת תשובה על האלימות הנוקשה של המשטרה שהיתה במקרה זה. ואיפה סוף הפתרון לכביש רמות? למה אין נותנים תשובה על העניין הזה?

שר-הפנים י. בורג:

אני מבין שני דברים: א. שבשאלה שלך נתת מפרעה לוויכוח על ההצהרה לסדר-היום שעומדת היום על סדר-יומה של הכנסת: ב. שביקרת ב"תערוכה" שנערכה כדי שהמבקרים יראו. זה לא המצב כפי שהיה באותו ערב.

7473. שכונת אלת'אלה בכפר דיר-חנא

חבריהכנסת ת. מוזי שאל את שר הפנים ביום כ"ג בטבת התשמ"א (30 בדצמבר 1980):

במכתב שקיבלתי מראש המועצה המקומית דיר-חנא מצויין שהשכונה אלת'אלה (דיר-חנא הדרומית) נכללה בתכנית המיתאר של הכפר דיר-חנא שהוגשה למשרד הפנים. השכונה הנ"ל מונה 150 נפשות וכוללת 20 בתי מגורים. תושבי השכונה משלמים מסים למועצה המקומית כמו יתר תושבי הכפר. תושבי השכונה חתמו על עצומה שבה הם דורשים את צירוף הכפר דיר-חנא.

הנני שואל את כבוד השר:

1. מה הן הסיבות לאי-צירופה של השכונה אלת'אלה לדיר-חנא?

2. האם מוכן כבוד השר לפעול למען צירוף השכונה הנ"ל לדיר-חנא?

שר-הפנים י. בורג:

השכונה נמצאת מחוץ לתחום התיכנון של הישוב. תכנית מפורטת שהומלצה נדחתה על-ידי הוועדה לשמירת קרקע חקלאית. בינתיים זכתה המועצה המקומית דיר-חנא בערר נגד הוועדה לשמירה על קרקע חקלאית והשטח הנדון אושר כמבוקש על-ידי המועצה המקומית בדיר-חנא. לאור זאת יינקטו הצעדים המתאימים לצירוף השכונה לתכנית המיתאר של הכפר.

7630. מניעת בנייה לא חוקית

חבריהכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ג בשבט התשמ"א (18 בינואר 1981):

יואל השר להשיב לי:

אילו צעדים נקט משרדו כדי להפעיל ולאכוף את החוק שיומתי (ושאושר לאחרונה בכנסת) ועניינו מניעת בנייה בלתי-חוקית בעודה באבה על-ידי הריסה מינהלית?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. משרד הפנים הפיץ הודעה לכל הרשויות המקומיות על תוכן החוק ודברי הסבר להפעלתו. ההודעה נכללת בחוזר המנכ"ל.

ב. תתקיים השתלמות ליועצים המשפטיים של הרשויות המקומיות בסוף חודש מארס. בהשתלמות זו יינתנו הסבר והדרכה באשר לעקרונות החוק ולהפעלתו.

7717. מינוי בית-דין אזורי למשמעת

של עובדי הרשויות המקומיות

חבריהכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום כ"ג בשבט התשמ"א (28 בינואר 1981):

על-פי הוראות חוק הרשויות המקומיות (משמעת); התשל"א-1978, הוסמכת ביחוד עם שר המשפטים למנות את בית-הדין האזורי שמתפקידו לשפוט את עובדי הרשויות המקומיות לפי סעיף 2(ב) לחוק.

על-פי הוראות סעיף 25(א) לחוק הנ"ל הוגבלה סמכות הפיטורין של עובד רשות מקומית לגבי עבירת משמעת והוענקה לבית-הדין.

עד עתה לא הוקם בית-הדין האזורי. כתוצאה מכך נגרמים קשיים לרשויות המקומיות ושיבושים ביחסי העבודה, משניתלה ממועצות הרשות אפשרות פעולה נגד עובד שעבר עבירת משמעת.

אבקשך להשיב לי:

1. מתי יוקם בית-הדין האזורי הנ"ל?
2. מה הם הגורמים שעיקבו עד כה את הקמתו ומינני חבריו?

7723. הכשרים העבריים

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ג בשבט התשמ"א (28 בינואר 1981):

בעתון "מעריב" מיום 18 בדצמבר 1980 מופיעה כתבה על המתקנים "כושים עבריים" ובין היתר מופיעים שם הפרטים הבאים:

1. נציג משטרת ישראל בארצות-הברית, ניצב-המשנה מיכאל מוכנר, ביקר פעמים מספר בשיקאגו וב-אטלנטה, לפי בקשת אף.בי.איי, כדי לעמוד על ממדי הקשר ושיחוף הפעולה בין "הכושים העבריים" בארצות-הברית לבין אלה שב ישראל ולברר את אמיתותו של המידע, שהם מקיימים קשרים עם גורמים עוינים לישראל.
2. בקרב בני הכת יש עבריינים הקשורים לכונופיות פשע בשיקאגו, אטלנטה ודטרויט, המתמחות בגניבת כרטיסי טיסה, הונאת בנקים, זיוף כרטיסי אשראי ודרי כונים וגניבת מכוניות שכורות, פשעים המסתכמים לדעת האף.בי.איי. במיליוני דולארים.

3. לפי אחת הידיעות אמר ראש קהילת "הכושים העבריים" באטלנטה, כי "קיימת תכנית להשתלט על ישראל בעזרת נשק שיתקבל מאש"פ" וכי ראש הכת באטלנטה, המכונה "שליח המלחמה" אמר באחת הפגידות: "ישראל זו מדינה שלנו והיא מגיעה לנו ולא ליהודים". "הכושים העבריים" הם בני ישראל האמיתיים. היהודים הם בני עשיו והם רמאים וגנבים." עוד הוא אמר: "התכנית שלנו היא לכבוש את ישראל מידי היהודים, כאשר תפרוץ מלחמה נוספת בין ישראל ובין מדינות ערב וכל הגברים הישראלים יהיו בחזית, נשתלט על המדינה בעזרת נשק שנקנה או נקבל מאש"פ."

שאלתי אל כבוד השר:

האם המובא לעיל נכון בהתאם למידע שבידי כבודו? ואם לא — מה הנכון?

תשובת שר הפנים י. כורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לסעיפים 1 ו-2 שבחלק הראשון של השאלתה: המידע נכון.

לסעיף 3: אין באפשרות המשטרה לאמת או לסתור את הפירסום בדבר התבטאויותיו של המכונה ראש קהילת הכושים העבריים באטלנטה.

7724. יחסי משטרת ישראל ודנמרק

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ג בשבט התשמ"א (28 בינואר 1981):

סופר "דבר" מוסר ב-8 בינואר 1981 בעתונו כי נתגלע קרע בין משטרת ישראל לבין משטרת דנמרק בעקבות פרשת ההברחה של 80 ק"ג חשיש בשעונים שנשלחו מישראל לדנמרק. בפירסום הנ"ל נאמר שלמעשה קיים ניתוק בין המשטרה.

בקשר לכך אבקש מן השר להשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן, מה גרם להתפתחות מצערת זו?
3. מה נעשה כדי לתקן את היחסים ששובשו?

שר הפנים י. כורג:

1. כתב מינוי לבית-הדין המשמעתי כבר נחתם על-ידי שר המשפטים ונשלח לפירסום ברשומות.

2. מציאת אב בית-דין שהוא עובד הרשויות המקומיות וגם מוכן ומסוגל לקבל את התפקיד. בינתיים הוגשה הצעת חוק שעל-פיה ניתן יהיה למנות אב בית-דין שאינו עובד רשות מקומית. עד לתיקון החוק התנדב אחד מעורכי-הדין ברשויות המקומיות למלא את התפקיד בא-פן זמני.

7720. הריסת בניינים היסטוריים

חברת הכנסת מ. סבידור שאל את שר הפנים ביום כ"ג בשבט התשמ"א (28 בינואר 1981):

"ביומן השבוע" של הטלוויזיה הישראלית מיום 9 בינואר 1981 תוארה הריסה, על-ידי קבלנים, של בניינים היסטוריים בירושלים, בתל-אביב ובאתרים אחרים, והי-קמת בתים רבי-קומות תחתם. באותה כתבה נמסר כי משרד הפנים פירסם רשימה של אתרים היסטוריים האסורים, כביכול, להריסה או לשינוי.

אודה לך אם תואיל להשיב לי על השאלות הבאות:

1. מה הוא סוג האתרים שאין להרסם או לשנות את צורתם שמשרד כלל ברשימה?
2. על-פי איזה חוק מטיל משרדך את האיסורים הנ"ל?
3. האם יש בסמכותך למנוע הריסת בתים בעלי ערך ארכיטקטוני אף אם בעליהם מוכנים למכור אותם לקבלנים להריסה?

4. מה הם האמצעים החוקיים והכספיים הדרושים למשרדך כדי להרחיב את רשימת האתרים המוזכרת לעיל כדי להגן על רוב האתרים ההיסטוריים ו/או בעלי החשיבות הארכיטקטונית בעיר ובכפר?

5. האם בדעתך ליטול יזמת חקיקה בנושא חשוב זה?

שר הפנים י. כורג:

1. אתרים היסטוריים וארכיטקטוניים שאינם מוגנים על-ידי חוק העתיקות אך קשורים בתולדות התפתחות הישוב בארץ מראשית המאה התשע-עשרה ועד לאחר מלחמת העצמאות.

2. חוק התיכנון והבנייה וחוק גנים לאומיים ושמורת הטבע.

3. הסמכות קיימת, אך המשאבים הכספיים הנדרשים לצורך הפקעות, פיצויים ולאחר מכן החזקת האתרים הם רבים מן הקיים וזה יוצר קשיים בהגדלת מספר האתרים. בנוסף על כך הכרות שר הפנים על אתר כלשהו כאתר לאומי אפשרית רק לאחר שיעדו אושר על-ידי ועדות התיכנון המוסמכות.

4. נא ראה תשובתי על שאלות 2 ו-3.

5. כפי שנאמר לעיל, החקיקה קיימת. הכסף אינו קיים.

ידי ראש המועצה ומשיכה שיטתית של כספים — במשך שנים — במסווה של "מפרעות" ו/או טובות הנאה אח-רות.

אבקש מכבוד השר להשיב :

1. האם יש בכוונת השר לנקוט אמצעים כדי למנוע המשך מצב זה במועצה המקומית אור-עקיבא ?
2. מתי מתכוון כבוד השר לנקוט אמצעים אלה ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

האמצעים כבר ננקטו והנהוג הופסק.

היו"ר ח. גרוסמן :
תודה לשר הפנים.

7747. מועצת אור-עקיבא

חבר-הכנסת א. רובינשטיין שאל את שר הפנים כיום א' באדר א' התשמ"א (5 בפברואר 1981) :

בעקבות דוחות ועדת הביקורת של המועצה המקומית אור-עקיבא וממצאיה על אי-סדרים כספיים ובעקבות דוח הביקורת של מבקר-מפקח מטעם משרד הפנים בר-שויות המקומיות, דוחות המדברים על מעילה באמון על-

ב. הצעה לסדר-היום

דרכים להגנתם של קשישים וערירים בפני מעשי אלימות ושוד

פעריה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :

תמיד נותנים תשובה לבעיות חברתיות מסוכנות באמצעים משטריים. זו אינה בדיוק התשובה. אסביר למה. אני רוצה לקרוא קטע מכתבה שכתב נתן דונביץ. הקטע הראשון אינו חשוב כל-כך כמו הקטע השני : "הוקנים בישראל — אילו התארגנו למפלגה או תנועה — יכלו להיות הסיעה השלישית בגודלה בכנסת התשי" — עית או העשירית. הם מונים מאות אלפים גברים ונשים, אבל טבעה של זיקנה שהיא מתישה, מחלישה ומפיקה יותר גניחות כאב מועקות קרב. וכך מגיעים הוקנים אל כותרות העיתונים רק כאשר הם נרצחים, נשדדים — או כאשר מבקשת הממשלה לקצץ בהוצאותיה המנופחות ומנסה ליטול מן הדלים שבהם את ארוחתם החמה היחידה. לא טוב היות זקן. לעתים לא רק הגורל מתאכזר אליהם אלא גם הצעירים.

אחת לכמה חודשים מתעוררים אמצעי התקשורת וקובלים על מר גורלם של הוקנים. התגלתה גופתה המתה של ישישה שנשדדה ; פורצים התעללו בישיש וחנקו אותו למוות ; זקנה נקטלה במהלומת אלה. כאשר קורה הדבר הכול וועקים, ולעתים מגיש חבר כנסת שאלתה לשר זה או אחר. והמהומה דועכת — עד לרצח הבא, עד לשוד הבא. אלא שהוקנים חיים גם בין שוד לשוד, בין רצח לרצח. חיים בפתח ובסימן-שאלה גדול : האם אהיה אני הקרבן הבא ?"

גברתי היושבת-ראש, אוסיף קטע מכתבה של גברתי מיכל מירון, מ-20 בפברואר 1981 : "ב-24 במרס 1980 : רחל פסטרנק, אשה ערירית, נרצחה בביתה בפתח-תקה. ב-26 ביוני 1980 : מרים גיטלזון, בת 86, נחנקה ונשדדה בביתה בבית-הכרם. המשטרה : היא נרצחה באכזריות. חנקו אותה למוות, כפתו את ידיה ואת רגליה. ב-24 באוגוסט 1980 : הקשיש יצחק בצלאל נרצח בביתו שבי-רמת-גן. ב-14 באוקטובר 1980 : הקשיש סימי פרץ נרצח בביתו שביפו. ב-3 בפברואר 1981 : הקשישה חממה מימיני נמצאה בביתה עירומה ובראשה סימני חבלות. המשטרה : רצח תוך נסיון שוד. ב-17 בפברואר 1981 : ישישה ערירית נרצחה בדירתה בצפון תל-אביב. המשטרה : עוונתה כדי שתגלה לרופחיה היכן מונח כספה."

היו"ר ח. גרוסמן :

אנו עוברים להצעות לסדר-היום והצעות חוק של חברי הכנסת. נתחיל בהצעה לסדר-היום בנושא : דרכים להגנתם של קשישים וערירים בפני מעשי אלימות ושוד. ראשון בנושא זה חבר-הכנסת סעדיה מרציאנו.

פעריה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להקדיש דים ולשאול, גברתי היושבת-ראש, האם בנושא זה לא צריך להיות נוכח מישור מדידינו השרים ?

היו"ר ח. גרוסמן :

שר הפנים ישיב.

פעריה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :

זה מה שאני חושש. יש כל מיני נושאים שמעבירים לשר הפנים, כשהם לא בדיוק קשורים רק אליו.

אסתר הרליץ (המערך) :

הוא גם שר המשטרה.

היו"ר ח. גרוסמן :

אי-אפשר ששניים או שלושה שרים ישיבו על נושא אחד.

פעריה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :

מבלי לפגוע בכבודו של שר הפנים, הייתי מעדיף ששר האוצר או שר העבודה והרווחה ישיבו.

היו"ר ח. גרוסמן :

אפילו נשיאות הכנסת אינה יכולה להחליט על כך.

שר-הפנים י. בורג :

לא ברור לי, האם אני צריך להשיב להצעה ? לא הבנתי את ההערה של חבר-הכנסת מרציאנו.

היו"ר ח. גרוסמן :

ההערה של חבר-הכנסת מרציאנו היתה שאולי עוד שר או עוד כמה שרים היו צריכים להיות נוכחים לפחות.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

לא רק בעניין זה.

לבית-אבות. מזוג קשישים דורשים 52,000 שקל, זאת שעה שרבים מהזקנים אינם יכולים לגמור את החודש. עובד חבורות רחוב בממילא הודיע שיש קשישה שזה כמה ימים איש לא ביקר אצלה, והיא אינה אוכלת ואינה שותה. לא טיפלו בעניין עד אשר אני, כחבר כנסת, איימתי תי. לא התביישתי. ביקשתי שאחות, עובדת סוציאלית, תטפל בבעיה. היה גם מקרה אחר. חבל ששר העבודה והרווחה איננו כאן. יש קשיש במסדרה שגר במרתף. הוא חולה אסטמה, הדירה שלו מלאה רטיבות וחשוכה. הוא מבקש מאנשים קצת לחם לאכול. משרד העבודה והרווחה שהיה צריך להעביר לו את הקיצבה, לא עשה זאת במשך שנהיים בגלל שאותו קשיש לא ידע לפנות לכתובת הנכונה, לא ידע לצעוק ולא ידע מה הן זכויותיו. הוא גם חלש ואין לו הכוח לכך. חיכו עד אשר בא חבר-הכנסת מריצאנו והעלה את הנושא במשרד העבודה והרווחה.

(קריאה: איך איימת?)

פעריה מריצאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
איימתי שאגיע למשרד ולאעשה דברים שאמצעי התק-שורת עוד ישמעו עליהם. איני מתבייש בכך.

גברתי היושבת-ראש, הטיפול בקשישים צריך להיות ממלכתי. הכנסת דנה בנושאים אלה כאשר קורים דברים חריפים, כאשר יש כתבות מפוצצות בעיתונות, מהסוג שאדם קוראים כל יום. לפי זה חיה הכנסת. רק במקרה כזה הכנסת מתכנסת כדי לדון בנושא. יש צורך בתשובה ממלכתית, צריך להפסיק עם המשחק הזה. האנשים האלה הובאו ארצה בסוף ימיהם ולפיכך התשובה צריכה להיות ממלכתית. קודם-כך, הכנסת על כל סיעותיה תגנה את האלימות כלפי הקשישים ותקרא לכל המוסדות והמפלגות, ובעיקר לממשלה, לתת על העניין הזה תשובה ממלכתית, ולא להשאיר זאת שוב לוועדות הטוחנות מים, לצערי הרב.

לא מזמן נדון כאן נושא הירידה בצריכת החלב של ילדים וקשישים, על-פי הצעה שהעליתי לסדר-היום. ההצעה הועברה לוועדת הכלכלה. ישיבה ועדת הכלכלה, דיברה יפה, כתבה פרוטוקול יפה והעבירה לכנסת את המלצתה שבכל יום יחולקו 300,000 שקיות חלב בשכונות ובעיירות הפיתוח, כדי לתת תשובה חלקית לחוסר הקאל-ציום שמננו סובלים ילדים וקשישים בגלל הירידה בצריכת החלב. והנה אני שואל את כבוד השר: מה אחת הולך לעשות בעניין? והוא אומר לי: לא כדאי, עכשיו זה מסובך. האנשים מתחמקים מהחלטות ומהמלצות שהם מקבלים.

אם הרצח של קשישים יפתח, אם מעשי השוד של קשישים יפתח, הבעיה המהותית של הקשישים תישכח. אמנם יקימו מחלקה מיוחדת במשרד הפנים, ושר הפנים יתן הוראה לעשות הכול כדי למנוע מעשי אלימות כלפי קשישים, אבל תשובה לבעיה המהותית של הקשישים לא תהיה.

לכן אני מציע שהאדון שר הפנים, העונה היום על ההצעות לסדר-היום, יסכים שתוקם תוך שבוע ועדה מיוחדת של משרד האוצר, הרווחה, הבריאות והפנים, שת-שב בשקט ותנחיל מסקנות רציניות על שולחן הכנסת כדי שאפשר יהיה לעשות שינוי רציני בנושא זה. שאם לא כן — אם שוב ינסו לדרוף את בעיית הקשישים מתחת לשטיח ויאמרו שהמשטרה מטפלת בזה — זה יהיה זיל-

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יש גם קטע נוסף. זה מוסיף סימן שאלה גדול. היתה כתבה בעיתונות שלפיה החליטה המשטרה לפתוח עכשיו בחקירה נמרצת כדי לפתור את עשרת מקרי הרצח של זקנים שלא פוענחו בשנת 1980. זאת אומרת, עכשיו רוצים לחפש את הרוצח חים שמגיע להם לשבת מאחורי סורג ובריה לאחר מה שעשו בשנת 1980. כל זאת עושים רק עקב הזעקה הציבורית שקמה, עקב התערבות אמצעי התקשורת, עקב העובדה שהנושא הגיע לידיעת הציבור. הקימו ועדה מיוחדת במשטרה לחקירה הנושא.

גברתי היושבת-ראש, כל ממשלה היא כמו סנדלר, אבל סנדלר לא מוצלח. המשטרה מטפלת באינו "נעל" — בעיה שהגיעה לחדשות בעיקר עקב העיתונות, עקב זעקת הציבור וההפגנות. רק במקרה כזה המשטרה מתחילה לטפל בבעיה. מייד עולה מקרה שני והפרץ גועשת. המשטרה מניחה את "הנעל" בצד, אינה פותרת את הבעיה ועוברת לפתרון הבעיה השנייה. חשובות לבעיות אין אף לא פעם אחת. תמיד יש התעסקות זמנית בבעיות, וכאשר עולה נושא חדש, הנושא הקודם מונח בצד. לא במקרה נשדדים ונרצחים זקנים וקנאות בישראל. הדבר נובע מכך שהחברה הישראלית היא חברה חולנית, חולנית מאוד. יש לי, במקרה, חבר פסיכיאטר מבגליה, ד"ר מוני אלקיים. הוא בדק את הדברים. הוא אמין עלי כפי שהוא אמין בבגליה ובבני-יורק. הוא אמר: החברה הישראלית שלכם חולה מאוד מאוד. העובדה שקורים מקרי שוד ורציחות של קשישים פירושה שחלק מהנוער חולה, כשם שהחברה חולה, כשם שהכנסת והממשלה חולות. החברה חולה גם בגלל שיש בעיות בארץ. לאנשים אין רצון לחיות בארץ. אנחנו רואים זאת בירידה מן הארץ ובאלימות הקיימת באוטובוסים, בבתי-הקולנוע ובכל מקום. האלימות מתבטאת גם כלפי הקשישים. אין בארץ תופעה, כפי שהיתה בשנים הראשונות לקיום המדינה, של רצון לעזור, לבנות, כי יש עתיד משותף. עכשיו אנחנו בתקופת הזאבים בארץ הזאת, אדם לאדם זאב, כל אחד רוצה להשיג לעצמו, להסתדר, ולא איכפת לו מה-אחרים. יש להוקיע את המוגעים בקשישים, אבל הם חלק מהחברה החולה. גם הם חולים. לפיכך הם עושים את הדברים האלה. התשובה למקרים אלה היא תמיד: המשטרה, שר הפנים, כפי שהשר בורג ישיב היום להצעות לסדר-היום. אבל הבעיה אינה רק משטרתית. יגדילו את העונש לשלושים שנות מאסר, כפי שחברת-הכנסת גאולה כהן מציעה, ולגונב מבית קשישים — לחמש עשרה שנות מאסר. מי שייתפס — ישב במעצר. האם בכך נפתר רה הבעיה? האם מקרים אלה לא ימשיכו לקרות? ימי שיכו לקרות מקרים כאלה, גם התשובה צריכה לבוא מלמטה, צריך להבריא את החברה הישראלית בצורה רצינית. לכן איש אינו נותן את הדעת.

אתן כמה דוגמאות של תשובות לבעיית הקשישים בארץ, מבחינה ממלכתית ולא מבחינה משטרתית. הפעלת קבוצות נוער לעזרה לקשישים, לביקור בבתי-הם, להביא להם אוני המן בפורים ולראות מה שלומם — זה דבר טוב וחמדה, אבל זה אינו עונה על הבעיה. מה עשה משרד הבריאות בשנים ששר בריאות זה בשלטון בקשר לבתי-אבות? בקשר לבתי-חולים חולים כרוניים לא נעשה כמעט דבר. ההסתדרות, וכל הכבוד לה, הקימה באמצעות "משען" בתי-אבות לתפארת, אבל הכניסה ליחיד עולה 35,000 שקל, זאת אומרת 350,000 לירות. מחיר זה מונע מהרבה זקנים, ספרדים ואשכנזים, להיכנס

לקוחות קשישים וייצור אצלם אמן שיניע קשישים להשיג תמש בשירותי הבנק. מוכרת היום התופעה שקשישים — אם בשל חינוכם ואם בשל חשדנות הבאה עם הגיל, ואם בשל האופי הצעיר של עובדי הבנקים — אינם סומכים על הבנק. זוהי תופעה פסיכולוגית-חינוכית שאפשר וניתן להתמודד עמה. גנבים ושוודדים שייזכרו כי התורפה המקובלת של צבירת כספים וכלי-ערך בבתי זקנים נעלמה או פחתה, המוטיוואציה למעשיהם הנפשעים תפחת.

המיישור האחרון הוא, כמובן, פעילות הסברתית עניפה של המוסדות הקהילתיים ושל משרד הרווחה אצל הקשישים עצמם, הן בנושא אמצעי הגנה, הן בנושא ההרעה והן בנושא ההתנהגות והאזעקה לעורה.

אינני סבור כי מליאת הכנסת היא הפורום לקביעה אופראטיווית בנושאים כגון אלה. אבל על בסיס העקרונות שעליהם דיברתי, במישור המיסודי, בדרג החברתית ובטיפול האישי בקורבנות הפוטנציאליים, צריכה הכנסת להסמך ועדה לקבוע את ההנחיות לעשייה אופראטיווית בתחום חינוכי זה ולפיקוח שוטף על הביצוע.

אני, בכל הכבוד, אינני מצטרף לצורך לגנות את המעשה. אני חושב שהמעשה כל כך מגונה שכל גינוי רק יחליש אותו. זה מובן מאליו. אנו צריכים שלא לגנות אלא לפעול, וברוח זו הריני מבקש את הדיון בכנסת.

היו"ר ח. גרופמן :

באותו נושא הצעה לחברת-הכנסת שטרן-קטן.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית) :

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אנו מעלים היום נושא שאין כמוהו מעיד על הידרדרות איכות החברה שבה אנו חיים ומאפיין אותה. עד כמה שזכרוני אינו מטעני, לא ידענו הידרדרות חברתית גוראה כל כך כפי שאנו עדים לה היום — תקיפה, נסיגות לרצח ורצח למען בצע כסף המופעלים כלפי חסרי-האונים. ביותר באוכלוסייה שלנו — הישיש, הזקן חסר-האונים. ולא די בכך אלא הדרכים שבהן משתמשים הרוצחים העברייניים אין להן, נדמה לי, אח ורע בתולדות העם. לשם הדגמת דבריי אצטט לפניכם רק מאמר אחד שהוא יעיד על רבים אחרים: "מריה זורק בת ה־74 שכבה חסרת אונים בבית-החולים 'לניאדו' בבתניה כשהיא נאבקה על חייה. מפניה הנפוחים והחבולים ניבטה אימה. השוודים התעללו במריה זורק במשך שעה וחצי. במהלך של מטאטא הם שברו את צלעותיה, בעטו בחבטתה, לנקו את גרונה בחוט ניילון ולאחר מכן סתמו את פיה בסמרי טוט". לאחר חיפוש קצר מצאו מה שמצאו ולא ראוי אפילו להזכיר מה.

זו דוגמה אחת מיני רבות. נדמה לי שעדיין לא נמצא אדם שיוכל לתאר את הוועיה הזאת. ואני מדברת לא רק על הוועיה לגופה אלא על מה שוועיה זו עושה לאחריהם שלא נפגעו, איזו חרדה ופחד היא מעוררת בלב אנשים אחרים. כאשר הייתי לפני שנים בארצות-הברית וביקרתי אצל משפחות, הדועעותי כאשר ראיתי דלתות סגורות במוטות ברזל. אנחנו עדים היום, לצערנו, לכך שאנשים מחפשים להם מנעולים על גבי מנעולים, אמצעים על גבי אמצעים כדי להגן על עצמם, כדי לשמור על חייהם, כדי שלא לפחד. יש בתים שבהם גרים ישישים ובכל אחד מהם היו עשר פריצות ולא נשארה דירה אחת באותם בתים שלא פרצו אליה.

וזה יהיה אלימות ובריונות של הממשלה ושל משרד הפנים כלפי הקשישים לא פחותות מאלה שמגלים השודדים והרוצחים כלפיהם.

היו"ר ח. גרופמן :

באותו נושא הצעה לחברת-הכנסת עקיבא נוף.

עקיבא נוף (הליכוד) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, "אל תשליכנו לעת זיקנה" — התפילה העתיקה, הביטוי "תשליכנו", מקבלים בימים אלה משמעות פיסית קונקרטית מפלצתית. במדרגות הטומאה אין ספק כי תקיפת קשישים, התעללות בחלשים, היא בשל כל מדרגה. והחברה חייבת להתארגן, ומיד, להתגוננות מאסיבית נגד התפתחותה של תופעה מזועזעת זו שתחילתה זקנים והמשכה ילדים.

מישור ההתגוננות הראשון הרי הוא הפנייה אל עצמנו, אל הכנסת, להתמרה מובהקת של ענישת תוקפי הקשישים.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :
אתה חושב שזה מספיק ?

עקיבא נוף (הליכוד) :

חברת-הכנסת מרציאנו, הקשבתי לכל מלה שאמרת. אני בפתח דברי. כאשר אסיים, אם יהיה לך מה להוסיף, אשמח לשתף פעולה במסגרת רחבה.

אילוילא עמדנו בתום כהונת הכנסת, היתה זו חובתנו להציע הצעת חוק בכיוון החמרת העונשים. בשל העדר האפשרות לשינוי מיידי של החוק, יכולה הכנסת וחייבת היא להבהיר כי כוונת המחוקק — וכוונת המחוקק זה מושג משפטי שבת-המשפט נזקקים לו — שגם במסגרת החוקים הקיימים יש לפרשם ולהפעילם על צד החמרת העונש של אלה המתעללים בקשישים, ולהטיל עונשי מאסירים.

במסגרת הפעילות של זרועות המימסד והממשלה יש מקום רחב לדגש יתר מצד המשטרה. פיקוד המשטרה חייב לראות בחסימתה המיידית של תופעה זו צורך השעה המחייב כיום עדיפות גבוהה בהקצאת אמצעים, מודיעין, פעולות ומחשבה. אם אין אנו קוטלים תופעה זו בשלב זה, יגיע הזמן שהממשלה תצטרך להקדיש הרבה יותר מאמץ עם סיכוי קטן בהרבה של הצלחה בעתיד הלא-רחוק.

מישור הפעולה השני הוא של הציבור במשמעותו הרחבה. חברתנו צריכה ליצור אקלים כזה, ששכניהם של קשישים וערירים יתארגנו למנוע מצב שבו הקשיש והערירי נמצא בבידוד ובהזנחה; אקלים חברתי שבו שכינהם של קשישים כאלה יחשוו עצמם וייראו עליידי החברה כחוטאים ומסיעים לאפשרות קיומה של תופעה זו.

משרד הרווחה צריך ליצור כלים, בסיוע השכנים, כדי שלא יהיה קשיש שבמשך ימים רבים — כפי שזה קורה היום — אין איש יודע כלל אם עודנו בחיים. זה המינימום שאפשר לעשות. שכנים שבסביבתם קורה מקרה כמו זה, צריך לחשוש ברוש של אחריות; בהנחית משרד הרווחה יש להקים משמר-אזרחי-חברתי למניעת תופעה כזאת של ערירות.

הבנקים צריכים להפנות מעט מהחמץ שלהם להקמת מחלקות מיוחדות, או שירות מיוחד שיעמוד בקשר עם

ניים, והם חשובים ביותר, הרי האדם, החברה, המניעים הפנימיים והסלידה ממעשים נוראיים יכולים, לדעתי, להיות הכלי הראשון והעיקרי למניעת זוועות מעין אלה ולשיפור מצבנו החברתי.

היו"ר ת. גרופמן:
אבקש משר הפנים להשיב.

שר-הפנים י. בורג:
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני צריך להת-
ייחס להצעות לסדר-היום גם בתור סובייקט וגם בתור
אובייקט: בתור סובייקט, בתור חבר הממשלה שצריך
לענות על ההצעות לסדר-היום ולקבוע אם להוריד אותן,
להעביר אותן לוועדה או להעמיד אותן לויכוח בכללותן;
וגם בתור אובייקט, כי לפי תעודת הלידה שלי אני קצת
נוגע בדבר.

אני ואנסה לענות, אף שזה לא כל כך קל להתייחס
לנושא כפי שהוא הוגדר בהצעה לסדר-היום: דרכים להג-
נתם של קשישים וערירים בפני מעשי אלימות ושר. אמנם,
חבר-הכנסת מרציאנו הפך את ההצעה שלו לאומניבוס
והכניס אליה כמה וכמה נושאים יחד. אבל הוא העיר
בצדק שעל הנושאים האלה צריכים לענות שרים אחרים
ואני יכול רק להתייחס לאותם תחומים שהם כרגע במס-
גרת פעילותי. מסופ דבריו של חבר-הכנסת מרציאנו לא
הבינותי אם הוא נעשה חסיד שיטת גאנדי והוא
נגד אלימות או שלא עבר כליל למחנה הגאנדיזם, אבל
בוודאי ימים יגידו מה באמת שיטתו בנושאים אלה.

יש חשיבות לכמה וכמה עובדות-יסוד סוציולוגיות
שאנו צריכים להבין. האוכלוסיה בישראל זקנה והולכת
— וכאן, כשאני אומר את המלים האלה, המלה "ההולכת"
היא לפי השפה העברית, גדלה והולכת, קטנה והולכת ולא
במשמעות אחרת. בחזית העליליה לארץ היו לנו כמה
שנים שמצד אחד, מארצות המצוקה במזרח אירופה, כל
עולה שני היה בן יותר מ־60 שנה ומצד שני, מארצות
אפריקה, כל עולה שני היה בן פחות מגיל 16. כלומר,
היו לנו שני גלי עליליה עם מגמות שונות, כאשר כל גל
נותן מעניינו הוא על מחנהו ודגלו את הפרובלמטיקה
שלו. מארצות מסויימות עלו אנשים שכל שני בהם היה
מעל גיל 60 ומארצות אחרות עלו עולים שכל שני בהם
היה בן פחות מ־16. זו עובדה שלא הקלה, כמוכן, ואיננה
מקילה גם עתה, על העבודה הסוציאלית.

בשנת הקמת המדינה היו בערך 3.5% בני 60 או 65,
והיום ש"לידיס פרסט", קבעו בשבילי גיל 60 ובשביל
גברים גיל 65. ובכן, כאמור, בשנים 1948–1949 היו 3.5%
של האוכלוסיה בגיל קשישות. היום יש לנו בארץ בס-
ביבות 8% קשישים ובחלקים מסויימים של תל-אביב
ובמקומות אחרים מתקרב כבר האחוז ל־10. זהו אחוז
גבוה. אולי בצריך האחוז גבוה יותר. אבל זה בגלל תנאי
החיים שם ואין זה מקל את הבעיה שלנו.

הייתי מבקש מחבר-הכנסת מרציאנו לתת לי את
כך באופן פרטי את שמו של הפסיכולוג או הפסיכיאטר
היושב באירופה וקובע שהחברה בישראל חולה ובגדירות
לבו מחיל את הקביעה הזאת גם על הכנסת, לפי דברי
חבר-הכנסת מרציאנו, כאילו גם הכנסת וגם הממשלה
חולות. הוא רק לא אמר אם כל 120 חברי הכנסת חולים
לפי הגדרת אותו הפסיכולוג-פסיכיאטר או אולי רק 120
מינוס אחד, כלומר 119 חברי כנסת חולים. עלי-כ"פנים,

וכיצד הגיבו העבריינים? גם זה מעניין ואני מצ-
טות: "לא רצינו בכלל שהיא תמות, רצינו רק לפרוץ
לדירה שלה". וכששאל השופט את הרוצח: "מה רצית
לעשות שם?" ענה העברייני "רצינו רק לפרוץ". כלומר,
אנחנו צריכים להתייחס לא רק לחומרה שבמעשה אלא
להתייחסותו של יצור אנוש — שנקרא עדיין "יצור אנוש"
— למעשה הזוועה, ונדמה לי שאין שפה שתתאר אותו.

גברתי היושבת-ראש, אין בפי מלים כדי לתאר ול-
הביע את התחושה שבלבי ואני חושבת שכולנו חסרים
בטיבים לתיאור התחושה הזאת, אבל השאלה החשובה
מאוד היא: מה מדינת ישראל, מה העם בישראל, מתכו-
נים לעשות כדי להתמודד עם הבעיה? ואני רוצה
לומר: אל נשכח לרגע שיש ישישים או זקנים רבים
שאינם מוכנים ללכת למוסד, אינם מוכנים ללכת לבית-
אבות ורוצים לחיות עד כמה שהם יכולים במסגרת הפר-
טית שלהם, לפעול ולתפקד כמידת יכולתם. האם בית-אבות
המוני יתפור לנו את הבעיה? — לא ולא. מצד שני
אני רוצה להגיד: אין לי טענה נגד המסגרת התחיקתית.
יש די סעיפים בחוק הפלילי שיש בהם כדי להעניש
כיאות את העבריינים, אבל אולי יש מקום לעודד את
הפעלת החוקים במהירות ובכל עוצמתם. ייתכן גם כי
יש מקום לתיקונים מסויימים בחוק, כגון לגבי ריצפת
העונש, או סעיפים אחרים, אבל גם מה שיש לנו דיו כדי
שנוכל להתמודד עם הבעיה אם אמנם יופעלו החוקים.

אבל בנוסף על כל זה חייבים אנו להתייחס לפעילות
מניעתית במקומות שבהם קיימת, לדוגמה, ריכוזיות
גבוהה של גילאי 65 ומעלה, כגון בתל-אביב שבה מה-
וים בני ה־65 ומעלה 35% מן האוכלוסיה.

שר-הפנים י. בורג:
לא בתל-אביב, אלא בחלק מצומצם של תל-אביב.

שרה שטרן-קפן (חזית דתית לאומית):
בתל-אביב רבתי.

שר-הפנים י. בורג:
בחלק מצומצם של תל-אביב.

שרה שטרן-קפן (חזית דתית לאומית):

ל־11% מתוך אותם 35% אין קרוב ומודע שיכול
לטפל בהם או להגן עליהם. צדק חבר-הכנסת נוף כשאמר
קודם: כל העם חייב להיות ער לבעיה הזאת. אנחנו
חייבים לתכנן באופן דחוף פעילות משולבת של המש-
טרה, של הרשויות המוניציפאליות ושל גופי המתנדבים
כדי ליצור לא רק נוכחות שטורגש אלא יותר מזה:
אווירה שמרעויה מעמשים כאלה, אווירה של עין בוחנת
ושל דאגה לחיי אדם שאינם הפקר. נדמה לי שהחוק מצד
אחד והמעורבות החברתית מצד שני יכולים להקל.

וכאן אני מגיעה לנקודה שלישית שאולי אינה שייכת
ישירות לכבוד שר הפנים, אבל היא שייכת לממשלה:
אני קוראת מעל הבמה הזאת לזרועות החינוך במדינה
שיכינו תכנית חינוכית הסברתית לילדינו. אין לי ספק
ואין, בוודאי, ספק לכולנו כי המעשים הנוראים האלה
מעידים כאלף עדים על משבר בערכי החברה. אני חוש-
בת שכאן עלינו לעשות. אנחנו חייבים לעשות פעולה
בקרב הילדים וההורים מבחינה ערכית ולהחזיר את
ערכי-היסוד של עמנו ושל מורשת עמנו. בדרך זו, ומן
הגיל הרך ביותר, דרך החינוך היסודי והעל-יסודי, נוכל
אולי להתמודד עם הבעיה; גם עם כל האמצעים החיצו-

מסייעת ביזמת חקיקה שעל-פיה יוגדל העונש על תקיפת קשישים, אף שזו איננה התרופה למכה.

אני חושב שכל הנושא של שוד ותקיפת קשישים צריך לקבל וגם יקבל עדיפות בטיפול מהיר, בחקיקה ובהבאת החשודים במעשים אלה לדין. אנו אכן יכולים לציין כמה וכמה הצלחות בנושא זה. אולם הבעיה הרבה יותר עמוקה ואני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה שתחליט עליה ועדת הכנסת, אם זאת תהיה ועדה אחת או ועדה משותפת של כמה ועדות גם יחד.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :
האם אתה מוכן להמליץ שזו תהיה ועדה משותפת ?
זה יהיה קל יותר.

שר-הפנים י. בורג :
לא איכפת לי, מה שוועדת הכנסת תחליט. אני דמוקראט. אין לי עצה אלא לומר שוועדת הכנסת תחליט. אם אתה יכול להשפיע עליה, בבקשה.

היו"ר ח. גרופמן :
חבר-הכנסת מרציאנו, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה שתחליט עליה ועדת הכנסת ?

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :
אין אפשר לזרז את קבלת ההחלטה שזו תהיה ועדה משותפת ?

היו"ר ח. גרופמן :
ועדת הכנסת תחליט. היא יכולה להחליט מתי שהיא רוצה — היום, מחר, ביום שני, בשבוע הבא.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים) :
בסדר, אני מסכים.

היו"ר ח. גרופמן :
חבר-הכנסת נוף, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת ?

עקיבא נוף (הליכוד) :
אני מסכים.

היו"ר ח. גרופמן :
חברת-הכנסת שטרן-קטן, האם את מסכימה שהצעה שלך תועבר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת ?

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית) :
אני מסכימה.

היו"ר ח. גרופמן :
ובכן, לפנינו הצעה אחת בלבד ואני מעמידה אותה להצבעה.

ה הצ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

אני מוכן ללמוד אצלך את הפרטים. אני מעוניין בזה, כי גם אני למדתי קצת פסיכולוגיה ואשמח לשמוע.

אבל, מורי ורבותי, מה אנו צריכים לדבר הרבה ? מדוע בא חברה-הכנסת עקיבא נוף ומצטט מספר תהילים אחד משני הפסוקים שאנו בתפילת "שמע קולנו" צירפנו יחד ? הפסוק האחד : "אל תשליכנו לעת זיקנה, ככלות כוחנו אל תעזובנו". הפסוק השני : "אל תשליכנו לעת זיקנה ורוח קדשך אל תיך ממנו". כלומר, לעת זיקנה — יש פה המושג הפיסי של "ככלות כוחנו אל תעזובנו" ויש המושג הנפשי והפסיכולוגי "רוח קדשך". אבל למה לנו ללכת לספר תהילים כאשר קיימים אצלנו עשרת הדיברות ובהם כתוב : "לא תרצח" ? למה אנו צריכים לחר פש כל מיני פסוקים, כאשר כתוב : "מפני שיבה תקום" ו"והדרת פני זקן", והתלמוד אף אומר שזה פסוק שאתה יכול לקרוא אותו בלי הכרת "מפני שיבה תקום", "תקום והדרת פני זקן". אולם, כפי שאמרתי, קיימים עשרת הדיברות שבה כתוב : "לא תרצח", אך את הדיברות האלה שוכחים, את הדיברות האלה מחללים, ועל זה אנו צריכים לדבר כאן. לא יועיל לנו שום דבר אם נגיד שבפרס, בניו-יורק או בלוס-אנג'לס אחוז שוד ורצח הקשישים גבוה יותר. אין אנו רוצים להשתוות, אין אנו רוצים להתחרות. אנו רוצים ארץ יפה, ארץ נקיה, ארץ טהורה ועם טהור.

צדקו שלושת חברי הכנסת שהעלו את הנושא. נכון שלפנינו עניין הקשור לחינוך, הקשור לחברה, הקשור לערכים, הקשור לפעילות קהילתית וגם לטיב ולטוב שירותי הרווחה. יש כאן לפנינו קטע חדש בחזית האלימות במדינה. אין לי שום ספק שקיים קשר הדדי והדוק בין צריכת הסמים, בין הדחף להשתמש בסמים לבין מעשי האלימות. ברגע שהדחף בא אל האדם, הוא אינו בוחל בשום אמצעי להשיג את סיפוק צרכיו. ברור שאיני מגן, אני בקושי מסביר והעניין עומד לפנינו בכל רצינותו.

אני מבקש סליחה, אולי עשיתי אקסקורסיה קצת יותר רחבה בשדה הפילוסופיה, בשדה הפסיכולוגיה וב-שדה הסוציולוגיה. אני רוצה עכשיו לומר כמה דברים מהאספקט של המשטרה כפי שנתבקשתי לפי ניסוח הנו-שא. ובכן, הסגל הפקידותי במשטרה קיים כמה וכמה דיונים בנושא והחליט להמשיך ולהגביר את האמצעים מה הפעולות שאנו עושים והשטות שעליהן אנו חוש-בים ? — הסברה במועדוני הקשישים, הצגת אמצעי הגנה וחלוקת חומר הסברה, התקנת מכשירי אזעקה במגורי קשישים לדירות שכניהם, הגברת תכנית תשדירי שירות, איתור כתובות של קשישים, הקמת קשר אתם, ביקורי-בית. אני רוצה לשבח כאן את "המשמר האזרחי" על 90,000 המתנדבים שהתגייסו לפעולה זו, ללכת לבתי קשישים, לדבר ולשוחח אתם. אני גם משבח את תלמידי בתי-הספר התיכוניים שיירתמו לתפקיד הזה ואני ממריץ אותם. גם המשטרה מפעילה עכשיו את הגימלאים שלה, כדי שהיו לעזר בקשר מתמיד עם הקשישים. המשטרה מגבי-רה את הסיוור ליד הבנקים בימי קבלת קיצבאות הזיקנה והיא גם תפנה למוסד לביטוח לאומי בבקשה שהוא יסייע במימון אמצעי מיגון בתי הקשישים. המשטרה מצדה

ג. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשמ"א—1981 *

טהור. אני מאמין ואף בטוח כי חברי הכנסת, ובוודאי רובם הגדול והמכריע, אינם גותנים דריסת רגל בבתים לבשר החיה הטמאה.

בהיסטוריה היהודית ידוע הסבל היהודי של דורות לאין ספור שמסרו נפשם ממש על תיעוב החזיר ועלו בשל כך על מוקדותיהם של רשעי תבל. חנה ושבעת בניה נהרגו על קידוש השם ובלבד שלא להתגאל באכילת בשר החזיר. ובעת שצרו על ירושלים עיר קודשנו מספר רים לנו חכמינו וזכרונם לברכה: כשהעלו הצרים את החזיר על חומות ירושלים, נודעוה ארץ-ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה.

שר-הפנים י. בורג :
נעץ ציפורניו.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :
באותה שעה אמרו : "ארור אדם שידגל חזיר". חברי הכנסת, הנביא ישעיהו אומר בפרק ס"ו : "אוכלי בשר החזיר והשקץ והעכבר יחדיו יסופו, נאום ק". הנביא לא מצא בן זוג אחר לחזיר אלא העכבר.

הגשר הגדול, הרמב"ם, רבנו משה בן מימון וזכרונם לברכה, המצטיין תמיד בקיצור ובריכוז דבריו, יוצא מגדרו כשהוא מדבר על החזיר בספרו "מורה נבוכים" ומרבה בתוארי גנותו : "בעל חי מאוס, מגועל, נאלח ונתעב בבית ובחוץ", וזה כדי להבליט בהדגשת-יותר את תיעובו.

היצור הזה הוא היחיד שאין בני אברהם, יצחק ויעקב רוצים ללכלך את שפתותיהם אפילו בנקיבת שמו ומכנים אותו בשם : "דבר אחר".

ומעניין ש' דוד קמחי, מגדולי מבארי התנ"ך הרא"שונים, משוכנע שהפסוק בישיבה, פרק ס"ו : "אוכלי בשר החזיר" מדבר על הפרסים ולא על עם ישראל, ונימוקו : כי אין בישראל אוכלי חזיר. אופיינית היא הודאות הזאת של ר' דוד קמחי. הוא לא יכול היה להעלות על דעתו שישנם בעמנו אוכלי "דבר אחר".

התכסים התמידי של שונאינו מוכיח : כשרצו שונאינו מאז ומתמיד לתת ביטוי לשנאתם הארסית כלפינו, הכריחו את בני ישראל להתגלל באכילת חזיר, בידעם שאין כמותה עינוי המצערם ומשפילים.

כבוד היושבת-ראש, הצורך בזירוז קבלת חוק זה נתגלה גם ביתר תוקף בחודשים האחרונים, כשנחשפה שערוריית שיווק הנבלות והטרפות. עתה רואים כולם שובלים רודפי בצע מפסמים את הציבור בדברי רעל, בבשר נבלות וטרפות, בבשר רקוב, שורץ רימה ותולעה. איסור שיווקו של בשר הפיגולים איננו רק עניין דתי. הוא צורך בריאותי דחוף. הצפתו של השוק הישראלי בנבלות ובטרפות הנמכרות בגלוי, בפרהסיה, היא הפק רות תפוצת את כל הגבולות לכל עבר, ספקי בשר הפיגור-לים אינם מבדילים. אם מותר ואפשר למכור נבלות וטר-פות, מדוע לא בשר חזיר ? והשווקים מלאים ב"דבר אחר" ללא כל הפרעה.

היור' ח. גרסמן :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : הצעת חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשמ"א—1981, של חבר-הכנסת יהודה מאיר אברמוביץ.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הרשו לי לפתוח את דברי, בהגיתי את הצעת החוק לאיסור גידול ושיווק החזיר בארצנו, בקריאת מכתב מעניין שראה אור בעתון "דבר" ביום א' בחודש אב התש"ם, 16 ביוני 1980, תחת הכותרת "יוזמה דתית הראויה לתמיכה", וזה לשון המכתב, אני מצטט : "קראתי בעתונות כי חבר-הכנסת אברמוביץ מאגודת ישראל מתכנן להגיש הצעת חוק לאיסור שיווק בשר חזיר. שמח הייתי כתבר מפלגת העבודה, אילו היוזמה לחקיקה זאת היתה עוברת לנציגי מפלגתי. זכור לי מא-בקו של ברל כצנלסון נגד גידול החזיר ונגד הסלחנות באכילת חזיר, וזאת מנימוקים לאומיים-היסטוריים, כי החזיר הפך לסמל של תועבה לאורך כל ההיסטוריה של עמנו". עד כאן לשון המכתב בעתון "דבר", ועליו חתום יוסף גבע. אם אינני טועה, הוא אלוף צה"ל במילואים. מכתב זה מדבר בעד עצמו יותר מכול. הוא מציג את הגישה הבריאה שצריכה להיות לכל אחד מאתנו בנושא הנדון.

ואם מר יוסף גבע הזכיר במכתבו את מאבקו של ברל כצנלסון נגד גידול החזיר, רצוני לצטט קטע אחד ממאמרו של ברל כצנלסון בעניין זה. הוא כותב, ואני מצטט : "לא ברור לי כיצד יסופר לילדינו — ברגש וב-טעם — על מסירות נפש של אלעזר הזקן ועל חנה ושבעת בניה, אם עצם הדבר אשר עליו יצאו הם ליהרג אין לו אחיזה באורח החיים שלנו". עד כאן דבריו.

חברי הכנסת, הצעת החוק שהנחתי על שולחן הכנסת באה לתקן פירצה בתחום שיווק החזיר. בשנת התשי"ז העניק המחוקק סמכות לרשויות המקומיות לאסור גידול ושיווק חזיר, אבל דרך זו הוכחה כבלתי-יעילה ומשום כך נחקק בשנת התשכ"ב חוק איסור גידול החזיר. אולם בחוק זה לא בא על תיקונו אלא איסור הגידול ולא איסור השיווק, ולכן ההצעה שלפנינו עניינה לאסור גם את השיווק. בעקבות שינוי זה מכניסה ההצעה תיקון בחוק איסור גידול החזיר באופן שיכלול גם את איסור השיווק ואף ישנה את שמו של החוק ל"חוק איסור החזיר".

חברי הכנסת, יש לי יסוד איתן להנחה שרוב מכריע של אזרחי המדינה, יהודים וכן מוסלמים, מעוניינים בה-צעת חוק זו, כי הדבר למורת רוחם ופוגע ברגשותיהם הדתיים והלאומיים. חלק מעמנו מעוניין בחוק זה מטעמים דתיים, וחלק מעוניין בו מטעמים לאומיים, כי החזיר מעורר בלב העם היהודי זכרונות עגומים מן העבר הרחוק והקרוב. ההרגשה הזאת משותפת להמוני יהודים בארץ אפילו אינם מדקדקים בשמירת המצוות. הרגשת התיעוב כלפי "דבר אחר" היא בנפשו של אדם מישאל. הרוב הגדול של אזרחי ישראל נתן ביטוי לרגשי נפשו בנדון בשעת ההרשמה לבשר בומנה, כאשר 93 ל-100 מכלל הצרכנים בארץ נרשמו אל השולחן הכשר וה-

קשישים וקשישות כפי ששמענו רק לפני רגעים מספר בדיון הקודם. כי בשר החזיר הוא מקור להחזרת מידות רעות באדם, כפי שאנו מקובלים מדור דור, ששמרו על הציווי האלוהי וזה השתרש בתודעתה של האומה הישראלית.

כבוד היושבת-ראש, האיטורים הקיימים היום בתחיקה הקיימת אין בהם כדי להוציא מחוץ לתחום את החזיר המשווק. עובדה היא כי השווקים מלאים ב"דבר אחר". כל זה ללא כל הפרעה. אפשר לטעון כנגד הרשויות המקומיות שאינן עושות די, אך לא רק הן אשמות. הוכח כי החקיקה הקיימת איננה עמידה בפני הערכאות המשפטיות ופורצי הגדר מנצלים את הפרצות בחוק.

הטלת איסור על שיווק ומכירת בשר החזיר, כפי שאני מציע, תשים קץ גם לגידולו, כי אם אסור יהיה לשווק ולמכור פיגול זה, ייפסק — כך אני מקווה — גם הגידול. רופאים וטרינאריים רבים קובלים לעיתים קרובות נגד המצב הגובל בשערוריה שבו נמצא משק הבשר בישראל. נוסף על כל זה קיימת גם מכת החזירים הגדלים מאחורי גדרות, מוסתרים בביבין ובטינופת ובישרם משווק בכל רחבי הארץ ואין איש פוצה פה.

חברי הכנסת, קבלתו של תיקון החוק שאני מציע הוא צורך השעה. הוא יטהר את השוק וישים קץ להפקעות השווקים בארצנו. תיקון החוק שאני מציע יוכלל במסגרת חוקי הבריאות הציבורית.

אני מבקש מכם, חברי הכנסת, שדברי יישמעו לא כדברי התנצחות, חס ושלום, אלא כדברי בקשה היוצאים מלב כואב, המבטאים את כאבם של מאות אלפים ושל מיליוני יהודים בארץ ובתפוצות. אנא קבלו את דברי כדברי בקשה של את לאחיו. חברי הכנסת, נתנום נא לעצמיותנו ההיסטורית, למעמדנו הנבחר, לטהרתנו ולקדושתנו המיוחדת אותנו ונעקור משרשה את התועבה הזאת מארצנו.

כבוד היושבת-ראש, אני מבקש שהכנסת תדון בהצעת.

חגיות ואטליות לממכר בשר חזיר התרבו לאחרונה בכל רחבי הארץ. רק לפני זמן קצר פורסם על 16 אטליות המוכרים בשר חזיר בריש גלי בתל-אביב-יפו, ויותר מ-100 חגיות בעיר זו מוכרות מוצרים של "דבר אחר".

חברי הכנסת, עד אנה הגענו כשבארץ ישראל, ארצנו הקדושה, פרץ החזיר כל גדר? עם ישראל בכל דורותיו נשמר ונזהר מפני כל מגע עם בשר ה"דבר אחר", הוא מסר נפשו ועלה על מוקדות שלא להיגעל, חס ושלום, בבשר טמא זה, והנה דווקא כאן, בארצנו, אנו הופכים למרכז גדול לגידול חזירים ומכירתם. יותר מזאת, רק לפני זמן קצר הודיע אחד הקיבוצים כי הוא עומד להתחיל ביצוא בשר חזיר. אכן, דוגמה למופת.

שרי-הפנים י. כורז :

כי מציון תצא תורה.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :

אכן, דוגמה למופת. ישראל, מדינת היהודים, תהפוך במהרה ליצואנית של חזירים. במקום אור לגויים, נספק להם — בשר לבן. זו התדרדרות שאפילו אבות הציונות הלא-דתית לא חלמו עליה. מה היה אומר על כך ברל כצנלסון, מייסדי תנועת העבודה, כפי שמוכר אותו מר יוסף גבע במכתבו ל"דבר" שהיזכרתי בראשית דברי?

מנחם פבידור (הליכוד) :

חברי-הכנסת אברמוביץ, אני רוצה לומר לך שאתה יכול לצטט גם מספרה של אניטה שפירא על ברל — אותו היחס לדת ולמסורת.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :

תודה רבה, אני מודה לך ואני מצטער על שלא קראתי. אני אקרא, אם ירצה ה'.

חברי הכנסת, תפוצתו הגדולה של בשר החזיר מהווה גורם שלילי, המעכיר את דמותה של החברה הישראלית. הוא שורש פורה, ראש ולענה של ההתדרדרות המוסרית שאנו עדים לה בארצנו. לבס ומוחם של צעירים יהודיים ניטמטם ודמם רותח יותר, לכן אנו עדים גם לרציחות של

2. חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשמ"א—1981 *

ארגוב, ואם לא בין החותמים או ודאי היה אחד התומכים. כיום, סיפר לי אבי שחברי-הכנסת לשעבר מאיר ארגוב וזכרנו לברכה, שלא היה ידוע דווקא כאחד התומכים הנלהבים של חקיקה דתית או של עמדות המפד"ל, פנה ביזמתו הוא אל אבא ואמר לו שהוא יתמודד בחוק. נדמה לי שהוא היה גם חתום עליו, אפשר לבדוק זאת, אבל בכל מקרה הוא תמך בחוק. אבא סיפר שהוא כמובן שמח מאוד לתמיכתו של חבר כנסת בולט שהיה לאחר מכן, כך נדמה לי, גם יושב-ראש ועדת החוק והבטחון. אבא שאל אותו בדידות לפשר התמיכה שלו, אם כי קיבל זאת בחיוב, כמובן. השיב לו חברי-הכנסת לשעבר ארגוב ז"ל : אתה יודע שאינני בעד החוקים שאתם מביאים בדרך-כלל, אבל כאשר הייתי ילד קטן, עד היום אני זוכר זאת, הלכתי פעם באוקראינה עם אבי — הזכרונות הוו חרוט בזיכרונותי — פתאום ראיתי שבאב שלי נתקף פחד ואומר לי : מאירקה, בוא נברח מפה מהר, נלך מפה".

היו"ר ח. גרופמן :

באותו חוק — הצעתם של חברי הכנסת יהודה בן-מאיר, אברהם מלמד ושרה שטרן-קטן.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת יהודה בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אודה אם יותר לי לפתוח בנימה אישית. לאחר מאמצים של שנים רבות הצליחה, כידוע, המפד"ל להביא בשעתו לחקיקת חוק איסור גידול חזיר, חוק שלא הוצע על-ידי הקואליציה או הממשלה, אלא בא בהצעת חוק שהיתה פרי יזמה של חברי כנסת כמעט מכל סיעות הבית דאז, לרבות חברי כנסת ממפא"י דאז, מפלגת העבודה הדיוס.

ביוזמה הזאת עסק רבות חברי-הכנסת לשעבר אונא ועסק בו גם אבי וזכרנו לברכה. כאשר החוק הגיע לדיון בכנסת אחד התומכים עליו היה, אם אינני טועה, מאיר

הם עושים זאת, לנצל את הפירצה ולאפשר לתופעה זו להתחולל בראש חוצות. למעשה יכולנו ללכת באחת משתי דרכים. הדרך האחת היא של הרחבת החוק, של איסור גידול חזירים בכלל, ללא יוצא־מִן־הכלל. זו היתה דרך־אגב אפשרות, אבל בצדק היו שטענו שיש להמשיך להתחשב בכך שיש אוכלוסיה במדינה שאין לה עניין לאומי או דתי בנושא הזה ואין לכן למנוע זאת ממנה. מתוך גישה ליבראלית זאת אין רצון לאסור איסור מוחלט של גידול החזיר.

מתוך דאגה לכך שכוונת המחוקק תבוא לביטוי מתאים, ושהחוק לא ייהפך פלסטר, קיימת הדרך השנייה: להרחיב את החוק, וזו היתה גם כוונת המחוקק; לא רק לאסור על גידול חזיר אלא לאסור גם את מכירתו ושיווקו של החזיר ברחבי המדינה. לגבי 95% מהאוכלוסיה בארץ, היהודית והמוסלמית גם יחד, מהווה החזיר ממילא סמל של כל הרע והמתועב והלא־טוב.

גברתי היושבת־ראש, אני חושב שהחוק הזה הוא חוק שיכול להתקבל עליידי כל חלקי הבית, והוא חוק שבא לתת ביטוי לכוונה המקורית. אמת, נכון הדבר שהחוק הזה מגביל. אני רואה שחבר־הכנסת אמנון רובינשטיין מתכוון להציע את הסרת החוק, אם ניהשתי נכון, ויסביר לנו כאן שהחוק הזה מגביל. בוודאי שהוא בא להגביל. כל חוק בא להגביל. גם אני למדתי מדעי המדינה ולמדתי סוציולוגיה ואני יודע שכאשר חוק בא להגביל, צריך לשקול מצד אחד את הפגיעה, כביכול, שהגבלה זו מטילה על חופש הפרט, ומצד השני את הערך הלאומי, התרבותי והמורשתי — את טובת הכלל במובן הרחב ביותר. מה גם שאני טוען שאין בהגבלה זו פגיעה בכלל. אני חושב שזה נושא חינוכי ממדרגה ראשונה. כיבוד מורשת וכיבוד מסורת זה דבר המאפיין את רובו המכריע של העם בישראל, גם אם זה לא בא לידי ביטוי בנציגות בכנסת. העם הזה מכבד את עצמו ורוצה לכבד את המורשה שלו ואת ההיסטוריה שלו.

אני רואה כל פגם או פסול בכך שהמדינה תאמר כי ישנו נושא אחד, מוגבל ומצומצם, נושא החזיר, שלעם יש מטען רגשי כלפיו. לכן מותר לומר שבנושא זה אנחנו משילים הגבלה, שאנחנו מגבילים את גידולו, שיווקו ומכירתו של בשר חזיר במדינת ישראל.

גברתי היושבת־ראש, אני חושב שהצעת חוק זו תוסיף כבוד למדינה, תביא לידי כך שאנחנו נכבד את עצמנו, ושגם עמים אחרים יכבדו אותנו יותר. כי מי שמכבד את עצמו, גם אחרים מכבדים אותו. אני מקווה שהכנסת רובה ככולה תתביע מתוך שיכנוע עמוק בעד העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה, ולאחר מכן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ח. גרופמן :

אבקש משר הפנים להשיב.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
אני מבקש להביא הצעה.

היו"ר ח. גרופמן :

תחילה ישיב השר.

שר־הפנים י. בורג :

גברתי היושבת־ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להע-

אמרת לי: "למה?" הוא אמר לי: "אתה לא מריח את ריח החזירים? אני מריח פה ריח חזירים". ואז הוסיף: "יו סי דו חוּר, שלאגט מען יידען — איפה שיש חזיר שם מרביצים ליהודים". ומאיר ארגוב אמר שהזכרונות הזה מאביו, שלא היה לו קשר אתו שנים רבות, נשאר חרוט בזכרונו. אחד הזכרונות שיש לו מאביו הוא הקשר הזה שהוא התחיר בלבו — היכן שיש חזיר שם מרביצים ליהודים ומשם צריך לברוח. ואז אמר ארגוב ז"ל שמעבר לכל דבר אחר הוא רואה את החזיר לא כנושא דתי, אלא כנושא כלל לאומי. החזיר היה הסמל של שנאת ישראל, של אנטישמיות, משום שהוא היה באמת סמל התועבה בישראל. כפי שאמרו חז"ל: כאשר הביאו את החזיר לחומות ירושלים הודעוהו ארץ ישראל ת"ק פרסה על ת"ק פרסה.

עוד אז, בתשכ"ב, התקבל החוק כהצעת חוק פרטית, לא כהצעתה של הממשלה, לא על בסיס הסכם קואליציוני, כאשר מיוזמי החוק, כפי שאמרתי, היו חברי הכנסת מכל הסיעות העיקריות בבית, לרבות מפא"י דאז. המגמה ביסוד החוק הזה היתה, אכן, לבער את הנגע הזה שהוא הסמל לכל שהוא אנטי־ישראלי, אנטי־יהודי ושונא יהודים, קרי: נושא החזיר.

גברתי היושבת־ראש, כמו כל חוק, כך גם חוק זה צריך היה לעמוד במבחן המציאות. הכוונה היתה אז שגידול החזיר ייאסר. ברגע שגידול החזיר ייאסר — אין גם יבוא בשר חזיר, כי היבוא כולו צריך שיהיה יבוא של בשר כשר. אבל, אמרו, יש בכל אופן אזרחים ערבים נוצרים, כי גם בעיני הערבים המוסלמים החזיר הוא דבר תועבה שאין אוכלים ואין מגדלים אותו. היה חשוב שמי חוץ לישראליות נאפשר גם לציבור הזה במקומות הריכוז שלו לגדל חזיר. הכוונה היתה שהחוק לא ייהפך פלסטר, אלא שבאמת יתאפשר לאותם אנשים או חוגים מסוימים הרוצים בחזיר לגדל אותו באופן מצומצם למטרתם הם.

בינתיים עברו כמעט 20 שנה וידועה לנו התוצאה. הפירצה הזאת בחוק היא פירצה הקוראת לגנב. אנחנו יודעים שבאמצעות הפירצה הזאת היום גידול החזיר הוא בהיקף עצום ומכירת החזיר מתבצעת בכל עיר ועיר ביישראל בהיקף עצום. קיימים בערים רבות, ברוב ערי ישראל, חוקי־עזר נגד מכירת בשר חזיר, שגם הם באים לתת ביטוי לרצון של העם הזה להתנזר מכל מגע עם החזיר, על כל מה שהוא מסמל. עקית חוק יש גם בעניין זה, אבל לא רק בעניין זה. אתמול העברנו פה אחד, אני שמח לציין — חוק שבא לנסות ולחוק את גביית מס ההכנסה. גם שם צריך להיאבק בחקיקה נגד הרצון לעקוף את החוק.

אם אנחנו רוצים לקיים את הכוונה המקורית של אותם חברי הכנסת שהגישו את הצעת החוק, שארץ־ישראל לא תצטרך להתדעוץ ת"ק פרסה על ת"ק פרסה, אין לנו מנוס אלא לעשות זאת באמצעות החוק. העם היהודי כולו יכול להסתדר מבלי שבשר החזיר יימכר בראש חוצות. זהו אות קלון לנו, למדינה ולאומה, שבמדינת ישראל התופשית נמכר בשר החזיר בראש חוצות. אין זה עניין דתי כלל. זה עניין לאומי, זה עניין יהודי, זה עניין של כבוד לאומי, זה עניין של הוקרה למורשה ולתרבות. כל עם המכבד את עצמו צריך לכבד את ערכי התרבות שלו. נושא החזיר מושרש בתרבות היהודית ללא הבדל בין דתי ללא דתי.

לא צריך לאפשר לרודפי בצע, והרי בשביל הבצע

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):
אתה אינך מדבר אל קהל בוחרים?

(ש"ר הפנים י. בורג קורא קריאת-
ביניים)

היו"ר ח. גרוסמן:

אדוני השר, דיברו פה לפניו בכבוד גדול.

מירדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מתפלל, לא קראת שום קריאת-ביניים, לא לחבר-
הכנסת אברמוביץ ולא לחבר-הכנסת בן-מאיר, אף שהוא
תמיד מעורר אותי לקרוא לו קריאת-ביניים, וגם
לא למורי ורבי בורג. אני מתייחס להצעת החוק הזאת
לגופה. אני רק רואה לפני דבר שאינו מקובל בכנסת,
שתי הצעות חוק זהות, האחת של חבר-הכנסת אברמוביץ
והשנייה של חברי-הכנסת בן-מאיר, מלמד ושטרן-קטן,
שתבוא על כולם הברכה. אבל אני מבין את הדבר המצ-
חיק הזה.

גברתי היושבת-ראש, אני מתפלל על כך שחבר-
הכנסת אברמוביץ זועק על פיגולים, על רמאות ודברים
כאלה. נמכרו בארץ אלפי טונות של בשר פיגולים עם
חותמת הרבנות הראשית והרבנות המקומית. תחת האיצ-
טלה של שמירת הכשרות במדינת ישראל נמכר בשר פי-
גולים.

(קריאת-ביניים)

לא ראיתי שהוא הזדעק, לא ראיתי שהוא יצא חוצץ,
ובמקרה כזה הוא אף לא ציטט את ברל שלאורו הוא הולך
כל השנים. לא שמעתי גם שהוא קרא מכתבים, מכתב מס'
כן ועלוב במערכת "דבר". אני מתפלל עליך, חברי-הכנסת
אברמוביץ. אתה הרבה יותר שנים ממני בפוליטיקה. אני
מתרגש מהמכתב הזה? אני יכול להניח שאחרי שתת-
פרסם הצעת החוק הזאת, שהיא בעיני דבר פסול, יהיו
מאות ואלפי מכתבים. התתרשם מכך? לא תתרשם מכך.
תגיד: אני יודע מה צריך לעשות.

אני מבין, גברתי היושבת-ראש. יש חוקים שהכנסת
קבעה להגבלת המכירה של בשר חזיר. היה חוק הסמכה
ב-1958 בעקבות פסקי-דין של בית-המשפט העליון. ניתנו
לשלטונות סמכויות מסוימות לפעול נגד מכירת בשר
חזיר, והתוצאה היתה שהחוק לא בוצע, כי הוא אינו ניתן
לביצוע. יש דרישה של כל הצאצאים שראו בחזיר סמל
נגד היהדות. יש ציבור בישראל שרוצה לאכול את הבשר
הזה. איש איננו מחייב מישו לאכול, לגדל או לשווק
בשר חזיר. כל אחד יכול להיות באמונתו. אבל שהכנסת
תבוא ותכתוב איסור טוטאלי — אני חושב שאנחנו עו-
שים דבר שלא יעשה.

אנחנו גם יוצרים תקדים מסוכן. אנחנו אומרים:
אין מגדלים, אין משווקים ואין מוכרים בשר חזיר. הכי-
נסת מעולם לא ראתה בזה צורך, מעולם לא ראתה בזה
טעם, ואיזה תקדים מסוכן הוא הדבר הזה. לדעתו של
חבר-הכנסת אברמוביץ גם נסיעה בשבת היא דבר פסול
ונוגדת את הכללים שבתורה. מחר הוא ירצה להעביר
חוק שלא יסעו בשבת.

אני חושב שאנחנו חורגים מעבר לחקיקה שהסדירה
עניינים מסויימים כדי שלא לפגוע ברגשות של אנשים.
אנחנו עשויים מתחילים לחוקק במצב נחושה חוקים שיקב-
עו אורחות חיים של ההלכה ויכתובו כאן דברים שחלק
מן הציבור אינו רוצה בהם, מבלי שמישהו יודעק ויראה
שכאן מתחילה להיות נורמה אחרת.

ביר את הצעת החוק לוועדה. אני מתכוון לוועדת החוקה,
חוק ומשפט, כי אין המדובר בחוק מוניציפאלי גרידא
אלא בחוק מקיף ממלכתי.

אני מצטרף לאלה שהעלו כאן את זכרם של בנימין
מינץ, שהיה פעיל בהכנסת החוק, ד"ר שלמה רוזנברג
וזכרונו לברכה, השר משה שפירא שהיה אז מאוד פעיל,
ויבדל לחיים טובים החבר משה אונא. נדמה לי שאני
אחד מחברי הכנסת הזוהרים עוד את "ריח הניחוח"
שליווה את הנוסע העובר בסביבת בית-דגון.

אני צריך להוסיף הרבה על אותם דברים שנאמרו
על הסימליות שבדבר, על הבושה הקשורה באקספורט של
בשר מסוג זה לחוץ-לארץ והנושא את התווית "מייד אין
ישראל". אין צורך להדגיש עד כמה האנטיפאתיה, אם
להשתמש במלה רכה בעניין זה, מושרשת בעם ישראל.
אין אני רוצה להתחרות עם אלה שהביאו ציטוטים מן
התנ"ך, הגמרא ורבנו משה בן מימון, עד ליוסף גבע וברל
כצנלסון. יש ברמב"ם, נדמה לי בחלק השלישי של מורה
נבוכים, הגדרה מאוד קולעת על החזיר. אני מניח שהרב
אברמוביץ, מתוך עדינות נפש ודרך-ארץ בפני הפרוטו-
קול של הכנסת, לא רצה להביא את ההגדרה הזאת.

מותר אולי להוסיף קו או שניים. בין הדברים שהאני-
קווייציצה עשתה כדי להיוודע אם מישוה הינו בכל זאת
יהודי, היתה גם השאלה באיזו מידה משתמש האיש בבשר
חזיר. עזריאל קרליבך ז"ל, בספר שלו על היהודים אקור-
טיים שאינני יודע אם הולך לעבירת, מביא דבר מעניין.
הוא מספר שם שרחוב המראנוס בפאלמה-דה-מאיוקה
היה נקרא בשם "רחוב אוכלי החזיר". המראנים הללו
בישלו ביום הכיפורים בשר חזיר בחוץ כדי שלא יחשדו
בהם שהם יהודים. עד לפני דור אחד היה הרחוב הזה קיים
שם. שם הרחוב "רחוב אוכלי החזיר" היה רשום עליו.
נדמה לי שזו אחת הדוגמאות הטראגיות בהיסטוריה של
עם ישראל שמר אמונים לתורת ישראל ולערכי ישראל.
יתכן שבתור "פוט-גנט" אני יכול להוסיף שאחרי מלחמת
קיים ב-1858 נמצאו שבויים יהודים רוסים במחנה
שבויים בבורדו, והרבי מבורדו דאג שהם לא יקבלו בשר
פיגולים. מה מצבנו בתחום הזה במדינת ישראל החופ-
שית? כאשר אנחנו שרים "להיות עם חופשי בארצנו",
המדובר הוא בדיוק במכירה, בזליה ובאקספורט של
אותו בעל-חיים שהוא נושא ההצעה הזאת.

נראה לי שאני צריכים לגייס כאן את הדברים על
חופש המצפון, כי אין זה עניין של חופש מצפון. זה
עניין של חופש הקיבה; עניין של חופש הכיס. אני
מקווה שהרוב בכנסת יסכים אתי להעביר את הצעת החוק
לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וירשובסקי.

מירדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אכן הגענו לעונת
ה"ליבוב", כאשר שתי הסיעות הדתיות מתחילות לרכול
את מרכולתן הפוליטית. יש הצעת חוק של חברי-הכנסת
אברמוביץ שלא ידע מקום בקהל הקדושים, ושל חבר-
הכנסת בן-מאיר, חברי-הכנסת מלמד וחברת-הכנסת שטרן-
קטן שצריכים להגיש הצעת חוק נפרדת וזה בתוכה
בעניין הזה, כיוון שכל אחד יש לו, כנראה, קהל בוחרים
ששם הוא צריך להגיד מי עשה יותר נגד החזיר ולמען
איי-שלטון החוק.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות. הצעת השר להעביר את שתי הצעות החוק לוועדה, וועדת הכנסת תקבע לאיזו ועדה, מכיוון שיש שתי הצעות. יש הצעת השר להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, והצעה שלי להעביר לוועדת הפנים. יש הצעה שנייה להסיר את ההצעות מסדר-היום. אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעות החוק לדיון מוקדם בוועדה — רוב

בעד ההצעה להסיר את הצעות החוק מסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשמ"א—1981 (תקלג) והצעת חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשמ"א—1981 (תקלד) לדיון מוקדם בורעדה שתקבע ועדה הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח. גרוסמן :

הרוב החליט להסיר את ההצעות מסדר-היום, סליחה, להעביר אותן לוועדת הכנסת שתקבע באיזו ועדה יידונו.

אהוד אילמרט (הליכוד) :

זה מה שגברתי היתה רוצה.

היו"ר ח. גרוסמן :

את זה אתה אמרת.

גברתי, הואיל והופרעתי משני הצדדים, אני מבקש לאפשר לי לומר עוד מלה.

היו"ר ח. גרוסמן :

לא רק שהופרעת, אלא אף אינני שומעת את דבריך. אני מבקשת לשבת, חברי הכנסת.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

גברתי היושבת-ראש, אנחנו צריכים להבין שאנחנו חיים בחברה בישראל שיש בה חילונים ויש בה דתיים ואנחנו חייבים לחפש את שיתוף הפעולה ושיתוף החיים. אבל לא ייתכן שחודש אחרי חודש, שנה אחרי שנה, תבוא דרך הכנסת חקיקה דתית, עם מגמה של החדרת אורחות-חיים ספציפיים, ותכתוב לאזרחים במדינת ישראל כיצד לסחור, כיצד לנהוג, כיצד לנהל את אורחות-החיים שלהם.

לגבי מי שרוצה להרוויח ממכירת בשר חזיר, עדיין לא קבענו מה נכון ומה אסור ומה אסור להתפרנס במדינת ישראל. במקום שאנחנו נגביל הוצאות פרעות שניתנות מתחת לשולחן, נצמצם את הביוביו של כספי הציבור, נחפש את הדרך איך באמת לקיים את המצוות הבסיסיות של עם ישראל, "לא תרצח" ו"לא תגנוב" ולא תעשה דברים אחרים, אנחנו מעבירים חקיקה קלריקאלית מגבילה שאין לה כל הצדקה. לא שמעתי מהציבור הרחב שיש לו עניין בחוק הזה.

היו"ר ח. גרוסמן :

אתה מציע להסיר את שתי ההצעות.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

ודאי, הן כל כך דומות עד כי אינני יודע מי מהן גרועה יותר.

ד. הצעות לסדר-היום

1. אירועי השבת בירושלים

היו"ר ח. גרוסמן :

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום בנושא "אירועי השבת בירושלים", של חברי-הכנסת קלמן כהנא ומנחם פרוש. רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לצערי עלי להעלות על סדר-היום של הכנסת את האירועים החמורים שקרו בשבת האחרונה בשכונת עזרת-תורה, על-ידי הכביש הראשי לרמות, ומה שהסתעף והתפתח מכך. רק ביום כ' באדר א' סיכמה ועדת הפנים את מסקנותיה בקשר להצעה לסדר-היום שהועברה אליה בעניין ההתרחשויות הקשורות בכביש רמות. לצערי לא קיבלה הוועדה את הצעתי האומרת: הוועדה קוראת לצדדים להתחשב בקדושתה של ירושלים וקדושתה של השבת ויחידון לעם כולו.

אני מצטער על שלא מצויין במסקנות שהונחו על שולחן הכנסת כי הצטרפו להצעתי לפחות עוד שלושה חברי ועדה. אני מצטער על שבמדינת ישראל לא מוכן הבית המ' חוקק כולו לעורר את התחשבות העם כולו בקדושת ירושלים וקדושת השבת. לא אחת אנו תובעים זאת מן הגויים ומותר לתבוע זאת מהיהודים. לצערי לא חונקנו ואין אנו מחנכים את העם כולו להתחשבות זו. וראינו זאת בשבת האחרונה.

אבל עלי להקדים. זה שנים כבר קיים הסיכסוך בקשר לכביש המוביל לרמות. הוא עובר ממש בגבול השכונה החרדית עזרת-תורה, והנסיעה לשם מטרידה את מנוחת השבת של תושבי השכונה ומציאה רבים מכליהם. אין הם מוכנים לראות את השבת — אות בין ישראל והקדוש ברוך הוא — נרמסת לעיניהם ולעיני ילדיהם.

מישהו הגה רעיון: לסלול כביש עוקף. אינני חסיד של פתרון זה, אבל נחתם הסכם. הכביש נסלל ולמרות הכול נוסעים בשבת בכביש העובר ממש בגבול השכונה החרדית. אי-אפשר לכנות התנהגות זו אחרת מאשר התנהגות להכעיס. וכבר פסק בית-המשפט המקובל עליכם בשעתו, בבני-ברק ברחוב השומר, שיש להתחשב ברגשות דתיים לגיטימיים של אוכלוסייה. ולמה אי-אפשר לאכוף את מניעת הנסיעה בכביש הזה?

בשבת האחרונה הכריז בית-הדין של העדה החרדית, בחתימת שמות הרבנים ובמודעות מעל קירות העיר, על הפגנה. והודגש — הפגנה שקטה; ובאותיות מהגדולות שבכרוז פורסם על-ידי בית-הדין שחם ותלילה לא ישתמשו המפגינים באלימות ושלא יורקו אבנים. והודגש אף להזהיר גדולים על קטנים שיקפידו על כך.

ואכן בשבת כשנתאספו המפגינים, הודיעו אחראים ממונים על כך שיקפידו על הדבר וביקשו להעביר הוד-

השבת לעיני שומריה. וזה לא יפריע לאדם ולא יזיק לאדם. צריך רק לרצות לשמור על שלום הציבור, על השקט. צריך לדעת ולזכור את מקומה של השבת בעיני ישראל ומה ייחודה של ירושלים עיר הקודש.

היו"ר ח. גרוסמן :

באותו נושא הצעה לחבר-הכנסת מנחם פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להעלות לדיון מעל במת הכנסת את אירועי השבת בירושלים. אירועי השבת היו קשורים בנסיעות בשבת בכביש רמות, אף שבנושא זה דובר כבר הרבה גם מעל במת הכנסת, בכל זאת חושבני שרצוי לחזור ולהסביר את משמעות כביש רמות, או ליתר דיוק את מקומו ואו מיקומו.

היה זה עוד לפני מלחמת ששת-הימים, בשנות המ"ח, וירושלים היתה במבוכה ומצוקה. ואז בא האדמו"ר מקלונבורג והקים את קריית-צאנו; האדמו"ר מלובביץ' בא והקים את שכונת-חב"ד ורבה של מטרסדורף שהיה הראשון והוא הקים את קריית-מטרסדורף; ואחריהם באו ראשי עזרת-תורה שהקימו את שכונה עזרת-תורה.

בהקמת שכונות אלה הורינו רוח חיים לירושלים. בבואם להקים שכונות אלה היו אז בירושלים סערות גדולות בשולי רחוב שטראוס, כשכונות באו מכיוון רחוב שטראוס לשכונת חב"ד ומה-שערים. אז השיגה אגודת-ישראל, בהסכם הקואליציוני בעיריית ירושלים, את סגירת הקטע הזה שבשולי רחוב שטראוס. ואז ניתן על-ידי תושבי ירושלים שם למקום הזה — כיכר השבת.

עם סגירת רחובות אלה בפני רכב בשבתות, נשמה ירושלים לרוחה וכולם העריכו את השיגה של אגודת ישראל. כאשר רצו גדולי האדמו"רים לייסד את שכונת תיהם, בחרו מלכתחילה את מיקומן של השכונות החד-דיות על הגבול של ירושלים בימים ההם, ממש על הגבול מול צלפי הלגיון הירדני. הם הסתכנו — וזה היה סיכון. אך למה הקימו שכונות אלה על הגבול ? — כי לא רצו להתנגש עם תושבים עירויים.

זכינו ואחרי מלחמת ששת-הימים אוחדה ירושלים, הורחבו גבולותיה והתחילו בהקמת שכונת רמות. למעשה גם בשכונת רמות יש מ-30% עד 40% יהודים שומרי שבת. איני יודע משום מה, כאשר החליטו לסלול כביש שיחבר את שכונת רמות ליתר חלקי העיר, בחרו מסלול בתוככי השכונות החרדיות, שכונות אלה שבחרו את מיקומן באופן שיאפשר להן שמירת אווירה של קדושת השבת.

לא תוכלו לתאר לעצמכם כמה ביקשנו, כמה התחנו ומה לא עשינו בכל המישורים כדי להשפיע, לשכנע, למנוע חילול השבת בקטע הזה של כביש רמות העובר בתוככי השכונות. אחרי מאמצים רבים הושג על-ידי נציגי אגודת-ישראל בעיריית ירושלים פתרון של סלילת כביש עוקף בקטע הזה. אני מעריך מאוד את העובדה שגם העיריה וגם משרד הפנים נתנו את ידם לסלילת כביש עוקף, אולם לצערי הגדול, גם העיריה וגם משרד הפנים אינם מפעילים את כוחם לסגור בשבתות את הקטע בכביש רמות אשר בתוככי השכונות החרדיות ולהורות לתושבי רמות, אשר לצערי נוסעים בשבת, לנסוע בכביש העוקף שרוחבו ועילתו עולים על רחובות וכבישים רבים בירושלים ובערי הארץ.

עתם זו לאנשי המשטרה. באופן הפגנתי הפגינה המשטרה מול ההפגנה. מאות שוטרים עם אלות גלויות לעין כול התאספו מול השכונה.

ההפגנה עמדה להיגמר. היא היתה לא אלימה; לא חוקית, אבל לא אלימה. ואפשר היה לגמור אותה בשקט. ואז החלה פעולת המשטרה. היא החלה להשתמש בכוח ובכוח ברוטאלי, באלות, מכות לכל מי שהראה עצמו ברחוב הסמוך לכביש המריבה, אף אם היה עובר-אורח סתם. השוטרים נכנסו לתוך השכונה. בזמן הפעולה אף האזינו בקול-קולות לדיווחי הראדיו על משחקי כדורגל ועישנו בריש-גילי.

וקרו שני דברים חמורים נוספים. עצרו אנשים בכוח — וכפי שנמסר לי — אנשים מפגנים שהיו כבר בדרך חזרה לבתיהם. הכניסו אותם בכוח למכוניות. כפו עליהם נסיעה בשבת בניגוד למצפונם הדתי והם טוענים אף שהיו אותם בדרך.

בפעם ראשונה קרה שהסיעו יהודים שומרי תורה בשבת על-כורחם. לא היה עוד דבר כזה.

שר-הפנים י. כוגן :

זה כבר נעשה קודם-לכן.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

אתה הרי יודע שעבר ושנה — רק נעשה לו כהיתר ואיננו מותר.

עלי לציין שגם השופט, שבפניו הובאו העצירים להארכת מעצרים, הביע תמיכה על צעד זה ואמר שאינו יכול לעבור לסדר-היום על המחאה שהושמעה על-ידי עורכי-הדין שייצג את העצורים.

וקרה עוד מקרה. לדירתו של הרב משה זאב זורגר, מרבני השכונה, בעזרת-תורה 21 קומה ד', נזרקה אבן בגודל שני אגרופים והטענה היא שהאבן נזרקה על-ידי שוטר. נפגע ילד בן 10 בראשו. חבש אותו רופא במקום, הד"ר גולווג, חבישה ראשונה, ובמוצאי שבת הובא הילד לבית-החולים לטיפול.

ולאחר כל אלה היו ההתרחשויות במאה-שערים. אני נגד כל מעשה אלימות. אבל על המשטרה לדעת לנהוג בהתאמה. אפילו אם היא צריכה לדכא אלימות, לדעתה. הייתכן שמשתמשים בפצצות גזא מדמיע בבניין סגור שבו נמצאים לרוב זקנים, ילדים ונשים ולתם מבוגרים ? הייתכן שבעקבות הפעולה נמצאות מזוזות מחוללות, פרוכת קרר — עה מעל ארון הקודש ?

אני מצטער עד מאוד על שהובעה תמיכה בפעולת תקיפה זו של המשטרה. יש גבול לתקיפות מותרת בכל מקרה ואני מצטער על שלא קמו מוחים במקרים אחרים למחות נגד מעשי אלימות אלה.

דיברתי בהתאפקות מרבית ; שמרתי על עצמי. ואני מבקש מהכנסת לדון במאורעות אלה.

נדע : בשבת הבאה עשויים ראשי בית-הדין, רבנים גדולי התורה, לצאת בעצמם במחאה והפגנה, ישישים, נשואי פנים. והם ילכו בראש ההפגנה, אף אם תהיה בלתי-חוקית. אותם לא תעצרו, כי למה לא עצרתם אותם כשחתמו על הכרוזים וקראו להפגנה שקטה ? ובמקום זה עצרתם בחור שהודיע ברמקול ביום שישי על קיום הפגנה. רבותי, בדרך זו של הפגנת כוח לא תצליח המשטרה לפתור את הבעיה. יש דרך אחת : למנוע את חילול

נוסעות בשבת קודש — היא הציתה אותן בגיו. ציווה אז הגאון הקדוש בעל חזון-איש לפרסם כרוז גיו, חריף, ולא עוד אלא שהתבטא ביחס למציתים שדינם כרודפים ציבור שומרי תורה. הוא הסתמך על מה שנפסק בהלכה בקשר ליהודים מזוייפי מטבעות במדינות גוים. עמדת גדולי ומאורי הדור באה לידי ביטוי חריף, שבמעשי אלימות מחללים שם שמים. לא זו הדרך ולא באלה חלק יעקב. כך שלא יטעה ואל יטעה איש שאנו לוקחים, חלילה, תחת חסותנו כל מי שמשתמש במעשי אלימות.

מערכות גדולות ואף סוערות ניהלה אגודת-ישראל למען קדשי עמנו מאז קום המדינה. ערכנו גם הפגנות גדולות, ענקיות, תמיד ברשיון ובתיאום, וכך השגנו את ההישגים הגדולים אשר הושגו על-ידי אגודת-ישראל.

מנקודה זו אני רוצה לעבור למה שקרה במוצאי שבת. אחרי אירועי השבת יצאו צעירים — ואני קובע שעד היום לא זיהו אותם, איש לא זיהה אותם — וזרקו חביות אשפה ברחוב מאה-שערים. כאמור, ברור שכל גדולי ישראל מתנגדים למעשי אלימות ומגנים אותם. אני קובע שרוב רובם של תושבי מאה שערים מתנגדים לזריקת חביות אשפה ומתמרמרים על כך. רוב רובם של תושבי ירושלים מוכנים למסור נפשם למען קדושת השבת וקדושת ירושלים, אבל לא אלימות. כאשר משטרת ירושלים לא מצליחה לאתר את עושי האלימות, היא בוחרת לעצמה, מוסיף-מה, דרך נוחה — אבל זו דרך פסולה בהחלט — ובמקום לאתר את המשתמשים באלימות, היא מסתערת על השכונה, על תושבי השכונה ועל עוברי-דרך שקטים. מרביצים מכות אכזריות לאלה שאין להם כל קשר וכל יד במעשי האלימות.

התרענו כבר פעמים אין-ספור נגד העונשים הקיבוציים. העונשים הקיבוציים האלה רק מתסיסים את הציבור השקט והשליט שאינו רוצה מעשי אלימות. אולם לצערנו הגדול המשטרה בשלה. כאשר קורה מה שקורה — מסתערת ומכה על ימין ועל שמאל, ללא אבחנה. כאילו כל מי שיש לו פאות וזקן — ראוי למכות. למה? מדוע? וכי כולם מזדהים עם מעשי אלימות?

ומה קרה במוצאי שבת? המשטרה הסתערה ונכנסה לתוך הישיבה ובית-הכנסת "תולדות אהרן". זה היה כאשר אנשים עמדו בתפילה. המשטרה חדרה לתוככי הישיבה, השתמשה בגזא מדמיע והרסה ללא חמלה את הישיבה ואת בית-הכנסת. התפתח קרב מכאיב בתוככי הישיבה ובית-הכנסת. אני בטוח ואני קובע — מתוך ידיעה — שרוב רובה של ישיבת "תולדות אהרן" אין לו יד במעשי אלימות. אם יש כאלה — ויהיו אותם ויבואו על עונשם. לא ייתכן לפגוע ולא ייתכן להרביץ מכות. ממוצע לראות איך מכים מכות אכזריות את אלה שאין להם יד במעשי האלימות. המשטרה לוקחת בהכללה כל מי שיש לו פאות וזקן ולבוש קפטן, כאילו הוא זה שזורק אבנים וזורק חביות אשפה. חלילה וחלילה לנו מלהמשיך בהכללה הזאת ולזהות כל יהודי עם פאות וזקן עם זורקי האבנים. אני קובע שוב ואומר שהשיטה הזאת של עונשים קיבוציים ומכות לאלה שאין להם יד במעשי האלימות, היא שיטה רעה המתסיסה את הציבור. אסור לנו לעבור לסדר-היום על כך שהמשטרה פוצה לישיבת "תולדות אהרן" ולבית-הכנסת. אסור היה להם להודר לתוך בית-הכנסת והישיבה ואסור היה להרוס רהיטים.

רבותי, זה היה איום וגורא. אילו קרה כדבר הזה בין

לפני שאני עובר לאירועי השבת, אני פונה שוב ושוב לכל הגורמים שבידם לסגור את הקטע של כביש רמות העובר בשכונות החרדיות, כאשר יש אפשרות להשתמש בכביש העוקף. חייב אני לומר עוד משפט כהקדמה לדברי על אירועי השבת. לצערנו הגדול — וזה מצער, זה מכאיב מאוד מאוד — ישנם יהודים כאלה שאין להם הבנה ואין להם תחושה להבין עד כמה יהודי ירא-שמים נפגע ומדועעו בראותו חילול קדושת השבת. לו העריכו עד כמה מצערים ומכאיבים הדברים, איני יודע אם היו מרשים לעצמם לגרום כאב נפשי כה גדול לא-חיהם. חברי הכנסת, תדעו ואתם יודעים זאת, כאשר כואב — צועקים; כאשר מכאיבים ללא רחם — צועקים. חובה קדושה היא למחות ואסור לשחק, כי מדשתקי שמע מיניה ניחא ליה.

משטרת ישראל בארץ-ישראל ומשטרת ישראל בירושלים עיר הקודש חייבות לדעת שאין כל כוח בעולם אשר יוכל למנוע מיהודי מאמין בה' למחות כאשר הוא רואה נגד עיניו שמחללים את קדושת השבת. ואם הוא צועק: שבת, זה יוצא מעומק לב כואב. אני רוצה לומר לכם, כשאני עובר בשבת ברחוב ולעיני עוברת מכונת, אני לא יכול להתאפק, וספונטאנית אני קורא: שבת.

מה קרה בשבת ואיך התחילו להתגלגל המאורעות העצובים ביותר? יהודים עמדו על הגבעה בסביבת כביש רמות וצעקו: שבת. אני רוצה לקבוע שאותו בית-דין של העדה שקראה להפגנה קרא במלוא החריפות שלא לזרוק אבנים. המשטרה ראתה בעמידה על הגבעה התקלות בלתי-חוקיות מבחינתה. אבל מה קרה? כך מסרו עדי-ראייה נאמנים: לפתע פתאום ניתנה הוראה על-ידי מפקד המשטרה ופלוגות שוטרים הסתערו על היהודים שצעקו "שבת" והתחילו לפזרם בכוח באלות ובמקלות, והיו שוטרים שהיכו באכזריות שזעזעה כל מי שראה זאת, כל מי ששמע איך וכיצד היכו, ללא רחם. עדי-ראייה קבעו שהמוחים על הגבעה לא זרקו אבנים, רק עמדו וצעקו "שבת". גם המשטרה הודיעה שהסתערה על המוחים ששם שלא התפזרו, אבל ברור שבאותו שלב לא זרקו אבנים.

לפזר את המוחים נגד חילול שבת במכות אכזריות, זה נורא ואיום. על כך אנו מוחים, על-כן אני מבקש שהכנסת תקיים דיון ותוקיע שימוש בכוח נגד מי שמוחה על חילול קדושת השבת.

נכון, לאחר שהמשטרה הסתערה בכוח על המוחים, היו ילדים פתוחים שלא שמעו להוראת הרבנים וזרקו אבנים. כך השתלשלו העניינים והשכונות החרדיות נראו באותן שעות כשדה קרב מר.

כאן אני חייב לומר במלוא הבהירות: כל גדולי ישראל, כל רבני ישראל, מגנים, מתנגדים ומוקיעים לשמצה כל מי שמרהיב עוז בנפשו לזרוק אבנים ולהשיג תושב במעשי אלימות, גם אם המטרה היא למחות על חילול השבת.

באחרונה פירסם חברי, הרב לורינץ, בעתון "דגלנו", מאמר מיוחד, מאלף, שבו הוא מנתח את עמדתנו, עמדת גדולי ישראל, נגד שימוש במעשי אלימות. הייתי מציע לחברי הכנסת לקרוא את המאמר. במאמר זה מתבטאת העמדה של אגודת-ישראל. והוא מזכיר שם דבר שרצוני להזכיר כאן מעל במת הכנסת. היה זה בשנת התש"ב. התארגנה מעין מחתרת, שכאשר היא איבחנה מכוניות

המזווזות והטליתות הקרועות היתה מבויימת. אם מורידים דלת כדי להיכנס, כי היא סגורה, ייתכן שנופל המשקוף. על כך שום אדם אינו אחראי. אבל פגיעה בתפילין וביטליתות? זה בשביל אקספורט. לא אתה, חברי-הכנסת פרוש, ולא חברי-הכנסת כהנא, אינכם צריכים להיות שותפים לטיעון זה, כי המצב רע גם בלי זה. המצב רע, רע מאוד, טראגי.

אני אתאר עכשיו את הדברים כפי שהיו. אם מותר לי להקדים הערה — ב־2 ביוני 1980 היה לי הכבוד ונתי קבלתי עלי-ידי נשיא ארצות-הברית בחדר הנשיא. זה היה לאחר שנתקבל בכנסת חוק ירושלים בקריאה טרומית או בקריאה ראשונה. דיברנו על כך, ואני אמרתי לנשיא ארצות-הברית שבהיסטוריה של המלחמות אי-אפשר לקבוע מי ירה את הירייה הראשונה. הנשיא הסתכל בי, ואני אמרתי: למדתי זאת אגב ההיסטוריה של פרוץ מלחמת העולם הראשונה. אמנם בסרייבו קרה מה שקרה. אבל בכל זאת במלחמות אי-אפשר לדעת מי ירה את הירייה הראשונה.

כנגד מה אמרתי זאת? כנגד עניין חוק ירושלים; אולי הכנסת החליטה על חוק ירושלים באותה קריאה — אינני זוכר אם היתה זו הקריאה הראשונה, או הקריאה הטרומית — כי בעצרת האומות המאוחדות היתה הצבעה וארצות-הברית נמנעה. היות שהיתה הימנעות של מדינה מסוימת בעצרת האו"ם בניירורק, החליטו החברים בכ־נסת מה שהחליטו. מי ירה את הירייה הראשונה?

הקדמתי זאת כדי שנראה את התפתחות הדברים בצורה הנכונה. יש כאן איזה מין חד-גדיא אומלל. לפני כמה שנים החליטה עיריית ירושלים, וייתכן שהחברים שהציעו את ההצעה לסדר-היום היו בקואליציה של עיריית ירושלים — על סלילת כביש רמות. הנגמה טובה. טוב שיהיו 30 אלף תושבים ברמות. כל מי שבנה שם דירה, ידע שיש שם כביש. כל מי שקנה שם דירה, ידע שיש שם כביש. לכן אם יש למישהו טענה לקואליציה שהוא שותף בה בעיריית ירושלים, יפנה אותה לעיריית ירושלים. לא אני הכותב ולא המשטרה הכתובה.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
את הדירות בשכונות צאנו ומטרסדורף בנו לפני 18—19 שנה. אני חושב שאז לא היה כביש ולא היתה תכנית לסלילת כביש.

שרי-הפנים י. בורג:
יש פרוצדורה מקובלת בעיריה של הגשת התנגדות. לפי מיטב ידיעתי איש לא הגיש התנגדות או כמעט אף לא אחד הגיש התנגדות.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
לא היה צורך. לא חלמו אז על שכונת רמות. שכונות אלו קמו ב־1953 ולא חלמו אז על רמות. לא היתה תכנית לסלילת כביש.

שרי-הפנים י. בורג:
חלק חלם. לא אמרתי שכולם חלמו, אבל לא אמרתי שאיש לא חלם. יש כאלה שהיו שם לפני שנסלל הכביש, ויש כאלה שבנו וקנו דירות אחרי שנסלל הכביש. עכשיו אני עובר לעניין השני. לאחר שהיו קטטות, הורעלה הרעיון לבנות כביש עוקף. וכאן אני מאשים תושבי רמות מסויימים. היה הסכם ברוח טובה, שכביש זה שאור-

הגויים, היינו מחרישים? לא ייתכן לחדור לשיבה, לא ייתכן לחדור לבית-כנסת, לא ייתכן להרוס את רהיטי בית-הכנסת ולא ייתכן להרוס את רהיטי השיבה. לא ייתכן להכות יהודים שלא הוכח שיש להם יד במעשי אלימות וזריקת אבנים. אלה שזורקים אבנים יבואו על ענשם. אבל לא ייתכן להכות יהודים שלא הוכח שיש להם יד במעשים אלה. ועל כך אנו מוחים. ועל כך אנו דורשים לקיים דיון בכנסת, כדי לשים קץ לשיטה הפסולה של שימוש בעונשים קיבוציים לגבי יהודים המוחים על חילול קדושת השבת.

ובסיום, אני רוצה להכריז מעל במת הכנסת: לא יהיה כוח שימנע מיהודים להביע זעקתם ומחאתם כאשר הם רואים לנגד עיניהם כיצד מחללים את השבת. לא יהיה כוח שימנע זאת.

אני קורא לכל הגורמים לסגור את הקטע של כביש רמות העובר בשכונות הדתיות, ולאץ את אלה שלצערנו מחללים שבת לנסוע בכביש העוקף. הכרחי לשים קץ לפגיעה בתושבי השכונות החרדיות, אותן שכונות חלוציות שבנו והפיתו רוח חיים בירושלים, והם ברוך ה' אלה המחזיקים ומתחזקים בירושלים, והם עוד יתחזקו בירושלים, והם הנפגעים קשה מאוד כאשר מחללים את השבת לעיניהם.

אני מקווה שהכנסת תסכים לדיון בנושא זה ותביע מחאתה נגד מה שקרה בשבת האחרונה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:
ישיב כבוד שר הפנים.

שרי-הפנים י. בורג:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית-כול אני רוצה לומר כי אני אציע להעביר את שתי ההצעות לסדר-היום לוועדה. אני מכיר בכך שבחלק מסויים של דבריהם דיברו שני הנואמים בהתאפקות, ובחלק אחר של דבריהם היתה נימה של איום. אם, למשל, אומר חברי-הכנסת פרוש שלא יהיה כוח בעולם שימנע מאדם לצעוק "שבת", אפשר להבין זאת. אבל בשביל זה אין צורך לבוא ממאה-שערים אל כביש רמות. אם תמצא, חברי-הכנסת פרוש, שיטה טובה יותר לזהות את מי שעושים מעשים נגד החוק, נגד המשטרה ונגד גדולי התורה, אני אהיה מוכן ללמוד. אין לי ספק שגם חברי-הכנסת כהנא — אנו מכירים זה את זה מאז מסמטר הקיץ בבית-המדרש למורים בברלין ב־1928 והוסמכנו על-ידי אותו רבי — וגם חברי-הכנסת פרוש יסכימו אתי שאנו יכולים ליישם על מקרה זה את דברי הגמרא, עירובין, דף י"ג: גמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו משנברא, יש אומרים יפשפש במעשיו ויש אומרים ימשמש במעשיו. פירוש אחד — יפשפש ויבדוק איך התרחשו הדברים; והפירוש השני — ימשמש ויבדוק מה יהיה בעתיד.

אני רוצה לומר מעל במה זו, שכל מקרה של תלונה ספציפית ייבדק, ידידי, חברי-הכנסת פרוש, אינני גורס את השאלה הטרורית: אילו זה קרה בין הגויים? כמה פעמים יהודים בין הגויים זרקו אבנים על משטרה? כמה פעמים יהודים בין הגויים זרקו אקטות? מה הפאטוס הזה? או שיש מדינה ויש סדר, או שאין מדינה ואין סדר. לכן אני מציע שלא נאמר זאת. ואם אתה יכול לשנות את המאמר הראשי ב"המודיע" שקראת היום, אני מציע להוציא את הפאטוס הזה.

אני רוצה לומר שבידינו ידיעות שהתערכה של

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
אדוני השר, הדברים כאן חשובים מאוד. תיאור המ-
אורעות היה בעתון. מהעיתונות היה ברור שבשכונת
עזרת-תורה לא היו מעשי אלימות. זו הנקודה החשובה.

שירהפנים י. בורג:
אז מה? האם עלי-ידי כך ההפגנה נעשית חוקית?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
לא, היא לא היתה חוקית, אבל הרביצו, הרביצו
בצורה ברוטאלית.

שירהפנים י. בורג:
חבר-הכנסת כהנא, למרות הגיל שלך אני מוכן לגייס
אותך למשטרה לשמירה על ההפגנות בלתי-חוקיות. מה
אתה רוצה? אם מודיעים שזה בלתי-חוקי, אז או ששות-
קים או שלא שותקים. אין עצה אחרת. אני חוזר על מה
שאמרתי קודם, לא נולדתי שר משטרה, אינני מקבל
משכורת לא לקטיגוריה ולא לסניגוריה, הבה נראה את
האמת. את האמת והשלום אהבו.

ובכן יש דבר שהוא בעיני המועד ביותר, ואני אתן
תיאור עם שמות. בשעה שמונה ורבע החלו בידי אבנים,
בקבוקים, ובירי ראקטות מכיוון ישיבת "תולדות אהרן".
אם יש כבר אש שנאה, אש השנאה התבטאה עכשיו לא
על-ידי אבנים קרות, שכל אחת ממנה יכולה להיות
רוצח, וכל זורק אבן הוא על-פי ההלכה בגדר רודף, על
כך אין בינינו ויכוח. אבל כשיוורים ראקטות עם אש —
נדמה לי שכל אחד מהיושבים כאן מבין שבוה עברו את
הגבול. משהמשיך ירי הראקטות ניתנה הוראה לפרוץ
לתוך הישיבה. ואני מקווה שאלה שמוסרים דוחות לחוץ-
לארץ לא יעברו על עניין הראקטות, כי דבר כזה עדיין
לא היה בארץ-ישראל, בישראל, בכל אופן באותן הפגנות
שנערכות בין אנשים מתוך הישוב.

בעת ההתקהלות נפצעו עשרה שוטרים. וכדי שלא
יגידו שאני ממציא דברים אקרא את שמותיהם. קריאת
השמות חשובה גם בשביל דבר נוסף שלא אפרט. שמות
השוטרים שנפצעו הם: נש — נפצע מרסיס זכוכית
בכפות הידיים; אבו ימין עלי — חתך מעל העין ובכף
היד מרסיס זכוכית; קלימי יהודה — שטף דם מעל לעין
הימנית; אמולג ארמונד — פצע שפשוף מעל הקרסול;

בורנאי עסאם — רסיס זכוכית בעין, פונה להדסה
עין-כרם; נסים עמר — חתך באצבע; פרטוק איציק —
חתך באצבע; עמר גירר — פצע ביד ימין. כל אנשי
שמר הגבול שוחררו כעבור יום. שמות פצועים נוספים:
יוסי אמרסקי — נפגע בגבו והועבר להדסה הר הצופים;
נתן קרמרסקי — נפגע בגולג וקיבל טיפול במקום. אלה
שמות השוטרים שנפצעו.

נפצעו גם מכוניות, באותו לילה ולמחרת. לא הייתי
אומר את הדברים אילמלא שמעתי כבר מניו-יורק ומאט-
ורפן איך הדברים מתגלגלים ומנוצלים, לרבות התערוכה
המבויימת. לפי הערכה בעתון אחד הנוק נאמד במיליון
לירות, בעתון אחר — שלושה מיליון, ולפי עתון אחר —
חמישה מיליון. אני אינני גורס את זה.

ובכן ב-7 במאס ניווק רכב אזרחי נזק קל, סריטה
ברכב; ב-8 במאס: טראגדיה משטרתית, סריטה בצבע;
מכונית משטרתית נפגעה מזריקת אבן; רכב משטרתית
נפגע מזריקת אבן; עוד רכב משטרתית — זריקת אבן;
רכב משטרתית — נופצה שמושה צדדית; רכב משטרתית

כו כ-700 מטר לפי האינפורמציה שבידי — ואם אני
טועה ב-50 מטר לכאן או לכאן, ביני וביניכם מהי — ייבנה
בארבעה מסלולים. בינתיים היה משבר כספי בעיריה
ובנו רק כביש דו-מסלולי. אך כביש זה הוא ברוחב
הכביש הישן שבין חדרה לתל-אביב וברוחב הכביש שבין
קריית-מלאכי לבאר-שבע. והנה בשבת, ביום שאין בו
תחבורה רבה, כשהתחבורה בו מועטה ביותר, אין יכולים
להסכים ל-700 מטר של כביש דו-מסלולי מפני שעדיין
לא היה כסף לבנות כביש ארבע-מסלולי. אני חושב
שמשהו כאן לא בסדר, ואני מצטער על שהעיריה לא
הצליחה להסביר את העניינים. ודאי שצריך להביא לרגי-
ע, איומים אינם מועילים. וכולנו צריכים ללמוד ממה
שאיירע.

אני רוצה להוסיף שלצערי אצטרך להביא עכשיו כמה
עובדות יבשות, שגם דמעת לבי בתוכן, כי גם אני יהודי
שומר שבת, גם לי כואב מה שכוואב, גם לשוטרים כואב.
בעשרות שבתות אין מנוחה למאות שוטרים. הם אינם
יכולים לבלות עם משפחותיהם, הם אינם יכולים לטייל
עם ילדיהם, יש ביניהם דתנים שאינם יכולים ללכת
לבית-הכנסת. ואני מוכרח להביא כמה עובדות כדי שלא
תהיה לגנדה בעניין הזה. ואני מבקש מכולם שלא להביא
את הדברים באופן חד-צדדי.

אם נאמר שבית-הדין של העדה החרדית קרא להפגין,
ולא לעשות תרגילים בהשלכת אבנים, האם בית-הדין
אינו יודע שיש באותה סביבה אנשים שאינם שומעים
בדיק לבית-הדין? האם בכל הפגנה, חוקית או בלתי-
חוקית, אנחנו בטוחים שאין פרובוקאטור ממפלגה זו או
זו? נניח שחבר-הכנסת לבנבראון עושה הפגנה חוקית;
האם הוא בטוח שלא יהיו פרובוקאטורים שיעשו משהו?
אז גם בקריאה של בית-דין צדק של העדה החרדית, עם
כל הכבוד, הוא אחראי רק לקריאתו, אבל אינו אחראי
לאלה שבחסות הפגנה בלתי-חוקית יעשו דברים בלתי-
חוקיים.

אם כן, מורי ורבותי, אליבי של גייר אינו מספיק.
בייחוד שכאנחנו יודעים, ואולי לי לומר זאת, לא נעים לי
לומר זאת, שאותה עדה שבית-דין צדק זה הוא שלה,
היא עצמה משמשת לפעמים יעד של התקפות, ייתכן אף
שמצד אותם אנשים שנגיע אליהם בקשר למוצאי שבת.

אם כן העניין אינו קל כל כך. אני מדבר מתוך ידע,
ומתוך כאב אף גדול יותר מאשר הידע שלי. ובכן היו
ידיעות. מפקד המרחב דיבר עם רבני שכונות עזרת-תורה
והוסכם שהתושבים של השכונה לא ישתתפו בהפגנה. ראש
לשכת התפקידים המיוחדים וקצין הסדר הציבורי פנו ביום
ו' לרבנים והחתומים על המודעה וביקשו מהם למנוע הגעת
אנשים למקום. הם פנו לרב פריינד, ראש בית-דין של
העדה החרדית; הם פנו לרב וייס — אב בית-דין של
העדה החרדית, ופנו לרב קרייצ'ק — מנכ"ל בית-הדין.
ביקשו שלא יהיו הפגנות. שתי נידודות הודיעו באמצעות
כרוזים שכונות מאה-שערים לפני כניסת השבת לב
ישתתפו בהפגנה באשר היא בלתי-חוקית. ובכן ניסינו,
ניסו.

את תיאור המאורעות כל אחד יכול לקרוא בעתונים.
מה שיותר חשוב כרגע הם המאורעות בהשפעת הגומלין.
קודם יוצאים מפגנים מאה-שערים לכביש רמות, ואחרי-
כך מה קורה עבר? ובכן בשעה שמונה ורבע במוצאי
שבת — — —

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמעתי את מפקד מרחב ירושלים אומר שמטרת ישראל השקיעה בעניין הזה של כביש רמות והומות החרדים עשרת אלפים שעות עבודה. אלה עשרת אלפים שעות עבודה של שוטרים ישראלים שרוצים לנוח בשבת, ובגלל מלים שאני לא רוצה להשתמש בהן, כי אני לא רוצה לרדת לשפל המדרגה של האנשים שיושבתמשו במלים אלה נגד השוטרים הללו, בגלל ההתנהגות הזאת, אותם שוטרים אינם יכולים לנוח ואינם יכולים להקדיש עבודה לנושאים יותר חשובים. לפני שעה, שעה וחצי, אמרנו בבית הזה עד כמה לא מוגנים ומופקרים ישישים וחלשים. הם מופקרים אולי לא מעט מפני שהמטרה צריכה להת- עסק בבריאות קלריקאלית מן הסוג החמור ביותר. אנחנו לא הגענו להפגנה על כך שאנשים יוצאים לרחוב וצוע- קים "שאבעס".

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
יותר לשאול אותך שאלה ?

מרכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
יותר.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אני מניח שאיש ציבור הוא קצת אחראי. המשטרה עיקר עיסוקה הוא נגד קלריקאים או נגד פרשעים, אנסים, רוצחים, שודדים, שהם כולם מן החוג שלך.

מרכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אם אתה הקטגור שלי, אני גאה על כך ואת הדבר הזה אני נושא בגאון, אבל אם מבית הנחשב לשיבה יורים טילים, ראקטות, על שוטרים עבריים, אני בכלל לא צריך להתווכח אתך. אם אתה עוד מוכן להרים ראש מעל הדוכן פה, אתה וחברייך, ולא להוקיע את הדבר הזה אלא להגיד שהמשטרה אלימה והשתמשה בכוח ופגעה באנשים, ולהתעלם מהדברים שידועים לך היטב, הרי שאין לי אתך כלל ויכוח. אני ואתה נמצאים בפלאנטות אחרות. אני בכלל לא מוכן לקיים אתך דיאלוג על העניין הזה, כי אתה בכלל לא מבין את ההתחלה. שר-הפנים בורג הוא מן המוגנה הדתי, אך אני והוא נמצאים באתה פלאנטה. אני ואתה נמצאים בעולמות שונים אם אתה משלים עם העובדה שאנשים דתיים, למען השגת מטרותי- הם, מוכנים לירות בטילים ולהאשים אנשים בנאציזם. בכלל אין לי כל ויכוח אתך ולכן אני לא רוצה להתווכח אתך לא במליאה ולא בוועדה. לכן אני חושב שצריך להסיר בשאט-נפש את ההצעה הזאת, מפני שהיא לא באה לראות את הבעיה אלא להאשים את המשטרה שמיל- אה את תפקידה. היתה ביקורת בוועדת הפנים על הסב- לנות הנוראה שגילתה המשטרה שבוע אחרי שבוע. חוד- שים אחר חודשים לעמוד תחת מטר אבנים ועוד לעמוד מנגד. סוף סוף היא פעלה כפי שצריכה היתה לפעול ואז קמים פתאום מן המחנה הקדוש ומתקיפים את המשטרה הישראלית עם קונטאציה שהיא פוגעת ביהודים.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שיש ויהיה ויכוח בין דתיים וחילוניים במדינת ישראל, והוויכוח הזה הוא מובן ומקובל. אני גם איני מתנגד שהרב פרוש יילך בשבת ויצעק "שאבעס, שאבעס". אני מתנגד לכך שהוא יעמוד כאן ויורוק ספר תפילה של דת יהודית שהוא לא מקבל, אבל אם הוא רוצה לצעוק "שאבעס, שאבעס" זה לא איכפת לי. אבל שייכלו ויעשו מה שעשו ? ועכשיו מבטיח

— נופצה שמש צדדית ; רכב משטרה — נופצה שמש קדמית ; רכב מג"ב — סריטה בשמש קדמית ; רכב משטרה — נופצה שמש קדמית ; רכב משטרה — נגרם נזק לשמש ; רכב משטרה — נגרם נזק לדלת שמאלית. כל זה ב-7, 8 ו-9 במאס. האם משהו רוצה להודות עם זה ? לא. אני בטוח שאיש אינו רוצה.

ובכן אנחנו חוזרים לעניין כפי שהוא. והעניין שצריך להעסיק אותנו הוא איך להרגיע, איך להקטין את השנאה, איך לא לקבל את התעמולה לא מכאן ולא מכאן.

מונה לפני דבר שהופק וחולק במאה-שערים בשבת ובמוצאי שבת. כתוב על זה "Printed in United States". אינני מאמין שזה הודפס בארצות-הברית. וכתוב על זה : "Zionists Are Not Jews. A Misfortune for the Jewish People — The Zionist State". וגולת הכו- תרת : מעל למלים "p.o.s" "רגסטאפו" — מלה חדשה שצר לי לומר אותה. האותיות של המלה הן : N.A.Z.I.S.R.A.E.L. אני מבקש להדפיס את זה לפי האיות שנתתי, ולא לפי הצירוף שמתבקש.

מורי ורבותי, אני נתתי את האותיות ואני רוצה שבפרוטוקול יהיו האותיות רשומות בנפרד. יש לסמוך על האינטליגנציה של האנשים שידועים לצרף אותיות. אנחנו עומדים לפני תופעה של שנאת ישראל ולא של אהבת ישראל, שנאת ישראל למדינת ישראל. ואנחנו צריכים אהבת ישראל גם למדינה, גם לבני האדם. אני פונה לכל אחד, עד כמה שקולי מגיע, עד כמה שהקול של המציעים הנכבדים מגיע, אלה מיימין ואלה משמאל : יש לנו דבר משותף — נפרוש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. אשר על כן אני מציע להעביר את ההצעות לוועדה.

הי"ר י. מ. אברמוביץ :
איוו ועדה ?

שר-הפנים י. בורג :
אני מניח שוועדת הפנים.

הי"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וירשובסקי בקשר לה- צעת חבר-הכנסת קלמן כהנא.

מרכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מזדהה עם דבריו של שר הפנים ולמעשה משתמע מן הדברים שהוא הביא כאן שצריך להעביר עניין זה לוועדה. אבל כיוון שהציעו את זה אנשים שלא ראו לנגד עיניהם את הוועדה כפי שהעלה אותה שר הפנים, עם ירי הטילים, הראקטות, עם ירי המלים, שאולי זה החמור במקרים כמו המקרה הזה — ואני איתתי את הדברים ששר הפנים ברגישותו לא רצה לומר ומופיעות האשמות של נאציזם על אנשים ישראליים — הרי שאני מציע להסיר את ההצעה.

אדוני היושב-ראש, השאלה היתה מדוע מפלגות חי- לוניות לא הגישו הצעות לסדר-היום בעניין זה. כששמעתי את זה ראיתי את פעולת המשטרה ורציתי שהיא תוכל לפעול מבלי שהבית ייכנס לדבר הזה מבחינה פוליטית. לכן לא רציתי ללכות ולא הגשתי הצעה. אבל כיוון שהועלתה ההצעה ושמעתי גם את ההנמקה, אין אלא להסיר אותה ולהסיר אותה בצורה חד-משמעית.

עשיך אתה. מי שמודיע בגאווה ובריש גלי ובפירסומים שהוא אינו מוכן להיות ציוני אל יראה את עצמו כחלק מגדולי ישראל דווקא. אמרת : אנחנו גדולי ישראל. אני לוקח את הזכות לומר שגדולי ישראל נמצאים בתנועת העבודה, למשל, ולא דווקא בין מי שמודיע שאינו ציוני. והבעיה שלך, חברי-הכנסת פרוש, היא בזה שאתה מתחרה עם אגף שאתה מבקר אותו אבל מתחרה אותו על קולותיו.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
אולי תסביר מה זאת ציונות ?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
לא עכשיו.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
אתם מלגלים על הציונות. הציונות החילונית פשטה את הרגל, הציונות הקדושה היא הציונות האמיתית.

זאב כ"ץ (המערך) :
איך קלעת בדיוק למה שציפיתי ממך ? לי היה ברור מצווה בשבת הגדול בתרצ"ו וביום הבר-מצווה אמר לי הרב שלא ללכת מארץ הטמאים לארץ-ישראל כי פירושו של דבר ללכת מן הפח את הפחת.

אל תגיד לי אתה מה זאת ציונות — אני אגיד לך מה זאת ציונות. מי שלא שמע לרב שהוא באותה ארץ שאיני רוצה אפילו להזכיר את שמה, הוא היה ציוני. מי שעלה לארץ, הוא היה ציוני.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
היו רבנים שאמרו כן לעלות לישראל.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
אנשי הסוכנות היהודית בימים ההם, כשהלכו היהודים למשפחות, הם הם השבר להקמת המדינה. ראשי הסוכנות היהודית הם ציונים ? אתה מדבר אתי על הימים ההם ? על הפשעים של ראשי הציונות בימים ההם ?

זאב כ"ץ (המערך) :
תכבוש את ראשך בקרקע על מה שתנועתכם עשתה ליהודים בעולם בנושא זה. מוטב לשתוק.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
תודות לתורת ישראל אתם קיימים. בלי תורה אין לכם זכות קיום.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
ואתה איש התורה.

זאב כ"ץ (המערך) :
אנו נגן על מאה-שערים כמו שהגינו עליה בעבר. אנו נמשיך להגן וגם מרמות נגן על מאה-שערים.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :
חברי-הכנסת כ"ץ, מותר לשאול שאלה ?

זאב כ"ץ (המערך) :
היושב-ראש מאותה לי שאני חייב לגמור ויש לי בעיות.

עמוס דר-הורביץ (המערך) :
לך יש בעיות — להם אין בעיות.

לנו הרב פרוש שבשבת, אף-על-פי שההפגנה לא תהיה חוקית, יילכו רבנים בראש מחנה. למה אנחנו הגענו ? ואנחנו עוד צריכים לדון באלומות המשטרה. אולי אנחנו צריכים לדבר על אלימות האזרחים ?

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
אתה צריך לסיים.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
הדבר הזה מאוד מרגש אותי, כי אני יושב בבית הזה שצריך להיות בית המחוקקים, וכל אלה המאמינים שמדינת ישראל היא מדינת-חוק צריכים לשבת בה ביחד ולמצוא פתרון. אך מה שאני שומע זו קריאה להמשך האלימות והתקפה על אלה שומרים עלינו מפני הפשע. אלה אינם אנשים שרוצים לראות את שלטון החוק כדבר שהוא נורמה מקובלת בחברה הישראלית. לכן אני מציע להסיר את שתי ההצעות מסדר-היום.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
אתה מדבר על הצעה אחת.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת זאב כ"ץ להצעה להסיר את הצעתו של חברי-הכנסת פרוש.

זאב כ"ץ (המערך) :
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לא בחדווה אני עולה לדוכן הזה להתערב בוויכוח בין הסיעות הדתיות של הבית מי יותר שומר את צור ישראל. הכנסת הזאת נהפכה בכלל למעין תחרות בין שלוש הסיעות הדתיות, היא הפכה לדבר שהתרוקן מתוכנו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
חברי-הכנסת כ"ץ, אין לנו שום תחרות. אנחנו מגנים אלימות, אנחנו מגנים את זורקי האבנים באופן בלתי-משתמע לשני פנים.

זאב כ"ץ (המערך) :
יפה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
שמעת את שר הפנים ושלא יהיה לך שום ספק בזה.

זאב כ"ץ (המערך) :
יפה, אין לי ויכוח.

שושנה ארבל-אלמוזלני (המערך) :
זה מס שפתיים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אנחנו לא מתחרים עם איש. אנחנו תומכים בעמדת שר המשטרה ובפעילות המשטרה, אז מה אתה אומר שיש פה תחרות ?

זאב כ"ץ (המערך) :
אני מדבר על הכנסת. תסתכל על השעון — מה קרה לפני שלושת-רבעי שעה. הכנסת הזאת נהפכה לבמה של התחרות בהגשת חוקים דתיים, הצעות דתיות אחת אחרי השנייה. פתאום שמחה על ישראל : התחרות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
מה אתה בכלל משווה בין זה לבין זה ?

זאב כ"ץ (המערך) :
ובכן, אני מציע, חברי-הכנסת פרוש, שתפשפש במ-

מעמיד שוב להצבעה את הצעתו של השר להעביר את הצעת חברי-הכנסת קלמן כהנא לוועדה. מי בעדה ?

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה — 15
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — 26
ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת ק. כהנא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
מי בעד הצעת השר להעביר את ההצעה של חבר-הכנסת מנחם פרוש לוועדה ?

ה צ ב ע ה

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
המוזכר אומר שאינו יכול למנות את הקולות. אני מעמיד את ההצעה להצבעה נוספת. מי בעד הצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדה, נא להצביע.

ה צ ב ע ה

דב שילנסקי (הליכוד) :
חבר-הכנסת בן-מאיר, מדוע אינך מצביע ?
שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
חבר-הכנסת בן-מאיר לא בעד. הוא אמר שהוא נגד אלימות, מה אתכם ?

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה — 23
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — 28
ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת מ. פרוש בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
ובכן, שני הנושאים הוסרו מסדר-היום של הכנסת.

ואב כ"ץ (המערך) :
אתה רוצה לשאול מהמקום ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
מהמקום, בשקט.

האם אתה יודע שמשפחתו של חברי-הכנסת פרוש נמצאת זה שבעה-שמונה דורות בירושלים ? האם אתה מסכים אתי שאתה מאחל לעצמך שנכדיך וניניך יהיו קשורים לציון ולארץ-ישראל כפי שאני בטוח שיהיו נכדיו וניניו של חברי-הכנסת פרוש ?

ואב כ"ץ (המערך) :
הגינים שלי יודיעו שהם ציונים, יעשו עבודה ציונית ואני מקווה שישכנעו את ניניו של חברי-הכנסת פרוש, כן ירבו, שיודיעו כי הם ציונים מפני שזה עתיד ישראל. אני מבקש להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
חבר-הכנסת קלמן כהנא, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדה ?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :
אני מסכים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
חבר-הכנסת מנחם פרוש, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדה ?

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
כן.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע ה

ספח גרופר (הליכוד) :
אני מבקש למנות את הקולות.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :
אם כך, אני מבקש מהמוזכר למנות את הקולות ואני

2. גניבת ספר תורה

עלידי יחדות תימן והובאו אתה לארץ-ישראל בעת שג' אלנו יהדות נפלאה זו והעלינו אותה לארץ בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל.

הייתי רוצה לחלוק עם חברי הכנסת את תחושת המועקה הגדולה שהיתה לציבור שלם ואת מה שבא לידי ביטוי באותה הצרת. נדמה לי שמן הראוי להעלות את הנושא הזה בכנסת מפני שספר תורה בודאי אומר הרבה לכל יהודי באשר הוא יהודי ויש עוד בלבו זיק של אמונה יהודית, ללא קשר לכך אם הוא מקיים אורח חיים דתי או לאו. ספר התורה אומר הרבה מאוד ולא צריך להרחיב כאן מעל במת הכנסת את הדיבור מהו בשבילנו ספר התורה.

חז"ל אמרו כי ספר התורה דינו ממש כאילו הוא אדם,

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת יהודה בן-מאיר בנושא : גניבת ספר תורה. חברי-הכנסת בן-מאיר, בבקשה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השתתפתי ביום החמישי האחרון בערב, ויחד אתי השתתף גם חברי-הכנסת יהודה חשאי ממפלגת העבודה, בעצרת אבל שהתקיימה ברמת-עמידר, שנכחו בה אלפי אנשים ובתוכם בלטו מאות בני נוער וצעירים. היתה זו עצרת אבל על פריצת בית-הכנסת על שם הרמב"ם של העדה התימנית ברמת-עמידר, פריצה שהה נגנבו תשעה ספרי תורה מאותו בית-כנסת, ובהם ספרי תורה שנשמרו במשך מאות בשנים

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית) :
רוצחים בני אדם ורוצחים ספרי תורה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
נכון.

אם כן, אלה שגנבו את ספרי התורה גנבו אותם, כנר-
אח, במגמה להבריח אותם לחוץ-לארץ ולהטעות יהודים
תמימים. אלה, כמובן, לא יידעו שזה ספר תורה גנוב
ויקנו אותו בכסף רב, הרי אנו יודעים שספר תורה עולה
הרבה כסף.

מן הראוי שהכנסת כולה, שכולנו נעצור לרגע את
שטף האירועים שאנו מטפלים בהם ונשאל את עצמנו עד
היכן הגיע משרד הערכים המוסרי בתוכנו. הנה גם לזה
הגענו, וכבר אין שום דבר קדוש ברור שאלה צריכים
בודדים, אבל גם על מקרה בודד צריך לתת את הדעת.

לגבי עגלה ערופה אמרו חכמינו זכרונם לברכה שה-
זקנים צריכים לבוא ולומר: "ידינו לא שפכו את הדם
הזה". גם שם זה היה מקרה בודד. אדם אחד רצח, לא
אנשים רבים, ובכל אופן צריך לתת את הדעת על כך. אם
אנחנו, חברי הכנסת, משולים לזקנים האומה, ואלו צריכים
להיות מנהיגי האומה, אנו נבחרים האומה, מן הראוי
שניתן את הדעת לנושא הזה, בראש ובראשונה מבחינה
חינוכית-ערכית-חברתית. הגענו לכך שאין שום מעצור
אף לא בפני פריצת בית-כנסת וגניבת ספרי תורה, לרבות
ספרי תורה שאנשים שמרו עליהם במשך מאות שנים
בתימן, ומי יודע באיזו סכנת נפשות. אותם יהודים זכו
להביא את ספרי התורה למדינת ישראל, להתפלל באורח
חופשי, לא בסתר, במדינה יהודית ולקרוא בהם בגאווה.

אני מכיר את המקום. גרתי בשכונת לרמת-עמידר
במשך שנים רבות וגם התפללתי באותו בית-כנסת. בייחוד
בשבתות, בימים טובים ובחגים באו מאות אנשים ובני
נוער ורקדו עם ספרי תורה ושמחו בהם. אם קרה דבר
כזה, חייבים לתת עליו את הדעת.

נקודה שנייה: מעל במה זו אני רוצה לפנות גם לשר
הפנים ששלח מברק לאותו כנס, ומברקו נקרא בפני
הציבור. השר הדגיש במברק זה את הודעותיו מן המק-
רה. אני רוצה לפנות אליו ולבקש שהמשטרה תעניק דגש
מיוחד לעניין זה. אני יודע שהמשטרה עמוסת עבודה.
אנו יודעים זאת וצר לנו על כך שבין יתר העבודות שלה
היא צריכה גם להבטיח את הבטחון הפנימי, לנהל מלחמה
נגד הפשע ולהעסיק מאות שוטרים כפעולה נגד מעשי
בריונות בשבת בירושלים. אנחנו מגנים את המעשי
הללו מכל וכול. אנו מגנים כל ידיו האבנים, ובכלל
מי שמיידיה אכן אינו יכול להיקרא יהודי דתי. כבר דיבר
על כך הד"ר בורג. כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו
קיים עולם מלא, וכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו
איבד עולם מלא, והוא מוכן להסתכן, חלילה, בשפיכות
דמים של יהודים ועלול אף להגיע לכך. צר לי שגם בזה
צריכה המשטרה לעסוק.

מכל מקום אני פונה לשר הפנים, כי התחושה של
אותו ציבור היתה שהם לא זכו להיענות מספקת מצד
המשטרה. באותה אסיפה אמרו: לו היה שוד בנק — דבר
הכרוך אולי בהרבה כסף — יש להניח שהמשטרה היתה
נחלצת לעניין. מישוה אמר שם דבר נכון: לו היו גונבים
מוצג יקר ערך במוזיאון, היה לזה הרבה יותר הד והעניין
היה זוכה לטיפול רב יותר. ספרי תורה — להבדיל אלה
אלפי הבדלות — הלא הם חשובים וקדושים יותר מכל

כאילו היתה בו נשמה חיה. אני צריך לתאר מה היה
המקום בהיסטוריה ארוכת השנים שלנו, שכללה תקופות
של הרבה תלאות וסבל וגם של קידוש השם, שמילא
ספר התורה באירועים אלה של עמנו שהיו לעתים טרא-
גיים ביותר.

היה נדמה שעל אף כל מה שקורה במדינה, ולצערנו
אנו יודעים על התופעות של התפשטות הפשיעה והא-
לימות, ואנו, אני וסיעתי, מגנים אלימות בכל צורה שהיא
ובכל מקום שהוא; לכן גם לא השתתפתי בהצבעה על
הנושא הקודם, אדוני היושב-ראש, כי רציתי לבטא בזה
את הסתייגותי המוחלטת מהאלימות שבאה, כביכול, בשם
קדושת ישראל, כאשר למעשה המציאות אינה כזו. אני
יודע מי הם אותם אנשים שורקו אבנים וראקטות נגד
אנשי משטרה. אני יודע מי הם אותם האנשים המאיימים
על שלומנו של האדמו"ר מבעלו, הגורמים לחילול השם,
הגורמים לכך שמאות משוטרי ניו-יורק צריכים לשמור
עליו, יהודי תלמיד חכם, יהודי שיש לו אלפי חסידים,
והם גורמים לאלימות שקשה לתאר אותה.

וליד חג' (מחנה שלי) :

הייתי שמח לו היית מגנה גם את האלימות במערת
המכפלה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

חבר-הכנסת וליד חג' יחיא, אמרתי ואני מדגיש
ואומר שאני מגנה אלימות מכל מקור, לכל מטרה. זו
עמדתנו מאז ומתמיד, לא מהיום. אבל אנחנו יודעים גם
על התרחבות הפשיעה, על הפריצות. יש בעיה של משרד
ערכים גדול בציבור הישראלי וכדאי לכולנו, חברי-הכנסת
וליד חג' יחיא, לשאול את עצמנו ממה נובע המשבר
החמור הזה של ערכים.

בכל אופן היו אצלנו אי-אלה פינות שמורות. כשהייתי
ילד קטן, היו אומרים: מה הוא השיא של השחתת המי-
דות? לגנוב מטבעות מעוורים. פעם זה שימש דוגמה.
עומד ברחוב עיוור ומבקש תרומות, ואנשים גונבים פרו-
טות לאותו עיוור, והנה עובר מישוה וגונב את הפרוטות
האלה. לזה אין מגיעים גם במצב הקשה ביותר. זה אינו
קורה. לגנוב ספרי תורה זה דבר שלא הכרנו מעודנו;
ולצערנו, היו תופעות בקרב ההיודי, לא רק במדינה.
לכן כתוב בתורה: בעשרת הדיברות, "לא תגנוב". לא
אנחנו המצאנו את זה. בספר התורה כתוב גם: "לא תרצח,
לא תגנוב, לא תנאף, לא תחמוד". אם התורה אמרה זאת,
הרי זה משום שידעה שקיימת ביה, אבל פריצות לבתי-
כנסת, גניבת ספרי תורה — את זה לא ראינו מעודנו, לא
בקרב העם היהודי בגלוי ובו בתפוצותיו ולא במדינת
ישראל עד לתקופה האחרונה. לצערנו — אפשר לומר
לדאבונו, בלי מליצה — הגענו לכך שגם הפינה הזאת
של ספרי תורה נפגעה. אני יודע שיש אנשים רבים
שאולי רחוקים מאורח חיים דתי, אבל יש להם כבוד לספר
תורה. כל אדם שיש לו זיק של יהדות מכבד ספר תורה.
אם הגענו למשבר כה גדול של ערכים, שאנשים יכולים
לפרוץ לבתי-כנסת ולגנוב ספר תורה, המצב נורא. אין
לי צל של ספק שאנשים עשו זאת בגלל בצע כסף. הרי
לא גנבו את ספר התורה כדי להשתמש בו, חלילה. חכמי
נו, זכרונם לברכה, אמרו: "מצווה הבאה בעבירה". כל-
מר, מי שגונב תשמיש קדושה אינו יכול להשתמש בו.
הנה מתקרב חג פורים, ומי שיקרא במגילה גנובה לא
יצא ידי חובתו, כי זו מצווה הבאה בעבירה. כלולב גזול
אין יוצאים ידי חובה.

מאיר כהן (הליכוד):

היו מכתבים רבים מסטודנטים בחיפה. ערבים לקחו מזוזות, השמידו אותן. הסטודנטים פנו בעניין זה לדי-קו... האם אין זה חילול הקודש?

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת מאיר כהן, אין זה נאום. שאלת כבר.

יידאן עמשי (שינוי — מפלגת המרכז):

אתה היית ותמשיך להיות גזען.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אלה ההמצאות הפרובוקטיביות שלכם.

מאיר כהן (הליכוד):

לזרוק מזוזות לבתי-שימוש. תתבייש לך.

יידאן עמשי (שינוי — מפלגת המרכז):

אלה מעשים זדוניים. תתבייש לך. זה חברים שלך.

מאיר כהן (הליכוד):

לשרוף מזוזות?

ולידי האג' יחיא (מחנה שלי):

יש לך דמיון מרושע.

מאיר כהן (הליכוד):

יש לי עדויות ותצלומים.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת מאיר כהן, קראתי אותך לסדר. אני קורא

אותך לסדר פעם שנייה.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש שלא לפתוח חזית שנייה בתוך דברי. אני מדבר על הצעה שהוגשה לסדר-היום. נדמה לי שאין שום הגבלה על איש מחברי הכנסת, לרבות כמובן חבר-הכנסת מאיר כהן, להציע לסדר-היום כל נושא אשר ראוי בעיניו להעלותו על סדר-היום. אני שומע על העניין הזה בפעם הראשונה.

ולידי האג' יחיא (מחנה שלי):

זה הדמיון שלו. הסתה.

שר-הפנים י. בורג:

אני מדבר על ספרי תורה. במגמת המתוחכמות היום — זהו פשע, פשע מאורגן כמובן. אם מדובר אחר כך באקספורט של גווילי תורה לחוץ-לארץ — אני יכול לומר שאנחנו מודעים לעניין, אנחנו רואים זאת בחומרה, גם הקמנו כמה צוותי חקירה מיוחדים. אילו היה הדבר נעשה בבנק — השאלה הזאת אינה במקומה. אני מבין את הכאב של האנשים אשר מבית-הכנסת שלהם נגנבו כמה וכמה ספרי תורה. אלה כנופיות ואנחנו עושים מה שאפשר. ערכנו כמה מבצעים בהשתתפות של פלוגות אחדות של משמר הגבול. הוצבו מארבים בבתי-הכנסת, אינני יכול למסור פרטים על כך. נערכו סיורים מתאימים.

ברצוני גם לומר מעל בימה זו: נדמה לי שבתי-כנסות צריכים גם לדאוג לביטוח הרכוש. אנחנו לא חיים בגן עדן. בינינו, גם בגן עדן היה נחש, קל וחומר היום כשיש מגמה של אלימות מצד אחד ומגמה של תיתכום מצד שני. גם הצורך בביטוח של הרכוש — דבר חשוב הוא ביותר ודחוף ביותר לבתי-הכנסת.

כסף בבנק ומכל מוצג ארכיאולוגי או מוזיאוני שיכול להיות. כאב לי שהיה תחושה כזאת לציבור שם, אולי שלא בצדק, אבל הצדק צריך גם להיראות. הם צריכים לחוש שהמשטרה רואה באמת בדבר הזה תופעה חמורה מאין כמוה, ראשית, משום שהיא מצביעה על כך שיש אנשים המסוגלים לעשות מעשים כאלה; שנית, בגלל הסבל הרב שהדבר גורם לציבור, ואני מאמין למה שאמרו האנשים שם: לנו זה גרם סבל לא רק יותר מפריצה לבתינו, למשל, ומגניבת כל רכושנו אלא גם מפגיעה פיסית בנו. גניבת ספרי תורה, כפי שאמרה קודם חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן, היא כעין רציחת ספרי תורה.

אני יודע כמה עניין זה קרוב ללבו של שר הפנים, ובכל זאת אני רוצה לבקש מעל במת הכנסת שבאמת תינתן הנחיה למשטרה לשים דגש בפשע זה. ייתכן שמדובר באנשים בודדים המבצעים את הפשע בכמה מקרי מות בארץ. היו פריצות בירושלים, היו פריצות במקום אחר, ואת התופעה הזאת צריך לעקור מהשורש, ולו בגלל השחתת המידות שבמעשה, ולו מבחינה חינוכית, ולא רק בגלל העבירה שהיא כשלעצמה חמורה מאוד.

אם השר יציע להעביר את הנושא לוועדה, אענה להצעה זו, ומן הראוי שוועדת הפנים תיתן דעתה על הנושא, תשמע את נציגי המשטרה, והכנסת תדברן את האנשים המופקדים. על שמירת החוק לנקוט את כל הצע-דים לביעור הנגע הנוראי הזה וגם לתת לציבור תחושה שאכן הרשויות נותנות את המשקל הראוי לתופעה הזאת.

הבה נקווה שזוכה באמת להתגבר על משבר הערכים הזה ולהביא לשיבה לערכי המוסר, הבאים לידי ביטוי בספר התורה, לא בגווילים אלא באותיות של ספר התורה, תורת הנצח, בערכי הנצח של תורת ישראל, ובעצם בזה תהיה תשועתנו גם מבחינה חברתית כללית.

הי"ר י. מ. אברמוביץ:

ישיב שר הפנים. בבקשה, כבוד השר.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש שתי מגמות בעולם הפשע: מגמה אחת של אלימות בלא כסות עיניים ומגמה אחת של פשע מתוחכם. אנו עדים לפשע מתוחכם בכמה וכמה תחומים, ואחד מהם, שהוא יקר לכולנו וקרוב ללבנו הועלה היום מעל במה זו עלי ידי חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר.

די אם אזכיר בהקשר זה את הפריצה למוזיאון תל-אביב. פירוש הדבר שיש כנופיות המתמחות בקשר בין הארץ לבין חוץ-לארץ. הלב נשבר כאשר רואים שאחרי גניבת תשמישי קדושה — כתר, רימון ודברים שבהם יהודי רוצה להנציח את זכרו ואת זכר יקיריו בבית-כנסת — מתיכים את תשמישי הקדושה האלה כדי להשיג את ערך המתכת בתור שווי ולאבד בדרך זו את החפץ מבחינת ערכו האמנותי, מבחינת משמעותו הסנטימנטלית רק כדי להשיג רווח. אלה, אם כן, ספציאליסטים.

מאיר כהן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה? אדוני השר, מה אתה עושה לגבי מזוזות במעונות הסטודנטים שלא גונבים אותן אלא שורפים ומשליכים אותן לאסלות של בתי-שימוש? האם אין זה חילול הקודש?

שר-הפנים י. בורג:

אדוני, אני שומע את זה בפעם הראשונה. קשה

לי — — —

היח"ר י. מ. אברמוביץ :

אני שואל את חברי-הכנסת בן-מאיר אם הוא מסכים להצעת השר להעביר את הצעתו לוועדת הפנים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
מסכים.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :

אם כן, לפנינו הצעה אחת, הצעת שר הפנים להעביר את הנושא לוועדת הפנים. ניגש להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
לאיוו וועדה ?

שר-הפנים י. כהנא :
לוועדת הפנים, כנראה.

3. הפשע, האלימות והאנארכיה בנצרת

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
יש להגן על הסטודנטים הערבים. הם נושא לפשע מאורגן נגדם.

זיידאן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :
תופעת האלימות איננה חדשה בנוף הישראלי וב-חברה הישראלית, אבל היא מתפשטת יותר ויותר למגזר הערבי, אם כי באתי לדבר על העיר נצרת. גם המשוש איננו נקי ממנה. אני חושב שיש יבוא מהערים הגדולות ואולי מגורמים שאינם רוצים בחברה בטוחה ובחברה שיש לה בטחון עצמי ואמון בינה לבין שכניה. אני מקווה שהשר — היכן הוא ?

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
יצא לרגע.

זיידאן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :
אני חושב שכדאי שאפסיק את נאומי עד שהשר יחזור. אני מעלה סוגיה חדשה, חשובה, והשר אמור להיות כאן.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
השר יושב כאן מן השעה 11. הוא יושב כאן שלוש שעות. מותר לבן-אדם לצאת לרגעים מספר.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
תפקידו של השר לשבת ולהקשיב כדי להשיב להצעה לסדר-היום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אפשר לעשות הפסקה.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
אין צורך בהפסקה.

זיידאן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :
היות שרשות הדיבור שלי, אדוני היושב-ראש, אני חושב שכדאי שהשר ישמע את דברי מתחילתם ועד סופם. אינני בא למתוח, חלילה, ביקורת. אני מעריך את ישיבתו של השר כאן מן הבוקר ועד לרגע הזה, ואני מציע שאני אפסיק לדקא או לשתי דקות, עד שהשר יחזור.

ברצוני להודיע כאן, שאם הוועדה התעניין, ייתכן שנוכל לתת פרטים. אנחנו עוסקים עכשיו, באמצעות מוסד מדעי תורני, במציאת שיטה של זיהוי פלילי של כל ספר תורה לחוד, כדי שידעו לזהות אותו — להבדיל כמו טביעת אצבע — כך שיוכלו לזהות ספרים גנובים וגם להזהיר את הקהילות בחוץ-הארץ. זה עניין תקציבי, אבל הוא יכול להיות בעל ערך עולמי בשביל כל היהדות.

אשר על כן, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה כדי למסור פרטים.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
לאיוו וועדה ?

שר-הפנים י. כהנא :
לוועדת הפנים, כנראה.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום בנ-שא : הפשע, האלימות והאנארכיה בנצרת, של חברי-הכנסת זיידאן עטשי ותופיק זיאר.
רשות הדיבור לחברי-הכנסת זיידאן עטשי, בבקשה.

זיידאן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מן הבוקר עוסקת הכנסת על-פי סדר-יומה באלימות ובפשע. אני חושב שהצהרתו של חברי-הכנסת מאיר כהן מוסיפה לשרשרת הצהרה נפשעת בתוך הכנסת מבלי לבדוק אותה בצורה אובייקטיבית.

מאיר כהן (הליכוד) :
אתה נפשע. אני בדקתי את זה.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
חברי-הכנסת כהן, קראתי אותך פעמיים לסדר ואקרא אותך בפעם השלישית. אני מבקש ממך שלא להפריע לנואם.

וליד חאג' יחיא (מחנה שלי) :
אתה צריך להגיש קובלנה למשטרה. אתה נפשע.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
חברי-הכנסת חאג' יחיא, אל תפריע לחברך.

מאיר כהן (הליכוד) :
אתה נפשע. כל ישיבתך נפשעת. אתה אסון של המדינה הזאת.

היח"ר י. מ. אברמוביץ :
חברי-הכנסת כהן, אני שואל אותך : האם לקרוא אותך לסדר-היום בפעם השלישית ? אעשה זאת עוד מעט.

מאיר תלמי (המערך) :
אתה היושב-ראש, למה אתה שואל אותו ?

זיידאן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :
מבלי לבדוק את הצהרתו בצורה אובייקטיבית ובמ-קום ללבות יצרים ולהאשים אנשים — כדאי לעסוק דווקא בחיפה דווקא בטכניון בהרגעת הרוחות בין הסטודנטים הערבים לבין הסטודנטים היהודים.

חשבתי שיהיה זה מן הנכון שהכנסת והשר ישמעו את הדברים האלה.

לפני חודשיים הגשתי שאילתה לשר והסתפקתי בדבר רי התשובה שלו. אבל מאז הגיעו אלי קריאות טלפון ואף מכתבים רבים שעוררו בי דאגה מחודשת לנעשה בנצרת. משום כך גם נסעתי לבקר שם ונשארתי במקום עד השעה שלוש לפנות בוקר. לא ייתכן שאוכלוסיה כמו האוכלוסיה בנצרת, החיה בעיר של תיירים, בעיר שהיא עיר קודש ויש בה שתי קבוצות אתניות גדולות, תסבול מקומץ אנשים המערערים את הסדר, המרחיקים את התיירות ומטילים אימה על ילדים, נשים, זקנים וטף. אני מאמין כי ביכלתה של המשטרה למנוע כל זאת. היכן סיורי המשטרה במקום? אמרת לי, אדוני השר, שהתקן בנצרת מלא. אני יודע שהשוטרים שם עובדים קשה ועושים כל אשר ביכלתם לעשות. אלא שהתקן שם אינו מספיק, אז הבה נוסיף לתקן.

אין עיר בישראל שיש בה מספר אוכלוסין כמו בנצרת-תחתית ושתי מכוניות משטרה אינן מסיירות בה בשעות הלילה והיום. בשל המצב המיוחד שנוצר בנצרת, האם לא כדאי להורות למשטרה במקום לערוך סיורים כאלה בעיר? ואם הדבר הזה בלתי אפשרי, יש למצוא דרך אחרת. אני חושב שיש הרבה ערבים שקיבלו תעודות של שוטרים במשמר האזרחי בחיפה, ברמלה ובלוד. אין כל סיבה לכך שלא יוחלט על הקמת צוות כזה גם בנצרת, צוות שיוכל להשליט סדר בלילות ולהבטיח את שנתם של התושבים, את בתיהם, חנויותיהם ובתי העסק שלהם.

לאחרונה נשדדו בנצרת גם כנסיות של הנוצרים, דבר העשוי להתלקח למלחמה ולמאבק בין-עדתית שתוצאותיו יכולות להיות הרות אסון, והמדינה תצטרך לעסוק בזה במשך זמן רב.

אדוני השר, הצעתי היא הצעה דחופה לסדרהיום. התקנה אימרת שהצעה דחופה לסדרהיום באה כדי למנוע מעשה העלול לגרום נזק לאנשים או שהוא מהווה סכנה. אני מבקש ממך, אדוני השר, להורות למשטרה, עוד לפני קיום הדיון בנושא זה בוועדה, אם אמנם הצעתי תועבר לוועדה, להציב שתי משמרות של שוטרים בעיר, או לתת סמכויות לאנשי המוכרים למשטרת נצרת לסייר ברחובות ובשכונות כדי להבטיח את השלום.

יש כאן שני אלמנטים בלתי-רצויים לחברה הישראלית ולעיר נצרת: א. אלה הנוטלים את החוק לידיהם, פורצים לבתי ממורים ולבתי עסק, ואיש מהם טרם נתפס וטרם נשפט; ב. האיש הרוצה להגן על עצמו ולשם כך הוא מזוין בסכין, במקל או ברגלזון ועשוי לפגוע באדם אחר, ואז המשטרה תאשים אותו בפגיעה באדם גם כאשר כל כוונתו הייתה להגן על משפחתו ועל העיר.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה כבר קרה.

זיארן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מבקש שהשר יקח את הדברים האלה לתשומת לבו. רק שלשום ביקר שר התעשייה, המסחר והתיירות בנצרת, וידוע לי שאתה, אדוני השר, אמור לבקר שם בשבוע הבא.

שר-הפנים י. בורג:
לי זה לא ידוע.

איני מותח ביקורת. השאלה היא האם אתה, אדוני היושב-ראש, רוצה שאני אמשיך לעמוד כאן, או שארד למושב שלי.

היזרי י. מ. אברמוביץ:

השר ייכנס מייד. הוא יודע את הנושא. אין מקום להפסקה. שמע לעצתי, תמשיך בדבריך. השר ייכנס בכל רגע.

זיארן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):
לפי בקשת היושב-ראש, אני ממשיך.

היזרי י. מ. אברמוביץ:
הנה השר נכנס.

שר-הפנים י. בורג:
הייתי כאן משעה 11:00.

זיארן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

שיבחנו זאת. רציתי להפסיק את דברי עד שתחזור. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תופעת האלימות, מעשי העולם התחתון והפשע המאורגן מתחילים למצוא להם קנים במגזר הערבי, גם במשולש וגם בגליל. אני חושב שהכפרים הערביים חסכו לממשלת ישראל הרבה כוח והרבה מאמץ במשך שנים רבות, מאחר שלא בכל כפר גדול מצויה תחנת משטרה, ואני רוצה לקוות שגם לא תהיה נחוצה תחנת משטרה בכפרים רבים ככל האפשר. שר. אבל לאחרונה גברו מעשי הגנביה, הפריצות, הסחיטה והמסחר בסמים במגזר הערבי, ובמיוחד בעיר נצרת, דווקא אותה עיר שבה ממוקמים גם תחנת משטרה מקרית, גם משטרת המרחב של העמקים וגם משטרת המחוז. אין לי שום דבר נגד המשטרה והצעתי לא באה כדי לקנ' טר אותה. אני פשוט בא לדרוש בטחון לילדי נצרת; בטחון לאנשים שבה, שיוכלו ללכת ברחובות ולחזור לבתיהם בשלום; בטחון לחנויות ולבתי העסק. כל הדברים האלה נעדרו מנצרת במשך החודשיים האחרונים.

במשך 40 הימים האחרונים היו 30 מקרים של פריצות לבתים פרטיים ולחנויות וגניבת מכוניות. לצערי הרב לא נתפס עדיין איש מהפורצים, איש לא נחקר בצורה מדויקת ואולי אפילו קצת קשה במשטרת ישראל. אני בטוח שאנשי העולם התחתון ואנשי הפשע המאורגן בנצרת ידועים היטב למשטרה. אני חושב שהגיע הזמן לנסות ולנקות את האווירה שם.

בעקבות קריאות טלפון ותלונות רבות שהגיעו אלי ביקרתי לפני ארבעה ימים בנצרת. הסתובבתי בשכונותיה וברחובותיה עד שעה שלוש בבוקר. ראיתי שם משמרות פרטיים שהוצבו ברחובות כשהאנשים חמושים בגרזנים, במקלות ובסכנים והם מסתובבים שם כדי לשמור על ילדי נצרת. פגשתי ביותר מ-15 קבוצות כאלה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הדבר הזה קיים כבר יותר משנתיים בטייבה. המספר שבו נקבת כאן הוא יכול של שבוע בלבד בטייבה.

זיארן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

דיברתי אתם, עודדתי אותם. אבל אני חייב לציין שאנשים אלה אינם מוסמכים לעשות את הדבר הזה לא מבחינה חוקית וגם לא מבחינת יכולתם להשליט סדר בנצרת. כיוון שמדובר ב-50,000 איש החיים בנצרת, שאינם יושבים היטב ואין להם הרגשת בטחון באשר לילדיהם,

מוזל, סירב לשלם "פרוטקשן". שרפו את חנותו וכתוצאה מזה הוא נפטר.

במשך כל התקופה הזאת התקיים מספר רב — הייתי אומר עשרות — של פגישות עם המשטרה, בהשתתפות נציגי העירייה ונציגי הוועדים למניעת פשעים בנצרת, ובהשתתפות האישית. המטרה היתה להדגיש את הצורך שהמשטרה תתפקד ביעילות ותאכוף את החוק. אבל כל הפגישות האלה היו כקול קורא במדבר. המשטרה ישנה בנצרת וכמעט לא מוכיחה את ישותה וקיומה. ההוכחה — המצב מתדרדר והוא הגיע לשיא שאנחנו רואים היום.

חברי הכנסת הנכבדים, לכל אורחי נצרת ברור שהמשטרה אינה מתפקדת ולמעשה אין משטרה בנצרת. אמרתי זאת עשרות פעמים, גם לאנשי המשטרה וגם לאחראים. אמרתי זאת מעל במת הכנסת פעמים אין-ספור. פשיעה, אלימות, פריצות, הכול תחת עיני המשטרה, והמשטרה לא מטפלת בדברים.

הסטאטיסטיקה שהובאה לכאן היא פחותה מן האמת. יותר משבעים פריצות אירעו במשך חודשיים. יש פריצות שקרו לפני שנתיים ועדיין לא הוגש כתב אישום נגד הפורצים. פורצים שאנשים תפשו אותם "על חם" והביאו אותם למשטרה, לאחר חצי שעה היו מהלכים ברחובות ומאימים על מי שהגיש תלונה נגדם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תשמע, אדוני השר, זה חשוב מאוד.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אין מעצרים מהירים, אין משפטים מהירים. סיפורים כמו באגדות. אני אומר בכל האחריות, העירייה איננה מקבלת את עזרת המשטרה לאכיפת החוקים וחוקי העזר שלה. אני לא רוצה להכניס את כל עניין העירייה, אם כי זה עניין חשוב מאוד. אבל זו האמת. שלוש פעמים היו נסיונות הצתה בעירייה. הפושעים ידועים. הם מתהלל-כים ברחובות, ועדיין לא הובאו לבית-המשפט. זו, לצערך, עדות לפשיעה בנצרת.

יש מצב קשה מאוד, אדוני השר, מצב של יאוש מהמשטרה. אנשים לא יכולים ללכת למשטרה, כי אין להם גיבוי. הם יודעים ששום דבר לא יצא מזה. החוליגאנים, הפושעים, ידועים אחד אחד למשטרה. חלק מהם, ואני אומר זאת באחריות מלאה, עובדים עם המשטרה. איני רוצה להיכנס לזה. שהמשטרה שותלת סוכנים משלה בין קבוצות פורצים, את זה כולנו מכירים. אבל זה למטרת מניעת פשיעה ולא כדי להגיע למצב שאם משהו סוכן משטרה, מותר לו לעשות הכול בעיר.

אני רוצה להזכיר לך, אדוני השר, שלפני שנה נבקטו צעדים נגד קבוצת קציני משטרה. הם היו מעורבים בהב"רחות. זה פורסם בעיתונות. אני לא מאשים איש בשותפות עם הפורצים. אבל יש לבדוק גם אפשרות כזאת.

מה אמרת המשטרה כאשר פונים אליה? היא אומרת: למשטרה אין די כוח. איהו תירץ זה שאין למשטרה די כוח? אנחנו דוחים מכול וכול ועל הסף את התירץ הזה. יש כוח-אדם, אין כוח-אדם — זה עניינה של המשטרה ועליה למצוא את הפתרון. בדברים אחרים שאין להם כל קשר עם הפושע, דברים שיש להם אופי כביכול פוליטי, נצרת מתמלאת במאות שוטרים, במשמר הגבול. אבל כאשר מדובר בפשיעה, בפושעים, שודדים, סמים,

יוראן עמשי (שינוי — מפלגת המרכז):
לי זה ידוע. לא משנה.

שרי-השנים י. בורג:
זה משנה קצת, כי אם אני צריך לבקר שם, אני צריך לדעת על כך.

יוראן עמשי (שינוי — מפלגת המרכז):
השר נפגש עם אנשי לשכת המסחר, שהוא גוף אחראי בנצרת, והם הגישו לו תלונה חריפה בנושא זה. אני רוצה שיובן מדברי כאילו אני מטיח אשמה במשטרה. ההיפך מזה הוא הנכון. אני חושב שכשם שבכל עיר יש מכוניות משטרה המסירות בה 24 שעות ויש בה צוות למלחמה בטרור ובפשע, כך גם מגיע לנצרת שיוצב בה מייד צוות של חמישה או שישה שוטרים שיעמדו לרשות אנשי נצרת ויילחמו בנגע שממנו סובלת כל כך היום העיר הזאת.

אני מבקש מהכנסת ומהשר לדון בסוגיה הזאת עכשיו.

יוזף י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק זיאר להצעה באור תו נרשא.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המצב בנצרת נעשה בלתי-נסבל, וזאת בזמן האחרון במיוחד, בגלל התפשטות הפשיעה מצד אחד ובגלל אי-יתפקודה ואי-יעילותה של המשטרה מצד שני.

יוסף רום (הליכוד):
אולי אי-תפקודה של העירייה?

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה בור בענייני חוק.

יוסף רום (הליכוד):
אתה מחלק ציונים?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל הוא פרופסור.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
המצב של גניבות, פריצות וסחר בסמים נמשך זה זמן רב. אין זה חדש. התרענו מפני התפתחותו של מצב זה. לאחרונה הגיע המצב לשיאו, שיא חמור ומסוכן שלא היה כדוגמתו קודם לכן. הדבר הפך לתופעה יומיומית המטילה את אימתה ופחדה על כל אורחי העיר. גל זה פוקד את כל העיר, את השווקים, את המקומות המרכזיים, את השכונות, כאשר בכל המקומות האלה יש קורבנות של גניבות, פריצות ושדירות. זה קורה לאור היום וגם בלילה. יש מספר רב של מקומות בעיר שאדם לא יעז לעבור שם. רופאים אינם יכולים לצאת בלילה כדי לטפל באנשים חולים הקוראים להם.

המצב הזה נמשך יום יום, במשך זמן רב, יותר משנתיים—שלוש שנים. לפני שנתיים קם ועד ציבורי שקוראים לו "ועד למניעת פשיעה ועבריינות" והוא מורכב מנציגי העירייה, מוסדות ציבוריים ועדים ציבוריים בעיר. זה מוכיח שבהעדר אכיפת החוק, האנשים מוכרחים לטפל בהגנה על עצמם מפני הפושעים והפשיעה.

בקץ שעבר נפל קורבן בעיר. אחד הסוחרים, סולימן

דרוש טיפול מהיר. אנחנו מבקשים הקמת הגנה אורחית, כפי שהדבר קיים בערים ישראליות אחרות. אנחנו מבקשים שיתוף פעולה מלא מצד המשטרה עם העירייה, עם הוועד למניעת פשע ועבריינות ועם מוסדות העיר וועדיה השונים.

אנחנו דורשים שהכנסת תיתן את דעתה למצב הזה ותקבל החלטה העשויה להציל את נצרת ממצב זה ולהבטיח את תפקודה של המשטרה.

היו"ר פ. שינמן :

שר הפנים ישיב על שתי ההצעות לסדר-היום.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו לא היה הנושא כל כך חשוב כפי שהוא חשוב בעיני, הייתי קצת מתפלפל ומתפלסף מה קרה לעמדת חברי-הכנסת ויחד וסיעתו, שכאשר דנו על אירועי השבת בירושלים לא מצאו לנכון לשמוע ביקורת על פעולות המשטרה, והנה כעת נזעק.

אבל כאמור, נשאר את הנושא הזה למלחמת הבחירות.

תופים מזבי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אנחנו הצענו להוריד את הנושא מסדר-היום, מתוך רצון לשמור על הסדר והחוק.

שר-הפנים י. בורג :

אני מאוד מאושר לשמוע את זה. אני מקבל את זה. כפי שאתה אמרת. עכשיו אני אומר, אלמלא הנושא של עצם מצב הבטחון הפנימי והמלחמה נגד הפשיעה, הפשע והפושעים היה כל כך רציני, הייתי קצת מתפלפל ומתפלסף. אבל אין צורך לעשות זאת בשלב זה. אם ראש עיריית נצרת רוצה בטיפול מהיר — הוא צודק, אבל יש גם צורך בטיפול שורש.

אנחנו עוברים תהליכים שונים. יש תהליך עיור — אורבאניזציה. הדבר הזה מערער את התבונה הסטאבילית, את סמכות האב. יש תהליך של המעטת המסורת, דבר שאני מצטער עליו מאוד מאוד גם בסקטור היהודי, אשר מביא לתוצאות כפי שהן. יש מצב קשה בתוך המשטרה, שאין לנו אותו מספר האנשים שאנחנו חושבים שהוא נחוץ, לא בתל-אביב ולא בנצרת. הוספנו עכשיו משהו, אבל מן הראוי לבדוק את העניין. על כן מתוך מגמה חיובית לבדוק את העניין, אני מציע להעביר את שתי ההצעות לוועדת הפנים.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רום להצעה אחרת.

יוסף רום (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי אני רוצה לומר שידוע לי המצב בנצרת, באמת יש פשיעה ויש צורך להילחם בפשיעה בנצרת. אני מקווה ששר הפנים יקח לתשומת-לבו את הדברים שהוא שמע כאן לגבי המצב בנצרת ויפעיל את כוחות המשטרה כדי להרגיע את הפשע בנצרת ולהילחם בו, כפי שצריך להילחם בו שם ובכל מקום אחר בארץ. אבל יש לנו כלל בכל המערכת המשפטית ומערכת הנורמות החברתיות האומר, שאדם המגיש תלונה צריך לבוא בידיים נקיות.

התשובה היא : אין די כוח-אדם. לי אישית נאמר הדבר עשרות פעמים.

משקרים בקשר לעניין משמר הגבול. מכניסים את משמר הגבול, מוציאים את משמר הגבול מנצרת, ולא שואלים איש. עכשיו מתרצים את כל המצב בנצרת בכך שאין משמר הגבול. מה זה שייך ? משמר הגבול הוא חלק מהמשטרה. איש לא שואל את דעתו כאשר מכניסים ומוציאים את משמר הגבול. תמיד מחפשים תירוצים למה אין מניעה לפשע, למה אין אוכפים חוק בנצרת.

תגובה בריאה של אנשים, של הנוער, של האזרחים, היתה בשבועיים — שלושה שבועות האחרונים, בהשתתפות נציגי העירייה. חברי מועצת העירייה משתתפים עכשיו בשמירה על העיר יד ביד עם אורחי נצרת. זה היה בגלל אי-תפקודה של המשטרה ופול הצורך של האנשים לט-מור על עצמם ועל רכושם. אבל זה צעד זמני ולא תחליף למשטרה. ביקשנו שהמשטרה תעמיד שוטר וקבוצת שומרים אורחיים, כדי שיבדקו תעודות זהות, כדי לתפוס גנבים. המשטרה סירבה, לא העמידה עדיין אפילו שוטר אחד לכל קבוצה של שומרים. ביקשנו מהמשטרה שתעמיד לרשות קבוצות השומרים אמצעי תקשורת — עדיין לא נתקבל דבר כזה ממטה המשטרה. אנחנו דורשים שיתוף פעולה מלא מטעם המשטרה עם הוועדים האלה, עם ועדי השמירה.

היום מתקיימת בנצרת אסיפה גדולה של העירייה, נציגי כל מוסדות העיר ומועדוני הנוער, כדי לדון על הצעדים שיש לנקוט מול מצב זה. אתם רוצים שנצרת תלך לקראת שביטה ? או בבקשה, אנחנו נלך לקראת שביטה כללית בעיר, אם המצב לא יתקן מייד. כך מרגיש כל תושב בנצרת.

אני מודיע פה שעיריית נצרת תעשה את כל המאמצים להגן על העיר, ובכלל זה כל הנוהיה הדרושה לשומרים האזרחיים השומרים בהתנדבות בשכונות נצרת השונות.

אדוני השר, לפני יותר מ-10 ימים התקשרתי עם המשרד שלך ועם המשרד של מפכ"ל המשטרה. שלחתי מברקים, לא נעניתי על המברקים ששלחתי. ביקשתי פגישה, עדיין לא שמעתי תשובה על בקשה זו. שום דבר לא יצא מזה. אני יכול לציין מספר רב של פגישות עם המשטרה. רק בשבועיים — שלושה שבועות האחרונים היו שתי פגישות, ב-23 בחודש שעבר וב-9 בחודש שעבר.

בקינור, המצב נעשה יותר ויותר מסוכן ומסוכן. זה מביא נזק רב לעיר נצרת שאנחנו גרים בה, כעיר קודש, כמרכז המחוז וכמרכז תיירות. זו פגיעה בשמה ובמעמדה, זו פגיעה בכלכלתה, זו פגיעה בבטיחות התושבים ובר-כושם.

יש דבר אחד ברור, שחור על גבי לבן : סקויריטי — בטיחות היא במסגרת חוקי המדינה, כולה מוטלת על המשטרה ויש לאכוף את החוק. המצב הזה קיים לא רק בנצרת, אבל בנצרת הגיע המצב הזה לשיאו. הוא קיים גם במספר רב של כפרים ערביים שהופקרו.

יחד עם כל תושבי נצרת אנחנו דורשים שהמשטרה תתפקד ביעילות. יש להגביר את כוח המשטרה בנצרת בכוחה ובמטרה לדכא את הפשע ואת הפושעים בנצרת. דרושה נוכחות מחמדת. דרושים סיורים של המשטרה ביום ובלילה, בשכונות, בשווקים ובחלקים המרכזיים של העיר. אנחנו דורשים טיפול מהיר והגשת כתבי אישום נגד הפושעים והבאחם לבית-המשפט. בכל מקרה ומקרה

חבורת כ"ב, ישיבה תל"ב

— הצעות לסדר-היום; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; חוק התגמולים
לנפגעי פעולות איבה (תיקון) —

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר-הכנסת שמבקש לדבר — צריך לבוא בידיים
נקיות.

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת זיארן עטשי, האם אתה מסכים להצעת
השר להעביר את הנושא לוועדה?

זיארן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):
כן.

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת תופיק זיאר, האם אתה מסכים להצעת
השר להעביר את הנושא לוועדה?

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר פ. שינמן:
כיוון שיש הצעות נפרדות לגבי כל הצעה, נצביע על
כל הצעה בנפרד.

יוסף רום (הליכוד):
אנחנו נשווה את נקיון כפינו ואני מוכן להשוות אותו
בכל רגע. אבל הוויכוח איננו אתי. אותו חבר-הכנסת
שהוא גם ראש עיריית נצרת הסית נגד המשטרה, הטית
פעמים רבות לפגוע בשוטרים.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שקר.

יוסף רום (הליכוד):
הודיע פעמים רבות על פגיעה שפגע במשטרה וב-
שוטריה. שמענו מעל הדוכן הזה דיבורים חריפים נגד
ממשלת ישראל, נגד המשטר ונגד המשטרה ונגד השו-
טים. כיצד היום יכול הוא לבוא לכאן להתלונן ולבקש את
הפעולה של אותם שוטרים? אני רואה בזה צביעות. מן
הצדק הוא שהכנסת תדון בנושא זה של עקיפת החוק
והסדר בנצרת. לפיכך אני מציע להסיר מסדר-היום אך
ורק את הצעתו של חבר-הכנסת תופיק זיאר, שהוגשה,
להערכתו, ללא נקיון כפיים. את הצעת חבר-הכנסת זיארן
עטשי אני מציע להעביר לוועדה. את הצעת חבר-הכנסת
תופיק זיאר אני מציע שלא להעביר לוועדה ולא לתת
לחבר-הכנסת תופיק זיאר להופיע בנושא שבו מוטלת
עליו אשמת הסתה נגד החוק והסדר ובכך הוא אשם
במצב הנוכחי לא פחות מאשר המשטרה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-
הכנסת ז. עטשי לדיון בוועדת הפנים ואיכות
הסביבה — נתקבלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה
חבר-הכנסת ת. זיאר לדיון בוועדת הפנים
ואיכות הסביבה 14 —

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת 19 —

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-
הכנסת ת. זיאר מסדר-היום של הכנסת נת-
קבלה.

ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ועדות הפנים, החוץ והבטחון והכספים, בנושאים האלה:
1. הצורך הדחוף להקצות משאבים לצידוד המשטרה לבי-
צוע תפקידי בטחון-פנים; 2. הצורך להקים ועדת חקירה
לכירורג פעולות זרועות הבטחון בעצירת אוטובוס הד-
מים; 3. התגברות מעשי הטרור והחבלה.

היו"ר פ. שינמן:
רשות להודעה למוכיר הכנסת.

מוכיר הכנסת נ. לורר:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע שהיום הונ-
חו על שולחן הכנסת מסקנות הוועדה המשותפת של

ו. חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון), התשמ"א—1981* (הצעת חבר הכנסת י. יצחקי)

פעולות איבה, אם היה הנפגע מתחת לגיל 14 כשנפטר,
לא יהיו בני המשפחה זכאים לתגמולים לפני המועד שבו
היה מגיע הנפטר לגיל 14 אילו נשאר בחיים. סעיף 7א
לחוק התגמולים קובע — "על אף האמור בסעיף 7, אם
היה הנפגע מתחת לגיל 14 כשנפטר, לא יהיו בני המש-
פחה זכאים לתגמולים לפני המועד שבו היה מגיע הנפטר
לגיל 14 אילו נשאר בחיים". הסעיף הנ"ל, בנוסחו הנוכחי,
מקפח קטין לעומת קטין. ליתר דיוק — משפחת קטין
שטרם מלא לו 14 שנה, אינה היגיון וצדק בכך, לא
נכללת ברשימת ההורים השכולים.

אסון הדמים בכביש החוף הוא דגם של פירצת חוק
התגמולים, כאשר הורים לילדים מתחת לגיל 14 לא
יכלו להגיש תביעות. ואין מדובר רק בבעיה קיימת.

היו"ר פ. שינמן:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת
חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון), התשמ"א—
1981, של חבר-הכנסת יצחקי יצחקי. הצעת חוק זו עומדת
להצביע כהצעת חוק מוקדמת מטעם חבר-הכנסת יצחקי
יצחקי. חבר-הכנסת יצחקי ביקש רשות להביע דעתו
במשך חמש דקות.

יצחקי יצחקי (ישראל אחת):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מנצל את סעיף
111(ג) לתקנון, ומבקש לנמק במשך חמש דקות מה שכבר
נימקתי בהצאתי לפני שלושה חודשים.

אדוני היושב-ראש, בהתאם לחוק התגמולים לנפגעי

אדוני הושב-ראש, גיל 14 הוא מחסום מלאכותי, כך שיש להורידו. על כן הצעתי לבטל את סעיף 7א האמור.

חברי הכנסת, בתאריך 14 בינואר 1981 קראתי מעל הדוכן את הפניות של ההורים השכולים. חברי-הכנסת שילנסקי, כרגע נכנסת, חשוב שתהיה נוכח. השתתפה השבוע יחד אתי באזכרה. עמדת מול ההורים השכולים ואתה יודע איזו הרגשת קיפוח הם חשים. אבקש שתתמוך בהצעת החוק. הכנסת עסוקה היום בחוק הגולן. זה חוק חשוב, אבל גם זה חוק חשוב.

ב־14 בינואר 1981 קראתי מעל דוכן הכנסת את הפניות של ההורים השכולים. אצטט שתי שורות: "במצב הקיים יש ביויון והשפלה למשפחות שאיבדו ילדים. השעה הורים שכולים מכביש החוף". השבוע השתתפתי, ביחד עם חברי-הכנסת דב שילנסקי, באזכרה, ונוכחנו לדעת עד כמה הם צודקים — בשתיקה. להורים השכולים יש זכות שתיקה. הם אינם יכולים לומר מלה, כי איבדו את היקר מכול.

ביקשתי להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. שר העבודה והרווחה השיב להצעת החוק ואמר שהוא מעריך את הצעתי והוא מתכוון ללכת בכיוון ההצעה שלי. הוא לא הגיח הצעה דומה, כפי שהוא הבטיח. הוא איננו כאן כרגע. אדוני הושב-ראש, לא חשוב מי עושה אלא חשוב המעשה. אני פונה ומבקש מחברי הכנסת להצביע בעד העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, בקריאה טרומית. בוועדה אפשר לנסח את החוק אחרת, לשנות ולהוסיף, אבל לא צריך להסיר את ההצעה מסדרי-היום. אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

שושנה אריב-אלמוזלינו (המערך) :

בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה דנה ועדת העבודה והרווחה, לא ועדת החוקה חוק ומשפט.

יצחק יצחקי (ישראל אחת) :

לא אעמוד על כך. אני מסתכל על חברי-הכנסת חיים קורפו ואומר : דמי אחיך וזעקים אלי מן האדמה.

חיים קורפו (הליכוד) :
דמאגוגיה.

היו"ר פ. שינמן :

אנחנו דנים בהצעת חוק מוקדמת של חברי-הכנסת יצחק יצחקי, ששר העבודה והרווחה התייחס אליה וביקש להסירה מסדרי-היום.

בישיבה ת"ח מיום 14 מינואר 1981, כאשר הובאה הצעת החוק של חברי-הכנסת יצחק יצחקי, התייחס שר העבודה והרווחה להצעה והודיע : "מאחר שההצעה של הממשלה מונחת עתה בוועדת שרים, הרי למרות חשיבותה של הצעת חברי-הכנסת יצחקי ולמרות ברכתי על ההצעה, אני מציע כרגע שלא להעביר את ההצעה לוועדה אלא להסיר את ההצעה מסדרי-היום".

לפיכך, עלינו להצביע כעת. הצעת השר היא להסיר את הצעת החוק מסדרי-היום.

יצחק יצחקי (ישראל אחת) :
אבקש למנות את הקולות.

בעד ההצעה להסיר הצעת החוק מסדר-היום	13 —
בעד ההצעה להעביר הצעת החוק לוועדה	11 —
נמנעים	1 —
ההצעה להסיר הצעת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון), התשמ"א—1981, מסדרי-היום של הכנסת נתקבלה.	

דב שילנסקי (הליכוד) :
אני מבקש רשות הודעה לנמנעים.

היו"ר פ. שינמן :

על הצעת חוק בקריאה מוקדמת אין הודעות לנמנעים.

2. הצעות לסדר-היום

1. מניעת סגירת המטוויות

מתחרה מביאה לסגירת מפעלים בארץ. במיוחד נפגע ענף הטקסטיל. בכל פעם שמתעוררים קשיים בשווקים בחוץ-לארץ, משפיע הדבר על מצב המפעלים בארץ. ובעלי המפעלים מפטרים קודם-כיל את הפועלים כדי לשמור על רווחיהם.

כך היה ב־1979, כאשר חברת "אתא" החליטה לפטר 350 עובדים, וכך עכשיו במפעלים אחרים. לבעלי ההון אין סנטימנטים. הם אינם מגלים התחשבות לא במצב המשק ולבטח לא במצבם של הפועלים. הדאגה היחידה שלהם היא לרווחים מאקסימאליים.

אני רוצה לציין שבענף הטקסטיל המשכורות הן הנמוכות ביותר בארץ. אביא רק כמה דוגמאות : ב־1 באפריל 1980 היה השכר במטוויות, בקבוצה הראשונה, 255 לירות ליום עבודה או 8,000 לירות לחודש. בדרגה המיוחדת היה השכר 371 לירות ליום עבודה או 11,500 לירות לחודש. במשך כל התקופה שמ־1 באפריל 1980 עד היום היו תוספות-שכר ותוספות-יוקר. כל התוספות

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, אני עוברים להצעה לסדר-היום בנושא : מניעת סגירת המטוויות, של חברי-הכנסת אברהם לבנבראון. רשות הדיבור לחברי-הכנסת לבנבראון.

אברהם לבנבראון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אדוני הושב-ראש, חברי הכנסת, בשנים האחרונות פוקדים מדי פעם משברים את ענף הטקסטיל. בשנה האחרונה החריפו המשברים בענף זה כתוצאה מהמשבר בענף בארצות השוק האירופי המשותף.

סיעתנו הזהירה לא אחת, שהריצה של ישראל לשוק האירופי המשותף איננה באינטרס של הכלכלה הישראלית. מניעי הממשלה להצטרפותה לשוק האירופי המשותף היו בעיקר פוליטיים. הרווח הפוליטי מוטל בספק, אבל הנזק הכלכלי ברור ביותר : אין באפשרות התעשייה הישראלית להתחרות עם התוצרת התעשייתית של ארצות אירופה המפותחות ; ופתיחת שערי הארץ לפני יבוא

לא יסכימו. להיזק לרחוב וליהפך למובטלים, כאשר אין בעיירותיהם מקורות פרנסה אחרים, מקומות עבודה אחרים. הם ייאבקו על זכותם האלמנטארית, הזכות לעבודה, הזכות להתקיים בכבוד מעמל כפיהם.

אני מציע לקיים דיון במליאת הכנסת כדי להחליט על הצעדים שעל הממשלה לנקוט כדי למנוע את סגירת המטוויות.

היו"ר פ. שינמן :

באותו נושא — הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזילינו.

שושנה ארבל-אלמוזילינו (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המשבר במטוויות הוא תוצאה של המדיניות הכלכלית של הממשלה, שמצד אחד איננה מוכנה לסייע לענף הנתון בקשיים קוניונקטור-ראליים עליידי הוזלת מחיר חומר הגלם או מתן סובסידיות ליצוא, ומצד שני אינה דואגת למנוע יבוא הפוגע בייצור המקומי. מדיניות זו היוונת מהגישה הפסודו-ליבראלית של חופש היוזמה הפרטית ומשחק חופשי בין היצע לביקוש, כאשר הממשלה איננה ממלאה שום תפקיד מכונן ומסייע. יכולה להביא לכליון של מפעלי תעשייה בודדים ואפילו ענפים שלמים.

במטוויות מועסקים כ-3,000 עובדים. המפעלים ברובם הגדול נמצאים באזורי פיתוח, והוקמו בזמנם בראש ובראשונה כדי להבטיח תעסוקה לאוכלוסיה שהופנתה לאזורים אלה. המפעלים עברו מאז שלבים שונים בהתפתחותם. כיום רובם ככולם מצויים בצידוד משוכלל ומועסקים בהם עובדים שהתמחו בעבודה והגיעו להישגים מרשימים.

גם אם ניקח בחשבון ששכר העבודה במטוויות איננו מהגבוהים, בכל זאת הן משמשות מקור פרנסה לאלפי משפחות. חשיבותן גם בכך שחלק גדול מהעובדים בהן הן נשים המסייעות בעבודתן להגדלת ההכנסה של המשפחה ולהתקדמותה.

ענף המטוויות הצליח להתמודד בשוקי אירופה, והוא מתחרה בארצות שונות. הוא כבש שווקים הודות לטיב המעולה ולמחיר המוצר. בעקבות הפיגור הקיים בשערי המטבע באירופה לעומת האינפלציה בישראל, ותוצאה מעליית עלות הייצור, נחלש כוח התחרות של המוצר הישראלי מול המוצר של ספרד, טורקיה, יוון, ארצות שאינן מצטיינות בשכר עבודה גבוה, והיצוא בהן נהנה מסובסידיות ממשלתיות. דבר זה השפיע על כמות היצוא ויצר הצטברות של מלאי גדול בתנאי האשראי הקשים הקיימים בישראל. כל זה הביא למשבר במפעלים, כאשר אין ביכולתם לעמוד בתשלום הריבית על המלאי ההולך וגדל במחסנים.

חברת-הכנסת לבנבראון, עם כל הויכוח שיכול להיות לנו עם בעלי הון ותעשיינים שרוצים רווחים, אנחנו הרי רוצים שתהיה להם תעשייה רווחית. הם נקלעו היום למשבר שאינם יכולים לעמוד בו לבדם, והם זקוקים לסיוע של הממשלה. הדבר הוא אינו פסול כלל. המאבק שלהם והמאבק של העובדים חד הוא. אין לי שום ספק בכך.

המציאות הזאת מחייבת את הממשלה, הן מתוך דאגה למגיעת התמוטטותו של ענף משקי חשוב, שרוב רובו של חומר הגלם הנצרך על ידו הוא מתוצרת מקומית והוא

הללו מגיעות לכדי 70%—80%. לפי זה השכר כיום של הקבוצה הראשונה הוא 14,000 לירות לחודש ושל הקבוצה השנייה בדרגה המיוחסת 20,000 לירות לחודש.

חברי הכנסת, האם שכר זה יכול להספיק לקיומה של משפחה בת ארבע נפשות? אין להעלות על הדעת שאפשר להתקיים בשכר זה.

עד שי לדעת, שתעשיית הטקסטיל מרוכזת בעיקרה בעיירות-הפיתוח, והיא מהווה בהן מקור פרנסה עיקרי, אם לא יחיד. ברור שלא הפועלים הם האשמים במשברים הפוקדים את ענף הטקסטיל אלא מדיניותה של הממשלה, שכתוצאה ממנה ניתקו את יחסיה עם מדינת ישראל ארצות רבות באסיה ובאפריקה, ורוב רובן של הארצות הסוציאליסטיות. דבר זה פוגע קשות בכלכלה הישראלית.

בשנה האחרונה הוחמר המשבר בענף הטקסטיל וגבר. הסכנה לסגירת מפעלים, כמו מפעל "אופ-אר" ומפעלים אחרים. סכנה זו של סגירת מפעל "אופ-אר" הסעירה לא רק את 240 עובדי המפעל אלא את כל תושבי אופקים. נציגי הפועלים ומוכיר מועצת הפועלים במקום האשימו את הממשלה שלא דאגה די, ולא עשתה די, למציאת דרך למנוע את סגירת המפעל.

המשבר בענף הטקסטיל משפיע על המצב במטוויות. הנהלת "כללטקס", שהוא קארטל מטוויות הכותנה בארץ, הודיעה למוכלי ההסתדרות כי ב-5 באפריל יסגרו כל המטוויות לחודש ו-3,000 עובדים יוצאו לחופשה של חודש, ועם תום חופשת החודש, ייפתחו המטוויות לארבעה ימים בשבוע, ושכר העובדים יקוצץ בהתאם לכך. חברי הכנסת, זו מתנת חג הפסח של קארטל "כללטקס" לפועלי המטוויות. פירושה של החלטה זו הוא ש-3,000 העובדים, בעיקר בעיירות-הפיתוח דימונה, אופקים, בית-שאן, נצרת, קרית-שמונה, ייצאו לחופשה מאונס שבועיים לפני חג הפסח. הפועלים לא יוכלו להתנחם בטענה של הנהלת "כללטקס" שצעדים אלה ננקטו כדי למנוע נקיטת צעדים תמורים יותר. הפועלים אינם אשמים במשבר הפוקד את ענף המטוויות. משבר זה קשור במשבר בענף הטקסטיל בארץ ובארצות אירופה, ובמיוחד בגבולות ובגרמניה. כתוצאה מכך יש קשיים ביצוא חוטי כותנה לגרמניה.

בעלי הקארטל של המטוויות מחפשים את הדרך הקלה ביותר להיחלץ מהמשבר. מאחר שיש להם מלאי של 1,500 טונות חוטים, הם קודם-כול סוגרים את המפעלים לחודש כדי לנסות להיפטר מהמלאי, ושולחים את הפועלים לחור-פס. לאחר-מכן הם מציעים שהפועלים יחזרו לעבודה של ארבעה ימים בשבוע, ומשרד העבודה והרווחה יממן את השלמת השכר שלהם. כלומר הפועלים גם יעבדו וגם לא יוכלו להתקיים מהשכר שיקבלו מבעלי המפעלים, והם יתפכו לזקוקי סעד. למעשה הם ימנעו בעצמם את השלמת שכרם, כי הרי רוב ההכנסות של הביטוח הלאומי באות ממסי השכירים.

הנה, חברי הכנסת, דוגמה קלאסית, כיצד המעבידים בעזרת הממשלה פותרים את המשברים הפוקדים את מפעליהם על חשבון העובדים. וכל זאת כדי לשמור על רווחיהם.

הדוגמה הזאת גם מוכיחה את צדקת עמדתנו כאשר התנגדנו לסעיף בחוק הבטחת הכנסת מינימום, המכליל בין הזכאים לקבלת השלמת הכנסה גם עובדים שעובדים במקומות עבודה. החוק הזה מאשר שהמעבידים יכולים לשלם לעובדים שכר רעב. חברי הכנסת, ברור שפועלי הטקסטיל ופועלי המטוויות לא יסכימו להצעות אלה. הם

משמש מקור לא אכזב למטבע-חוז, והן בשל הדאגה לאספקת תעסוקה לאלפי פועלים העובדים במפעלי המט" פיות השונים זה שנים רבות. יש לדעת שרוב הישובים שבהם קיימים מפעלי המטוויות, כמו קריית-שמונה ונצרת-עילית, מצב התעסוקה מעורער באופן יסודי. ומי כמוך אדוני שר התעשייה, המסחר והתיירות, יודע זאת מענפים אחרים שיש בהם משבר — בבית-שאן ובאופקים. וכל תוספת של פועלים שנשלטו או ייפלטו מהעבודה, ואפילו באופן זמני, יכולה לשבור את גב הגמל ולהביא לזעזועים חברתיים ולעירעור היחסים התקינים הקיימים בחברה.

בשיחה שקיימתי עם מר טל רגב, מזכיר איגוד פועלי הטקסטיל והאריג בוועד הפועל של ההסתדרות, הובעה בפני דאגה חמורה ביותר למצב שנוצר בענף המטוויות, שסיבותיו נעוצות במשבר התקופתי בשווקים באירופה, כאשר אלה אינם מסוגלים לקלוט את עודפי היצוא מטורקיה ומיוון, וכתוצאה מכך נוצר מלאי של יותר מ-2,000 טונות חוטי כותנה שאין באפשרותם לשווקם. המטוויות מייצרות כיום כ-2,000 טונה חוטים לחדש. מה צית הכמות הזאת מיועדת לצריכה העצמית של התשלוחות, מחצית נמכרת לשוק, מהו 450 טונה לשוק המקומי ו-550 טונה לחדש לשוקי אירופה.

לפי טענת התעשיינים המיתון שפוקד את אירופה הביא לירידה בביקוש ובמחירים כ-2,500 עד 3,000 דולאר לטונה חוטים, מחיר המכסה רק את מחיר הכותנה, ואילו כל יתר ההוצאות אין להן כיסוי כלל.

הנהלת "כללטקס", קארטל מטוויות הכותנה, החליטה לסגור את כל המטוויות ב-5 באפריל לחדש ימים, וכל הפועלים יצאו לחופשה, כמובן מאונס. על כך הודיעו ההסתדרות הכללית והעובדים. כמו כן הודיע כי עם תום חופשת החדש יפתחו המטוויות רק לארבעה ימים בשבוע ושכר העובדים יקוצץ בהתאם לכך. איגוד עובדי הטקסטיל והאריג בוועד הפועל של ההסתדרות הודיע הנהלת "כללטקס" שהוא מתנגד להוצאת העובדים לחופשה ואינו מקבל את ההחלטה של הנהלת "כללטקס". נודע לי גם, כי אמנם התקיים דיון בין נציגי המעסיקים לבין הממשלה, אך יש להצטער על שנציגות העובדים, דהיינו נציגי האיגוד בהסתדרות, לא שותפו בדיונים אלה ולא הוזמנו לקחת חלק בכל הנושאים שעליהם מתנהל הדיון ביניכם, אדוני השר, לבין נציגות המעסיקים.

ישומו ההחלטה של הנהלת "כללטקס" לפני חג הפסח עלול לגרום לתסיסה גדולה בקרב ציבור העובדים אשר חרדים למקום עבודתם שבו הם מועסקים הרבה שנים. יש לציין שפליטתם של העובדים מהענף תהיה הפסד של כוח-אדם מיומן ומקצועי אשר בהכשרתו הושקעו מאמצים ואמצעים. פועלים אלה, אם יופטרו, לא יחזרו לענף, ויהיה צורך להפח את כח-האדם ששוב יתחילו להכיר שיר אותו. ואינני יודעת אם ניתן יהיה לשמור על הענף ברמתו היום, רמה שהגיעו אליה לאחר שנים כה רבות.

מצב זה, אדוני שר התעשייה, המסחר והתיירות, מחייב נקיטת אמצעים מידיים. על הממשלה לנקוט צעדים אלה כדי למנוע את התמטטות הענף ופליטתם של כ-3,000 עובדים לפני חג הפסח.

אני מציעה שיינקטו הצעדים האלה:

1. יש לצמצם את יבוא חוטי הכותנה לארץ — כיום מיובאים למעלה מ-3,000 טונות חוטי כותנה, זה אותו עודף ייצור שנמצא היום במחסנים — ולספק יותר מ-50%

אני מציעה שיינקטו הצעדים האלה:

1. יש לצמצם את יבוא חוטי הכותנה לארץ — כיום מיובאים למעלה מ-3,000 טונות חוטי כותנה, זה אותו עודף ייצור שנמצא היום במחסנים — ולספק יותר מ-50%

אני מציעה שיינקטו הצעדים האלה:

1. יש לצמצם את יבוא חוטי הכותנה לארץ — כיום מיובאים למעלה מ-3,000 טונות חוטי כותנה, זה אותו עודף ייצור שנמצא היום במחסנים — ולספק יותר מ-50%

אני מציעה שיינקטו הצעדים האלה:

1. יש לצמצם את יבוא חוטי הכותנה לארץ — כיום מיובאים למעלה מ-3,000 טונות חוטי כותנה, זה אותו עודף ייצור שנמצא היום במחסנים — ולספק יותר מ-50%

אני מציעה שיינקטו הצעדים האלה:

1. יש לצמצם את יבוא חוטי הכותנה לארץ — כיום מיובאים למעלה מ-3,000 טונות חוטי כותנה, זה אותו עודף ייצור שנמצא היום במחסנים — ולספק יותר מ-50%

אני מציעה שיינקטו הצעדים האלה:

1. יש לצמצם את יבוא חוטי הכותנה לארץ — כיום מיובאים למעלה מ-3,000 טונות חוטי כותנה, זה אותו עודף ייצור שנמצא היום במחסנים — ולספק יותר מ-50%

שר התעשייה, המסחר והתיירות ישיב על שתי ההצעות לסדר-היום.

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית-כול לעוב"ד דות : בישראל פועלות 10 מטרות כותנה המעסיקות כ-2,500 עובדים — וגם זה הרבה — בכל רחבי הארץ. למטרות אלה כושר תפוקה של 28,000 טונות חוטי כותנה לשנה. הייצור בפועל בשנת 1980 היה 28,000 טונות חוטים. התעשייה המקומית רכשה כ-20,000 טונות, והיתר — 5,000 עד 6,000 טונות — נשלח ליצוא. בשנת 1980 ייצאו חוטי כותנה ב-27 מיליון דולאר, בעיקר לארצות אירופה. שיוק חוטי הכותנה נעשה בלעדית על-ידי חברת "כלטקס" המארגנת את הייצור והשיווק בשוק המקומי.

ענף המטרות נתון כיום במשבר הגורם לצימצום הביקוש לחוטי כותנה בארץ ובחוץ-לארץ בשל סיבות אחדות : 1. צימצום הביקוש באירופה — יעד היצוא העיקרי של מוצרי הלבושה וכותנה — למוצרים אלה. הדבר ניכר כיום על-פי נתוני היצוא של חוטי כותנה ומוצרי הלבושה שירד בחודשים הראשונים של שנת 1981 ב-38.6%. 2. ירידת ערך המטבעות האירופיות ביחס לדולאר גרמה לירידה דראסטית ברווחיות ובכך דאיות היצוא לאירופה. 3. צימצום הביקוש בשוק המ-קומי למוצרי טקסטיל, הגורם לירידה במכירות חוטי כותנה המשמשים חומר גלם בתעשיית הטקסטיל ; 4. שי-נוי ביחס המחירים בין כותנה גלמית לבין מחיר המוצר המוגמר שלהן.

כיום יש בענף עודף ייצור חודשי של כ-500 טונה חוטים וזאת מעבר לכמות הנמכרת בשוק המקומי. ל"כלל-טקס" היה ב-1 במארס 1981 מלאי של 1,300 טונה בהש-וואה למלאי של 1,000 טונה בממוצע בתקופה הרגילה.

נציגי משרד נמצאים במשא'ומתן יומיומי עם נציגי המטרות ולמשא'ומתן שותפים גם בנק ישראל ושירות התעסוקה. בכוונתנו לסייע לענף ולעובדים בו לעבור את המשבר במינימום זעזועים — — —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

אדוני השר, למה לא ישתתפו עם נציגות העובדים ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

מה זאת "נציגות העובדים" ? יש עשרה מפעלים, האם אני אקח בכל מפעל את ועד העובדים ואשב אתו מפני שיש בחירות בעוד כמה שבועות ?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

יש נציגות מוסמכת בוועד הפועל של ההסתדרות. מדוע אינך מותף אותה ? רגב אמר לי שאחם לא משת-פים אותם. למה ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

אני בקשר עם רגב ועם עוד כמה אנשים. יש רשות התעסוקה שמטפלת בנושא וישנם נציגי המעסיקים. לא בכל מפעל יושבים באותה מסגרת, אבל את רוצה לשתף את העובדים, מה יצא לך מזה ?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

מה זאת אומרת "מה יצא לך מזה" ? זה עניין של 2,500 עובדים.

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

תיכף אומר כמה דברים על מה שאמרת כאן. את המחשבות של ההצעה האחרת אני מבין, אבל מה שאת מציעה לא הבינתי.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

למה ? למה לא הבינתי ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

אני מדבר עכשיו על העובדות, אחזור לדברייך, שוש-נה.

בכוונתנו, כאמור, לסייע לענף ולעובדים בו לעבור את המשבר במינימום זעזועים. אם המטרות יעברו לשבוע עבודה של ארבעה ימים יהיה שירות התעסוקה מוכן, בתנאים מסוימים, לשלם לעובדים מקרן האבטלה. המלצנו לפני בנק ישראל לסייע להארכת מיומן המשלוח חים לגבי מטענים שכבר נשלחו ליצוא, ואני מקווה כי גם לנושא זה יימצא פתרון.

בשלב זה הודיעו בעלי המטרות כי יסגרו את המטרות לחודש ימים לשם חיסול המלאי. המנעים בין כל הגורמים עדיין בעיצומם, אך נשלב זה הנחיתי את אנשי משרד לעמוד על שתי נקודות בחקירות מרבית : א. להשתדל ככל האפשר להבטיח הכנסה לעובדים בחודש הסגירה במסגרת החוק ; ב. להבטיח מלאי חוטים לצרכי התעשייה המקומית.

אדוני היושב-ראש, המשק הישראלי היה שמח מאוד למכור חלק מתוצרת היצוא שלו גם למדינות שאינן במסגרת השוק האירופי או מערב אירופה. לצערי הרב, השווקים הללו סגורים בפני מדינת ישראל לא משום שה-תוצרת שלנו אינה עולה פי כמה על טיב התוצרת המצרית באותם שווקים אלא מטעמים פוליטיים שכל אחד בבית הזה יודע את מגמתם. אבל אם חברי-הכנסת לבנבראון, באמצעות הנסיעות התכופות של ראש המפלגה שלו, היה מצליח להבטיח לנו שוק לחוטי כותנה במוסקווה, גשמה מאוד למכור את חוטי הכותנה ואולי גם העם הרוסי יהנה קצת מביגוד יפה ויעיל.

אברהם לבנבראון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : אדוני השר, זה ניתן. ממשלת ישראל היתה צריכה לשנות את מדיניותה ואז זה היה ניתן לסידור.

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

לבוא ולדבר כאן על החומרה שבהסכם המסחרי של מדינת ישראל עם השוק המשותף ? תורה לאל שממשלות ישראל דאו ראותה את הנחיצות והיה לה החזון להקים את הקשר הזה עם השוק המשותף שאליו מייצאת מדינת ישראל כיום למעלה מ-60% של היצוא התעשייתי שלה, ומדובר במיליארדים של דולארים ולא בפרוטות כפי שמישהו רצה להציג זאת כאן.

חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, איש איננו שליו. אין שלווה נפש, לא במשרדי הממשלה וגם לא כאן בכנסת, כאשר ענף כלשהו נקלע למשבר. אבל אני מציע להמתין כמה ימים, כמה שבועות, כדי לראות היכן אנו עומדים.

את אומרת שיש להגדיל את תמריצי היצוא. הרי פה מדובר על כך שרק 15%—20% של המוצר אכן הולכים ליצוא והשאר הולך לצריכה המקומית. יש בעיה של הפרשי מטבעות. איש מאתנו, לרבות נגיד הבנק

אין לי כל התנגדות לקבל את הצעת מגישי ההצעה לסדר-היום ולקיים דיון בנושא חשוב זה, לא רק ל-2,500 העובדים ול-10 המטוויות אלא למשק הישראלי, ליצוא ולתוצרת המקומית. אני חושב, אדוני היושבים-ראש, שטוב יותר לקיים דיון זה בוועדה ולא במליאה, אם חברי הכנסת יסכימו לכך. אם הם מסכימים, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת. אבל אם חברי הכנסת הנכבדים יעדיפו דיון במליאה, אני אצביע יחד אתם.

הי"ר פ. שינמן :

תודה לשר התעשייה, המסחר והתיירות.

חבר-הכנסת לבנבראון, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה ?

אברהם לבנבראון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני מסכים.

הי"ר פ. שינמן :

חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, האם את מסכימה להצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה ?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :
כן, אני מסכימה.

הי"ר פ. שינמן :

אם כן, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את שתי ההצעות לסדר-היום לדיון בוועדת הכלכלה — ואני מעמיד אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

הגרמני הממלכתי, לרבות נגיד בנק ישראל, אינו יודע עד מתי תימשך נפילת המטבעות האירופיים מול הדולאר, דבר שגרם להפסדים גדולים ליצוא הישראלי המופנה למדינות השוק המשותף.

מדובר כאן על תקופה של חודש ימים שבה ייפטר מן המלאי. בתקופה זו העובדים יקבלו את משכורתם. אין זו חופשה ללא תשלום אלא חופשה בתשלום. מדובר גם על הסדרים שייעשו לאחר מכן, לאחר אותו חודש, אם נצטרך להיות צמודים לארבעה ימי עבודה במטוויות ולא לשישה ימי עבודה. באמצעות הקרן לביטוח אבטלה או שירות התעסוקה תובטח הכנסה לאותם העובדים בגובה של שכרם לשישה ימים בשבוע ולא לארבעה ימים בשבוע.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

ואת כל זה אתה רוצה לעשות בלי לדבר עם נציגות העובדים ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

נגיע לזה, נדבר גם עם נציגות העובדים. אני רק לפעמים מבולבל מהי אצלכם נציגות העובדים. כל אחד שולח אותי לנציגות אחרת שלו, כי כנראה גם אצלכם עדיין לא ברור מיהו הנציג המוסמך לדבר בשם העובדים.

האמיני לי, חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, אני אומר לך את הדברים בפרטיות. הגורמים המוסמכים יודעים על כך. יש בעיה ולא קל לפתור אותה, ודאי לא באמצעות דיון בכנסת. עם זאת, אני אשמח מאוד אם יתקיים דיון כזה ואשמח מאוד אם תועלנה כאן הצעות ואם נשמע רעיונות חדשים שאולי אנו לא חשבנו עליהם ונוכל ליעזר בהם גם בפתוחות שווקים חדשים וגם בפתרון בעיית היוםמיים הללו, שעדיין אין לנו בטחון שהם יהיו ימי אבטלה. ייתכן שבמשך החודש הזה ייעלם המלאי המיותר ואז יחזרו שוב לייצור רגיל.

2. תעשיית נקניקיות מבשר חמורים וסוסים

פרשת תעשיית הנקניקיות חמורה עשרות מונים מפרישת בשר הפיגולים בצפון הארץ. בעוד שבפרשה הקודמת עסקנו בתעשייה פרימיטיביות של אנשים מפירי חוק וסדר שפעלו בהסתר והרחק מעין רואים, הרי בנושא של פנינו מדובר במפעלים מאורגנים המצויידים במיכשור מודרני, המעסיקים עובדים רבים והיכולים להבטיח תנאים תברואתיים יסודיים. והנה מתוך החקירה עולה כי דווקא במפעלים אלה נתגלו הממצאים החמורים ביותר. יש ונתקלים במפגעים התברואתיים מיד במפעלים היצרניים עצמם ויש במקרים רבים שהמוצרים עוברים את המפעלים במצב טריות סביר לחלוטין, אבל מערכת ההובלה והשיוק הופכת אותם מסוכנים לבריאות הציבור. על הנקניק והנקניקיות אין כל סימון של תאריך הייצור ותאריך השיווק ואין קריטריון לאחר כמה זמן נפסל המוצר, אפילו אם נעשה הכול כשורה ומתוך שמירה על הכללים התברואתיים.

לכן מתוך העיון בנושא, נראה שיש לחלק את הבעיה לשלושה פרקים : א. המייצרים ; ב. הספקים ; ג. רשויות הפיקוח. רק שיתוף פעולה בין כל הגורמים יכול להבטיח את ייצור הנקניקיות בתנאים תברואתיים תקינים. אחריות רבה מוטלת על הרשויות הממלכתיות בתחום הידוק הפיקוח. בל נשכח שאחת מתופעות חברת השפע היא, שאס-

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא : תעשיית נקניקיות מבשר חמורים וסוסים, של חברת הכנסת פנחס שינמן, בבקשה.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, עדיין מהדהד באזנינו קול הדיון שנערך בבית הזה על תעשיית בשר הפיגולים בצפון הארץ. והנה, נדרשים אנו שוב לעסוק במפגע בריאותי מובהק בתעשיית המזון העממי. חסיפות הדיונים בנושא זה איננה אלא קנה-מידה לחומרת המצב, להיקף הבעיה ולצורך הדחוף והחיוני לנקוט שורה של צעדים דראסטיים לשיפור המצב, שכן עוסקים אנו בסוגיה שהשכחות רבות לה על מצב בריאותנו.

העתונאי מנחם גולן פירסם במוסף "סוף שבוע" של "מעריב" ביום ל' באדר א' חקירה מיוחדת על הנעשה בתחום תעשיית ייצור הנקניקיות. הוידוים מפי אנשים העוסקים בענף, ממצאי הבדיקות, תגובות מנהלי המפעלים, מדהימים בחומרתם. אין זה פלא, איפוא, שהעתונאי הגיע למסקנה שהנקניקיות אינן למאכל אדם, לא מדיני כשרות בלבד אלא מטעמי בריאות. ואמנם כן, דבר שאיננו נקי הוא עלי-פי רוב איננו כשר.

מסביר שהריגת בעלי־חיים לכשעצמה יכולה "להוליד" באופי האדם "עובי ועכירות ואטימות בנפש". אולם כאשר באה התורה והתירה את אכילת הבשר, עשתה זאת בבחי"נ לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע". תורת החסידות, בעקבות חכמת הקבלה, בנתה תיאורית השקפתית שלמה בעניין תיקון הבשר והעלאת הניצוצות, כאשר אוכלים את הבשר בכשרותו ובטהרתו.

לכן אין הדבר מפליא אותנו כאשר בעקבות הגי"י חיים האחרונים מרבים אנשים לפנות לצמחונות. הצמחונות היא אולי דרך טובה עבור יחידים, בודדים, אבל אין זו דרך הכבושה לרבים. לתקנת הרבים חייבים אנו לדאוג להבטחת ייצור המזון לפי סטאנדארדים קבועים בתחום התברואה, וארשה לצמחי להרהר בקול רם בהצעה העשויה לפתור את בעיית הפיקוח:

מדינת ישראל משקיעה סכומי כסף ניכרים בהכשרת סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה. בטכניון בחיפה ובמוסדות נוספים קיימת מגמה מיוחדת להנדסת מזון ותזונה. יכולים אנו למצוא דרך של סטודנט המשתלם במקצו"ע אלה יקדיש בשנת הלימודים האחרונה חלק מזמנו לפיקוח על התהליך הייצור באחד מבתי החרושת שאליה יוצמד. התועלת תהא כפולה – הן לסטודנט והן לייצור. הסטודנט יוכל ליישם את לימודיו התיאורטיים בעבודה מעשית בשטח, ואילו הציבור ייצא נשכר מהידוק הפיקוח.

יש מקום להקמת בית־דין מיוחד שידון בתלונות על פגמים המתגלים במזון. בית־דין זה, שיורכב מאנשי פקצוע ונציגי ציבור, דוגמת בתי־הדין לעבודה, יוסמך להטיל עונשים משמעותיים על מפעלים שיימצאו אשמים בדיון, החל בקנסות וכלה בצו לסגירת המפעל, אם לצמיתות ואם לפרק זמן מסוים.

גברתי היושבת־ראש, חברי הכנסת, אין זה מקרה שאנו דנים בנשוא זה בשבוע שבו החילונם לקראו בספר "יקרא", ספר הקורבנות. הקורבנות באים לכפר על חטאים. כל חטא וצורתו, כל חטא ומניעיו. יש חטא הנעשה בפומבי, בגנות, בקשיחות, בלי חשבון; יש חטא שנעשה בחשאי, בערמה; יש חטא שהיקפו רחב והפסדו מרובה והרגלו חמור; יש חטא של יחיד ויש חטא של רבים, ויש בוודאי עוד סוגים רבים של חטאים והוט"א. ככל שהחטא חמור יותר, הקורבן הנדרש משמעותי יותר.

החטאים הקשורים בהפצת מזון לא נקי הם חמורים מאוד. הם פוגעים ביסוד בריאותנו ומהווים מפגע רציני. הטיפול השיגרתי לא יביא מזור למחלה. יש לנקוט צעדים חריפים ומשמעותיים כדי לחקן את המצב.

הכנסת, כמי שמייצגת את העם, חייבת להיכנס לעובי הקורה ולהקדיש זמן ומחשבה ולהצביע על דרכי תיקון וטיפול.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לשר הבריאות לדברי תשובה. בבקשה.

שר־הבריאות א. שופט:

גברתי היושבת־ראש, חברי הכנסת, אני מברך על הערנות של חברי־הכנסת שינמנו של חברי כנסת אחרים בנושא זה. אני מברך גם את העתונות על הערנות שלה בסוגיה זו שהיא מאוד חמורה ונוגעת לנושא מאוד חיוני. ככל שידובר בה וייתב עליו כן ייטב. ייתכן שבעקבות האדישות ששררה וששוורת במשך שנים, טוב שיש עכשיו ערנות שהיא מופרות לפעמים, כי על־ידי כך אולי

פקת המזון קבועה, מסודרת ומגוונת במידה רבה. אין כיום אף לא מוצר אחד שהאדם יתאוה לו והוא אינו נמצא בשוק. משום כך חייבות הרשויות הנוגעות בדבר ליצור כלים מתאימים שיגנו על בריאות הציבור וימנעו אספקת פרטי מזון המזיקים לבריאות, מבלי שהציבור הרחב יידע על כך בכלל.

גברתי היושבת־ראש, התמונה המתקבלת בזמן האחרון היא שקיים עירבוב תחומים בין הרשויות המופקדות על תחום תעשיית המזון. יש נושאים שהם בתחום אחריותו של משרד החקלאות ויש נושאים שהם בסמכותו של משרד הבריאות. למעשה אין יד אחת המרכזת את כל הטיפול בעניין. בראש ובראשונה יש מקום להקים ועדה ציבורית בהרכב נציגי המשרדים הנוגעים בדבר ונציגי הגופים הציבוריים שיש להם שייכות לנושא. ועדה זו תבקש להמליץ על דרכי אירגון וטיפול של גוף מרכזי אחד, שיהיה אחראי בכל הקשור לתעשיית המזון. הריכוזיות במקרה זה תביא ברכה ותכטיח קריטריונים מחמיי"רים לגבי טיב המזון המיוצר ואיכותו.

אינני בטוח שיש לאפשר לכל מאן דבעי לעסוק בייצור מוצרי מזון. לדעתי יש מקום לקבוע כללים מחמיי"רים בתחומים הנרחבים של תעשיית המזון, ורק מי שיעמוד בכללים אלה יקבל אישור לייצור פרטי מזון. במיוחד נחוץ הסדר בתחום הבשר.

מכאן לעוסקים במכירת המוצרים. מבין השיטין של החקירה העתונאית עולה כי לא כל המוכרים הינם בבחינת "נקי כפיים ובר־לבב". יש ביניהם אנשי עולם מסויים, ומקומם לא יכירם בתורה מתוקנת. סבורני שאין להתנות פתיחת עסק למכר מוצרי מזון, ובשר בכלל זה, ברשיון עירוני בלבד להפעלת עסק. יש להחמיר את התנאים כך שהמבקש לפתוח עסק יצטרך להצטייד בתעודת־יושר מטעם המשטרה, לעבור בדיקות רפואיות, לחתום על התחייבות בשרר לשמירה על כללים תברואיים ולהפקיד התחייבות כספית על ניהול עסקו לפי תנאי הרשיון.

אבירי זכויות האזרח ודאי יקימו זעקות נגד הצעתי ויראו בה פגיעה בחופש העיסוק והגבלתו, אולם צעדים אלה חיוניים לנוכח הגילויים החמורים שיש בהם סכנה מוחשית לבריאות הציבור בהיקף רחב ביותר. כאשר מדובר בתקנת הציבור, מותר להגביל את הפרט ולהקשות עליו. עת לעשות לה, הפרו תורתך.

מבחינה רעיונית, אכילת הבשר קשורה במקורות היהדות בירידת האנושות, בירידת הדורות. לאדם הראשון לא הותר לאכול בשר, ונאמר לו: "הנה נתתי לכם את כל עשב זרוע ועץ, אשר על־פני כל הארץ, ואכל כל העץ אשר בו פרי עץ זרוע זרע, לכם יהיה לאכלה". האיסור לאכילת בשר נמשך עד יציאתו של נח מן התיבה לאחר המבול, ואמנם בעשר הדורות אלה מאדם הראשון עד נוח חיו האנשים עד 900 שנה ומעלה, וזאת – אומרים המפרשים – מפני שלא אכלו בשר. לנח ולבניו הותר לאכול בשר, כפי שכתוב: "כל רמש אשר הוא חי, לכם יהיה לאכלה, כי רק עשב נתתי לכם את־כל". לאחר מכן תורה נקבע: "כי ירחיב ה' אלוך את גבולך כאשר דיבר לך ואמרת אוכלת בשר, בכל אות נפשך תאכל בשר". אלא שגם אז נצטוו ישראל לאכול רק בשר מה־בהמה הטהורה והעופות הטהורים.

גדולי חכמי ישראל בדורות שעברו טרחו לתת הסבר מדוע נאסרה אכילת הבשר בעשרת הדורות שבין אדם הראשון לנח ובניו. בעל "העיקרים", ר' יוסף אלבו,

מוצרי הבשר: נקניק, נקניקיות, שימורי בשר, האמבור-גר ובשר טחון. משרד הבריאות שוקד על קיום צווים אלו, כפי שמוכח מרשימת הבדיקות שנערכו בשנת 1980 ובחודשים האחרונים.

הובלת הבשר הנעשית בתחומי הערים גם היא בפיקוח הרשויות המקומיות. משרד הבריאות מפקח רק על ההובלה הבין-עירונית של מוצרים מן החי. בשנת 1980 נערכו על-ידיו 3,550 בדיקות רכב ובמקרים של סטייה מן החוק נקט המשרד אמצעים משפטיים.

אף כי משרד הבריאות מוגבל על-ידי המשרדים האחרים — משרד המשטרה ומשרד התחבורה — לגבי האפשרויות של בדיקת ההובלה, למרות זאת משרד הבריאות מכין גם בימים אלה תקנות המחייבות סימון ותיאור המוצרים, כפי שחברת-הכנסת שינמן הציע בהצעתו.

בנוסף על כך נבוא בדברים עם המשרדים האחרים כדי להבטיח באמת אספקת בשר ממקור בטוח ומשחיטה חוקית. ידוע לי שאין גבול לפיקוח וכל המרבה בעניין זה הרי זה משובח. נכון מאוד אמר חברת-הכנסת שינמן, לפעמים היצרן איננו אשם, התוצרת יוצאת ממפעלו בסדר גמור ואחרי-כך בדרך, או בחנות, או בסופרמארקט מתקל-קלים המוצרים.

שמעתי היום רעיון מאוד מעניין מפיו של חברת-הכנסת שינמן: שתוקם איזו שהיא ועדה אשר היא תקבע גם את אחדות המעשה בעניין זה. אינני מתנגד שתקום ועדה שתטפל בנושא זה. ייתכן מאוד שוועדת הכלכלה — שאני אציע להעביר אליה את הנושא לדיון — יכולה להיות אותה הוועדה, או שהיא תבחר ועדת משנה גם לסוגיה הזאת שאתה מציע.

לאור הדברים האלה אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש. אריב-אלמזולינו:
הצעה אחרת לתברת-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברת-הכנסת שינמן, אני חושבת שיש בכך משום הטעיה והתחמקות מהדיון אם נדון בנושא הזה על-פי הניסוח של כותרת הצעתך: "תעשיית נקניקיות מבשר חמורים וסוסים".

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
לא שמעת את כל דברי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אני קוראת את מה שכתוב לפני.

מאז שגיליתי איך מבהמות כשרות למהדרין עושים בשר פגולים ויש הפצה של רעלים — לא איכפת לי אם הבשר כשר או לא כשר, אני מבקשת לתקן זאת ולקבוע שתהיה בדיקה של כל סוגי הבשר. לא איכפת לי מי שרוצה לאכול בשר סוסים — יתנו לו בשר הגייני. מה יש שאלה של אמת בפירסום ושל פיקוח בריאות, אם אמנם תבדקו לא אם זה בשר חמורים וסוסים אלא תפעילו פיקוח הגייני — והוא חשוב, הוא לא בא במקום כשרות וכשרות לא באה במקום הגייני.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
חברת-הכנסת אלוני, לא הצעתי אחרת.

ייתישר המקל. בפירסומים שהיו יש גרעין יסודי של אמת, אבל יש גם הפרות.

רק השבוע נתקלנו בתופעה הזאת של פירסומים מופרים לגבי התרופות פאליגין ואסילגין האומרים שהתרופות הללו מסוכנות וגורמות לסרטן, אולם הייתי סולח לעתונות בעניין זה, אף אם היא מפריזה, וזאת כדי ליצור איזון כלשהו בדברים אלה.

לעניין הנקניק והנקניקיות והכתבה ב"מעריב" אני רוצה למסור רק את העובדות: בפיקוח משרד הבריאות נמצאים 60 מפעלים המייצרים נקניק ונקניקיות בארץ. בשנת 1980 נערכו על-ידי משרד הבריאות 1480 ביקורות במפעלי הבשר על מוצרי. כמובן נערכו בדיקות כימיות, טוקסיקולוגיות, מיקרוביולוגיות וסרולוגיות. נערכו 960 בדיקות כימיות וטוקסיקולוגיות, מהן 900 לנקניק ולנקניקיות; 1,264 בדיקות מיקרוביולוגיות, מהן 630 לנקניק ונקניקיות; וכן 1,801 בדיקות סרולוגיות. כ-65% מהדוג' מאות נלקחו מן המפעלים וכ-35% נלקחו בדרכי השיווק. בחודשים ינואר-פברואר 1981 הוגבר הפיקוח ובחודשים הללו נערכו כבר 286 בדיקות: 90 בדיקות כימיות וטוקסיקולוגיות לנקניק ולנקניקיות; 99 בדיקות מיקרוביולוגיות לנקניק ונקניקיות; 103 בדיקות סרולוגיות — מהן 32 של תערובות בשר לנקניק ונקניקיות והשאר — לבשר טחון.

בכל הבדיקות הללו לא נמצא בשר מבעלי חיים האסורים בשימוש בייצור נקניק ונקניקיות. באחוז קטן של הבדיקות נמצאו ממצאים שאינם עונים על דרישות המשרד למוצרים אלו והוגשו לפרקליטות 110 תיקים. באותה שנה נתקבלו 93 פסקי-דין של בית-המשפט. לדא-בוננו, האיחור הרב בין הגשת התביעה לבין קבלת פסק-הדין והקנסות הקטנים אינם משמשים גורם מרתיע ויעיל.

לאור הממצאים הללו — ואני אומר את הדבר הזה באמת בחרדה, מפני שאנחנו לוקחים עלינו אחריות גדולה בעניין זה, אבל המומחה של משרד הבריאות שערכו את כל הבדיקות הללו בכל זאת כותבים לי ואומרים לי שאני רשאי לומר לכנסת, כי אין למשרד הבריאות יסוד לחשוד שנעשה שימוש בבשר האסור לשימוש בייצור הנקניק והנקניקיות. מדובר, כמובן, על מפעלים שהם בבדיקה. יש כמובן מפעלי מחתרת שאיש אינו מגיע אליהם, אך בכתבה הוזכרו מפעלים חשובים מאוד וידועים מאוד לטובה ולשבח במשך עשרות בשנים.

אני חוזר ואומר: אני יודע שאני לוקח על עצמי אחריות גדולה מאוד בציני את הדבר הזה, אבל אני עושה זאת על יסוד דברי המומחה שלנו לאחר שערכו בדיקות: לא היה להם יסוד לחשוד שנעשה שימוש בבשר פגולים.

בכתבה הוזכרה גם מעבדה אשר ערכה בדיקות בעניין זה. על-יסוד זה כתב העתונאי מה שכתב. המומחים במשרד הבריאות מסתייגים משיטות הבדיקה המעבדתיות שהוזכרו בכתבה בעתונות ומהמסקנות הנוגעות מכך. אולם ניתנה הוראה לחקור ולפתוח מחדש גם את התיקים של אותם מפעלים המוזכרים בכתבה ב"מעריב" וגם על סמך הממצאים שהובאו בעתון. אבל המשרד ישאיר את ההכרעה בנדון לבית-המשפט.

הפיקוח על אספקת הבשר על סוגיו השונים מתבצע על-ידי הרשויות הווטרינאריות במשרד החקלאות ובר-שיות המקומיות. משרד הבריאות אחראי לצווים ולתקנות לייצור הנקניק והנקניקיות. הצווים קובעים את הרכב

חבורת כ"ב, ישיבה תל"ב
— הצעות לסדר-היום; הצעות חוק של חברי כנסת —

שינמן, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הכל-
כלה ?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית) :
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
לפנינו שתי הצעות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
כיוון שהמציע מקבל את ההרחבה על כל סוגי הברש,
אני מסירה את הצעתי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברת-הכנסת אלוני, אין מתנהל כאן משא-ומתן על
מה שחברת-הכנסת שינמן קיבל או לא קיבל. האם את
חוזרת בכ מהצעתך ?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
אני מורידה את הצעתי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
לפנינו, איפוא, הצעה אחת בלבד, להעביר את ההצ-
עה לסדר-היום לוועדת הכלכלה של הכנסת. אני מעמידה
את ההצעה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הכלכלה של הכנסת נתקבלה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
אם אתה מסכים שיתקיים דיון על כל צורות שיווק
הבשר, בתוספת אמת בפירסום — — —

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית) :
כן, במפורש, כל הצורות. לא שמעת את כל דברי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
אם כך מדוע הצעתך על חמורים וסוסים ? אם אמנם
אתה מסכים — והשר מעביר לוועדה דרישה לעסוק
בכל צורות הברש ובשאלת פירסום אמת — — —

שרי-הבריאות א. שוסטק :
ובכל בשר שאסור לשימוש.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
אין בשר אסור. כל בשר שהוא הגייני וכתוב עליו
מאיוה סוג הוא — אפשר יהיה לשווק אותו — אין לי
התנגדות ואני מקבלת. אבל לא לייחד, כי יש פה הטעיית
הציבור שכאילו בהמות שאינן כשרות הן הפיגולים.
חברת-הכנסת שינמן, אתה מסכים לכל מה שהצעתי ?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית) :
כן, זו הצעתי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
תודה רבה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. חבר הכנסת

ה. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק לתיקון דיני המינהל הציבורי (הגנה על עובדי ציבור),

התשל"ט—1979*

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אם כך המצב, ועדת הכנסת תקבע לאיזו ועדה תור-
עבר הצעת החוק. אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון דיני
המינהל הציבורי (הגנה על עובדי ציבור),
התשל"ט—1979, לדיון מוקדם בוועדה שתק-
בע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת חוק של חבר-
הכנסת אמנון רובינשטיין בנושא : חוק לתיקון דיני המינ-
הל הציבורי (הגנה על עובדי ציבור), התשל"ט—1979.
דברי התשובה כבר היו, והצעת החוק עומדת עכשיו
להצבעה. האם המציע מבקש להעביר זאת לוועדת החוקה,
חוק ומשפט ?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :
כן, סליחה, בעצם אני מתכוון להעביר זאת לוועדה
לענייני ביקורת המדינה.

2. חוק ריבונות ישראל בגולן, התשמ"א—1981**

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "הגולן חלק בלתי-
נפרד מ ישראל. ריבונות ישראל בגולן ערובה לבטחון
ולשלום". על דברים אלה חתמו לפני כשנה לא רק מאות
אלפי יהודים במדינת ישראל, מן הצפון ועד הדרום, על

היו"ר פ. שינמן :
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק
של חברת-הכנסת משה שמיר בנושא : חוק ריבונות ישראל
בגולן, התשמ"א—1981. רשות הדיבור לחברת-הכנסת
שמיר.

שקוראים "הסכמה לאומית לגבי רמת-הגולן". משתמשים במלה הלועזית "קונסנסוס", כי זה כאילו משאיר יותר רושם על מישור. עלי משאירות רושם המלים "הסכמה לאומית לגבי רמת-הגולן".

מה טיבה של ההסכמה הלאומית, אדוני היושב-ראש? האם טיבה של ההסכמה הלאומית הזאת, שאנחנו אוהבים את הנוף של הגולן? האם טיבה של ההסכמה הלאומית הזאת שאנחנו דואגים לישובים בגליל בלבד? או שיש כאן הסכמה לאומית פוליטית ברורה, בדומה להסכמה הלאומית לגבי ירושלים, שמכוחה קיבלה הכנסת את חוק ירושלים?

מה אומרת ההסכמה הלאומית לגבי רמת-הגולן? היא אומרת, שגם במסגרת חוזה שלום עם סוריה ו/או עם מדינות ערביות אחרות, אם התנאי להשגת שלום כזה יהיה נסיגה מן הגולן, לא נסכים לנסיגה כזאת. זה הפירוש של ההסכמה הלאומית לגבי הגולן. אחרת — אין בכלל ויכוח; אחרת — אין כל הבדל. אם יתנו לנו, אם זה יהיה כוול, בחינם, ברצון טוב — האם בשביל זה אני צריך הסכמה לאומית? כאשר מדגישים הסכמה לאומית לגבי הגולן מבקשים לומר מה שמישהו אומר במלים ברורות, וחברו במלים פחות ברורות, דהיינו: שלגבי רמת-הגולן אין תנאי; שלגבי רמת-הגולן אין מחיר; שלגבי רמת-הגולן לא יהיה פינוי.

וליד האג' יחיא (מחנה שלי):
איך אתה קושר את השלום — — —

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
לגבי רמת-הגולן לא יהיה שום פינוי, כשם שאמרנו זאת לגבי ירושלים, וכשם — ואני מקווה שזה כולל ממש את כל אגפי הבית — שלא נסכים לשום מחיר תמורת תל-אביב, עמק יזרעאל, הגליל או הנגב.

וליד האג' יחיא (מחנה שלי):
אתה רוצה להנציח את המלחמה, תגיד לי?

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
משום כך החלו עוד ממשלות המערך בבניין קבע בגולן; על כן קמו בגולן ישובים של קבע; על כן הדאגה הלאומית בגולן היא שהגולן יישאר חלק ממדינת ישראל לעד, כשם שמדינת ישראל כולה תישאר לעד. אין הסכמה לאומית פחותה מזו. השאלה היא איך עוזרים, איך מסייעים, איך מקדמים את העניין הזה שלב אחר שלב ואיך הודפים סכנות, כאשר פתאום צפה ועולה סכנה לצירופו, לאיחודו של הגולן כחלק ממדינת ישראל.

אבל כאן עולה הביטוי הנאה — "עיתוי", אותו ביטוי שבשמו ניסו בשעתו לחדות את הקמת מדינת ישראל, שבשעתו ניסו כל מיני חכמים, חצי מוגיילב או חצי שוטים או חצי תבוסתנים לחדות את כל הפרקים המכריעים בתולדות הזאת, בתולדות הציונות — בשם העיתוי.

(קריאה: יש לך שלושה חצאים.)

כשאני אומר שהזמן הוא עתה, כשאני אומר שכל המדברים בשם עיתוי איבדו את האומץ, איבדו את התושיה ואת התנופה הציונית שלהם, אני אומר שיש גם תשובה חיובית. עתה וללא דיחוי, עכשיו, יש להחיל את החוק, את המשפט ואת המינהל על רמת הגולן. אנחנו היגשנו הצעת חוק מסויימת.

כל שכבות העם, פלגיו, גיליו וחלקיו, אלא גם 70 חברי כנסת.

זאת היתה עצומה שהוגשה לכנסת ישראל ולממשלת ישראל. בין 70 חברי הכנסת שחתמו על העצומה הזאת — ולא אקרא את כל 70 השמות המצויים תחת ידי כאן — היו: "הסתדרות הכללית של העובדים העבריים בארץ-ישראל, יושב-ראש מפלגת העבודה ושר הבטחון לשעבר, יושב-ראש הוועד הפועל של ההסתדרות הציונית העולמית, ראש ממשלת ישראל לשעבר ורמטכ"ל צה"ל במלחמת ששת-הימים, עוד רמטכ"ל צה"ל אחד, שר הבטחון לשעבר בממשלה זו, מי שהיה מפקד חיל האוויר הישראלי — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
עכשיו אתה רואה מה שווה תחיה — — —

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
— סגן שר הבטחון, שר האוצר לשעבר בממשלה זו, שר האנרגיה בממשלה זו, שר הקליטה והעלייה, שר השיכון בממשלה זו, שר התעשייה, המסחר והתיירות בממשלה זו, ראש המועצה המקומית בקריית-מלאכי, יושב-ראש סיעת המערך בכנסת, שר החקלאות בממשלה זו, שר הדתות בממשלה זו, יושב-ראש ועדת החוק והבטחון של הכנסת, סגן שר במשרד ראש הממשלה והיום שר האוצר והתקשורת, שופט בית-הדין העליון לשעבר, שר התחבורה לשעבר ויושב-ראש ועדת הכלכלה של הכנסת היום, יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת, סגן שר האוצר לשעבר. ואלה רק אחדים מבין החותמים.

(חברי הכנסת ר. מילוא ודב שילן — סקי קוראים קריאות-ביניים)

יוסי שריר (המערך):
מי לא חתמו?

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
לא חתם מיעוט. אלה שחתמו, אותם 70 שחתמו, ביט-או אז ביושר — — —
(חברי הכנסת ר. מילוא קורא קריאת-ביניים)

היו"ר פ. שינמן:
חברי-הכנסת מילוא, אתה מפריע. אי-אפשר כך.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
— ביטאו אז ביושר ובאומץ — — —

רוני מילוא (הליכוד):
אתם גורמים נזק לרמת הגולן — — —

היו"ר פ. שינמן:
חברי-הכנסת מילוא, אתה מתבקש שלא להפריע.
(חברת הכנסת ג. כהן קוראת קריאת-ביניים)

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
— אדוני היושב-ראש, אותם 70 חתמו באומץ, בתבונה וברצון טוב. קבוצת השרים, אנשי הצבא, אנשי המשק, אנשי התנועה הציונית שהוכרחו כאן, ביטאו את עם ישראל כולו. בעם ישראל — ובזאת יודו כולם, גם אלה שהפריעו ושינסו להוסיף ולהפריע לי — יש מה

חוברת כ"ב, ישיבה תל"ב
— הצעות חוק של חברי כנסת —

וליד חאגי' יחיא (מחנה שלי) :
המציאות השתנתה.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

היא תוגש עכשיו לקריאה ראשונה. אין הכרח שנע-
מוד על כל תג ועל כל ביטוי כזה או אחר. עיקרו של
העניין הוא מה שאמרת אותה עצומה ש-70 חברי כנסת
חתמו עליה. אם בהמשך טיפולה של הוועדה, שעליה —
כך אני מקווה — יוטל לטפל בדבר, יהיה הגיוס בסעיף
2 של החוק כפי שהגשנו אותה, בשינוי מסויים, לאמור :
"מיום תחילתו של חוק זה יחול המשפט, השיפוט והמינהל
של מדינת ישראל על הגולן" — יהיה הדבר הזה בבחינת
סיפוק הצורך המדיני הבטחוני של הישובים בגולן.

מדוע העיתוי עכשיו, אדוני היושב-ראש, מדוע זה
דרוש עכשיו גם במישור הפנימי וגם במישור החיצוני ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
כי יש בחירות לכנסת.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

מדוע זה נחוץ באופן פוליטי, בטחוני ומכל הטעמים
האחרים ? אומר את הדברים בקצרה. אשתדל לומר אותם
בשום-שכל ואני מקווה שהם לפחות יובנו.

אפתח בתחום הפנימי. מעולם לא היו זקוקים מתייש-
בים, בונים, חלוצים בישראל, אלה שנשלחו עלי-ידי העם
ועל-ידי הממשלות ועל דעתו, מעולם לא היו הם זקוקים
ללחיצת-יד ועידוד, לחיוך הנפש, כשם שהם זקוקים לזה
היום. לצערנו, שבוע אחר שבוע, חודש אחר חודש,
במכות ציניות וגסות של הממשלה שפסקה וגזרה את
דינה של ההתיישבות בחבל ימית ובסיני, לצערנו מתפור-
רת ישות התיישבותית חלוצית מפוארת מאופירה עד
ימית, עשרות ישובים קלאיים. גל של חשש, של דאגה,
של אי-בטחון, עובר בלבבות של החלוצים המתיישבים.
זה לא רק בגולן, לא רק ביהודה, בשומרון ובעזה. יש
חרדות גם במקומות אחרים. יש חרדות גם בגליל, יש
חרדות גם באזורים רגשיים נוספים. דרושה תהא לחיצת-
יד למתיישבים מצד הכנסת הזאת בטרם תתפור, שתאמר
בצורה ברורה עליידי חוק — למתיישבי הגולן : גורל-
כם לא יהיה כגורל מתיישבי ימית. לעידוד זה יש חשיבות
עצומה.

דבר שני, שעודנו בתחום הפנימי : עידוד השקעות,
פיתוח ואיכלוס בגולן. שמענו הבוקר שוב את יושב-ראש
ועד ישובי הגולן ברדי אומר את הדברים הללו, בפשטות
של אדם היושב בביתו ורוצה לבצר את ביתו, רוצה
שיינתנו לו אמצעים נוספים, שתתרחב התעסוקה, שירבו
הישובים עמו. שמענו אותו אומר שעידוד, פיתוח ואוכ-
לוסה לא יהיו בלי חוק הגולן. בלי החוק, הדבר לא
יהיה.

דבר נוסף, חיוך אחינו הדרוזים בגולן. קראנו הבוקר
ב"דבר" את הידיעה על משרדים סוריים חדשים המופנים
במיוחד כאיום על הדרוזים בגולן. שמענו במיוחד על
סחטנות, על אימים, על טרור מצד סוריה כלפי הדרוזים
בגולן. על כך אמר אבו סלח, ראש המועצה במסעדה,
כי הדרך הטובה ביותר להעמיד את הסורים במקומם
ולמנוע את מסע ההפחדה שלהם היא לתחיל את החוק
הישראלי ברמת הגולן. אלה דברי אחינו הדרוזים בגולן.

אבל בתחום הפוליטי כלפי חוץ, אדוני היושב-ראש,
יש לחוק הגולן חשיבות יוצאת-מן-הכלל. אדוני היושב-

ראש, אתה לא היית כאן בתחילת דברי, כאשר הפריעו
לי וגזלו דקות יקרות מזמני. רבותי, יש לקבוע שהמודל
של סיני איננו מודל קובע המחייב גם בשטחים אחרים.
יש לקבוע זאת בזירה הבין-לאומית, ביחסים עם אומות
ערביות וביחסים עם מצרים. יש לקבוע ולהבהיר בצורה
שאיינה משתמעת לשתי פנים שהמודל של נסיגה —

צ'ירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
שיחזרו לצפון תל-אביב.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

— מלאה ומוחלטת תוך עקירת כל גרגר של
ישוב יהודי — לא יחזור. אני מאמין ויודע שאפילו
הממשלה הזאת, בוודאי הכנסת כולה, אינה מצפה שמודל
סיני ייחפך למודל הקובע בהמשך היחסים של מדינת
ישראל עם מדינות ערביות שונות. איננו רוצים שהמודל
של סיני, של אותה נסיגה מלאה ומוחלטת, ייחפך לגזר-
דין מוות של נסיגה מלאה ומוחלטת לקווים שלפני מלחמת
ששת-הימים.

האוטונומיה — עם כל ביקורתנו עליה — קובעת
לפחות שאין ביהודה, בשומרון ובעזה חזרה אוטומאטית
על מודל סיני, אין באוטונומיה נסיגה מלאה אוטו-
מאטית, אין סילוק צה"ל מעמדותי, אין עקירת ישובים
יהודיים.

אבל לגבי הגולן, שבו יש תביעות לסוריה, סכנת
החזרה על מודל סיני מוחשית ביותר. בעוד שלגבי
יהודה ושומרון אין אפילו הכרה ערבית בתביעות הירד-
ניות — לגבי הגולן פועלת ההקבלה בין סוריה לבין
מצרים וכדי לקבוע שמודל הנסיגה המוחלטת אינו מחייב
— יש להכריע בכך היום. ומדוע דווקא היום ?

וליד חאגי' יחיא (מחנה שלי) :
זה המודל של השכל הישר.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

כי תלוי על ראשו תאריך מאיים וקטלני, 26 באפריל
1982, גמר הנסיגה הישראלית מסיני. באותו יום, לדעתי,
יבוא סוף השלום. באותו יום נקבל את סטירת הלחי המ-
צלצלת ואת היריקה בפנינו.

הי"ר י. ברמן :

חברי-הכנסת שמיר, זמנך תם.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

אני מסיים בכמה משפטים. יש לפחות לקבוע, שכל
עוד לא הסתיימה הנסיגה מסיני, עלינו למהר ולקבוע
את עתיד הגולן כדי שמצרים לא תוכל להשתמש במועד
מאוחר יותר, באיום ביטול השלום כדי לחסל כל נסיון
מסוג זה להבטיח את אחיזתנו בגולן.

אני מסיים בפנייה אל חברי הכנסת מן הסיעות
השונות, בפנייה לחברי המערך, שתבריהם היו חלוצי
ההתיישבות בגולן, לחברי סיעת המפד"ל שכמה מן המ-
פוארים שבישוביה נמצאים ברמת-הגולן, לחברי הליכוד,
שבמצפונם ובלבם ובמצעם ובחתימותיהם נטועה ההכרה
שרמת-הגולן חייבת להישאר חלק ממדינת ישראל. היום
יש בידינו האפשרות האחרונה, המודרנולית האחרונה
בכנסת הזאת — כל זמן שהמצב במדינת ישראל, בעיקר
לגבי הנסיגה מסיני, הוא כפי שהוא — האפשרות האחר-
ונה שהכנסת הזאת תמנע את. סכנת חיסול העמידה

יותר מ-100 קילומטר של כבישים ראשיים, אזוריים ועור-קיים נסללו ברמת-הגולן. כל אלה הם עדות נאמנה להשקעתנו ועמדתנו על הגולן. זוהי לחיצת-יד למתיישבים החלוציים בגולן אשר יכולים לבטוח כי לא יירדו מביתם-ביתנו.

רבותי חברי הכנסת מסיעת התחיה, בהצעתכם היום אתם עושים עוול לגולן ולזכותנו לשמור על הגולן. אתם יודעים שהצעתכם תיפול וכיודעין אתם מגישים אותה.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
אתם תהיו אשמים בזה.

שר-המשפטים מ. נסים:
האם שיקולי בחירות טהורים, או אולי לא טהורים, עדיפים על הרושם שהחלטת הכנסת יכולה ליצור? האם עניין זה לא יכול ליצור ציפיות בעולם שישראל כאילו נכונה לוותר?

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
תצביע בעד.

שר-המשפטים מ. נסים:
חשבתי שמכם אפשר היה לבקש אחריות לאומית וממלכתית, לפחות לגבי נושא כזה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ממי אתה רוצה אחריות לאומית? ממוסוליני אתה רוצה אחריות לאומית?

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
מפרקי ישובי ימית מדברים על אחריות לאומית.

היו"ר י. ברמן:
אתה נאמת. ניתנת לך הזדמנות. אני מבקש ממך להפסיק.

שר-המשפטים מ. נסים:
אפשר להבין את מי שגורס שיש צורך לחוקק חוק לגבי רמת הגולן, אם עושים זאת מתוך הבנה, מתוך קונסנסוס, לא על-מנת שהוא יפול. מי שנכון להגיש הצעת חוק בנושא לאומי-ממלכתי ובטחוני חשוב כזה ביודעין שהצעת החוק תיפול — אי-אפשר לבטוח בנקיון כפיו, בטוהר שיקוליו בעת הגישו הצעה זו.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
זהו דמאגוגיה.

שר-המשפטים מ. נסים:
ממשלת ישראל גורסת שאין השעה כשרה לחוקק עתה חוק כזה. היום אין צורך בו. לכן בשם ממשלת ישראל אני מציע להוריד את הצעת החוק של חברי-הכנסת משה שמיר מסדרי-יומנו.

היו"ר י. ברמן:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן לחמש דקות.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
כנסת נכבדה, אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה שהגיע במיוחד להצביע נגד חוק רמת-הגולן, חברים יקרים, הליכוד ניסה לעשות היום שמיניות באוויר כדי למנוע הצבעה שמית על החוק הזה. הוא לא הצליח. אבל אם אני מזכירה את זה, זה כדי לומר שבכך הוא איפיון את כל המדיניות שלו, של ממשלה שבאה לכנסת בשם

היהודית בגולן, סכנת פינוי ישובים בגולן, הסכנה שתבוצע המזימה שכולם זוממים נגדנו, גם הסכנה לגליל — — —

היו"ר י. ברמן:
אתה מפסיק לדבר עכשיו.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
אתם נדרשים היום להצביע לפי מצפונכם, לפי חתי-מותיכם, למען הגולן כחלק ממדינת ישראל.

וליד האג' יחיא (מחנה שלי):
תקרא את הספר של ש"י עגנון "מאויב לאוהב". אתה סופר, אתה צריך לקרוא זאת.

היו"ר י. ברמן:
ישיב שר המשפטים משה נסים.

שר-המשפטים מ. נסים:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בישראל קיימת הסכמה לאומית רחבה באשר לרמת-הגולן. הקהילה הבין-לאומית יודעת את החשיבות המכרעת שישראל מייחסת לגולן כצורך בטחוני. הקהילה הבין-לאומית יודעת שלא הרי פיתחת-רפיח כהרי הגולן.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
מדוע לא? מדוע ראש הממשלה קבע את ביתו בנאות-סיני?

שר-המשפטים מ. נסים:
הקהילה הבין-לאומית גם יודעת שישראל לא תרד מהגולן. יותר מאשר חוק יכול להבטיח זאת, תבטיח זאת נחישות הדעת ונחישות העמדה של ישראל.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
נחישות הדעת?

שר-המשפטים מ. נסים:
חוק אפשר לשנות. נחישות הדעת — אם קיימת — אין מי שיזיז אותנו ממנה.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
נחישות הדעת של מי?

היו"ר י. ברמן:
אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.
(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קריאת-ביניים)
אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית.

שר-המשפטים מ. נסים:
ההסכמה הלאומית הרחבה היא הערובה לכך. הממשלה גורסת שאין השעה כשרה לחקיקת חוק, אבל גם אין כורח לעשות זאת היום.

רמת-הגולן נמצאת בתודעתנו העמוקה ונעשו גדולות כדי להוסיף בגולן ישובים על 22 הישובים הקיימים היום וכן להוסיף מבני קבע, מבני ציבור, שטחים עצומים לעיבוד חקלאי, מאגרי מים, מפעלים אזוריים, השקעות גדולות בענפי הייצור והתיירות. קיימת תכנית הרחבה.

מכל הבחינות, מוטב שהצעה זו תהא תלויה ועומדת
מאשר תזכה להכרעה היום.

הי"ר. ברמן :

חברי הכנסת, רק אם יש הסכמה גם של הממשלה
וגם של המציעים, לא נצביע היום. אם אין הסכמה,
עוברים להצבעה. יש בקשה חתומה עליידי יותר מעשרים
חברים להצבעה שנית.

מוזכר הכנסת נ. לורך (קורא שמות חברי הכנסת) :

ה צ ב ע ה

אהרן אבוהצירא	—	אינו נוכח
אליעזר אבטבי	—	בעד
אבא אבן	—	נגד
יהודה מאיר אברמוביץ	—	אינו נוכח
אהוד אולמרט	—	אינו נוכח
מרדכי אלגרבלי	—	אינו נוכח
שולמית אלוני	—	נגד
שלמה אליהו	—	אינו נוכח
עדיאל אמוראי	—	נגד
יעקב ז'אק אמיר	—	אינו נוכח
שפיק אסעד	—	אינו נוכח
שושנה ארבל-אלמולינו	—	אינה נוכחת
יורם ארידור	—	אינו נוכח
שמחה ארליך	—	נגד
משה ארנס	—	בעד
חמר אשל	—	אינה נוכחת
מנחם בגין	—	נגד
אליקים גוסטב בדיאן	—	נגד
יוסף בורג	—	אינו נוכח
צ'רלי ביטון	—	נגד
יהודה יעקב בן-מאיר	—	נמנע
חיים בר-לב	—	אינו נוכח
יצחק ברמן	—	נגד
עוזי ברעם	—	נגד
דוד גולומב	—	אינו נוכח
דוד גלס	—	אינו נוכח
שלמה יעקב גרוס	—	אינו נוכח
חייקה גרוסמן	—	נגד
פסח גרופר	—	נגד
שרה דורון	—	נגד
משה דיין	—	אינו נוכח
מיכאל דקל	—	אינו נוכח
חיים דרוקמן	—	בעד
גדעון האוזנר	—	אינו נוכח
עמוס הדד-הורביץ	—	אינו נוכח
יגאל הורביץ	—	בעד
מנחם הכהן	—	אינו נוכח
בנימין הלוי	—	אינו נוכח
שלמה הלל	—	אינו נוכח
זבולון המר	—	אינו נוכח
אסתר הרליץ	—	נגד
מאיר וילנר	—	נגד
עזר ויצמן	—	אינו נוכח
מרדכי ויישובסקי	—	נגד
זרח ורהפטיג	—	נגד
תופיק זיאר	—	אינו נוכח
הלל זיידל	—	אינו נוכח

שלמות המולדת, וממפלגה של שלמות המולדת הפכה
להיות למפלגה של טלוויזיות צבעוניות.

מישהו אמר לי היום שאילו חוק רמת-הגולן היה
עובר בצבע, אולי עם הנחה של 10%, אולי זה היה עובר
גם בכנסת.

הטענה שאם החוק ייכשל היום, הוא יגלה לעולם
שהכנסת היא נגד חוק רמת-הגולן — היא מגוחכת על
פניה. העולם כבר יודע, הוא כבר שמע, הוא כבר ראה
את ההצבעה המפורסמת בממשלה שהצביעה ואמרה :
זה לא העתוי. אם יש מישהו שלא יודע — זה הציבור
בישראל. הוא היום יידע מי זו ממשלת הליכוד. הוא אינו
יודע שהממשלה הזאת היא נגד חוק רמת-הגולן. את
העולם לא תרמו, הוא יודע טוב מאוד שאתם משאירים את
זה כאופציה למשאומתן. למה לא תאמרו את זה ? למה
לא יהיה לכם הכוח והאומץ לומר ?

רצתם להגיש עוד חוק אחרי תנועת התחיה, כאילו
לעשות רושם. זה מה שאמרתי קודם : עושים מעשי זמרי
ומבקשים שכר כפנסה. בשביל מה הגשתם חוק, למי ?
להיסטוריה ? את מי אתם רוצים להמשיך ולרמות ?

אדוני ראש הממשלה, היום אתה הולך לבחירות. יש
לך הרבה חטאים על מצפונך. זה החטא שבו רצית לסיים
את הכהונה שלך. נגד חוק רמת-הגולן אתה מרים היום
את היד בתירוש של עיתוי. מתי יהיה עיתוי טוב יותר,
כאשר האומות המאוחדות יכריחו אותנו להצביע בעד
רמת-הגולן ? אתה רוצה שתתקבל החלטה במועצת הבי-
טחון שתגיד : אם תספחו את רמת-הגולן לישראל, יהיו
עליכם סאנקציות. זה העיתוי הטוב ? מדוע היום העיתוי
הוא רע ? שקר, רמאות וצביעות — זו המפלגה שלכם.
כך אתם מסיימים את הכנסת. כך תסיימו את כהונתכם.

הי"ר. ברמן :

זמנך נגמר.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת ורהפטיג.

וליד חאג' יחיא (מחנה שלי) :

נכמרו רחמי עליך, חברת-הכנסת כהן.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

לשם מה ?

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, אני מציע לדחות
לשעה, לזמן-מה, את ההצבעה על הצעת החוק של חברי-
הכנסת משה שמיר וגאולה כהן. אני פונה לחברי-הכנסת
הנכבדים שמיר וגאולה כהן שיסכימו לדחיית ההצבעה
למועד אחר.

נימוקי : אין כל דחיפות בהצבעה על הצעת החוק.
המצב ברמת-הגולן יציב. ההתנחלות היהודית מתבססת
ומתעצמת. אין כל בעיות המצריכות או המצדיקות דחי-
פות בחקיקת חוק קונסטיטוציוני עיוני בנדון.

כל הבעיות המעשיות מוצאות ויכולות למצוא את
פתרוןן ללא חוק זה. הכרזה חקיקתית עיונית יכולה כעת
להתפרש כהכרזה על אי-רצון מצדנו להגל משאומתן
על שלום עם סרייה. הממשלה משום כך לא תומכת
בהצעת החוק המוצעת. אין כל בטחון שהצעת החוק הנדו-
נה תזכה היום בתמיכתו של רוב בכנסת, ושכרה של
הצבעה על ההצעה עלול לצאת בהפסד של תוצאת ההצ-
בעה.

יחזקאל זכאי	— אינו נוכח	שמואל פלאטו־שרון	— בעד
וליד חאג' יחיא	— נגד	מנחם פרוש	— אינו נוכח
מיכאל חריש	— נגד	שמעון פרס	— אינו נוכח
יהודה חשאי	— אינו נוכח	יצחק פרץ	— אינו נוכח
תופיק טובי	— נגד	גדעון פת	— נגד
שמואל טולידאנו	— נגד	מרדכי צפורי	— אינו נוכח
אסף יגורי	— נמנע	חיים קופמן	— נגד
יגאל ידין	— נגד	חיים קורפו	— נגד
גד יעקבי	— אינו נוכח	משה קצב	— נגד
יצחק יצחקי	— בעד	יצחק רבין	— אינו נוכח
גאולה כהן	— בעד	בן-ציון רובין	— אינו נוכח
יגאל כהן	— בעד	אמנון רובינשטיין	— נגד
מאיר כהן	— נגד	דניאל רוזוליו	— אינו נוכח
יגאל כהן-אורגד	— בעד	יוסף רום	— בעד
קלמן כהנא	— אינו נוכח	אמרי רון	— נגד
אברהם כ"ץ	— אינו נוכח	זלמן שובל	— נגד
זאב כ"ץ	— אינו נוכח	אליעזר שוסטק	— נגד
אברהם כ"ץ-עוז	— אינו נוכח	משה שחל	— נגד
אברהם לבנבראון	— נגד	דוד שטרן	— נמנע
איתן לבני	— נגד	שרה שטרן-קטן	— בעד
דוד לוי	— אינו נוכח	פנחס שינמן	— נמנע
סטלה לוי	— נגד	דב שילנסקי	— נמנע
שלמה לורינץ	— אינו נוכח	יצחק שמיר	— אינו נוכח
אמנון לין	— אינו נוכח	משה שמיר	— בעד
יצחק מודעי	— אינו נוכח	אליהו שפיזר	— אינו נוכח
ג'אבר מועדי	— אינו נוכח	אריאל שרון	— בעד
אליהו מויאל	— אינו נוכח	יוסי שריד	— נגד
רוני מילוא	— נגד	אברהם שריר	— נגד
אברהם מלמד	— אינו נוכח	מאיר תלמי	— נגד
משה ל. מרון	— אינו נוכח	יוסף תמיר	— אינו נוכח
סעדיה מרציאנו	— נגד	שמואל תמיר	— אינו נוכח
ירוחם משל	— אינו נוכח		
עקיבא נוף	— אינו נוכח		
אורה נמיר	— אינה נוכחת		
משה נסים	— נגד		
אמל נסראלדין	— אינו נוכח		
מנחם סבידור	— נגד		
זידאן עטשי	— נגד		
משה עמאר	— אינו נוכח		
מאיר עמית	— נגד		
נפתלי פדר	— נגד		
יחזקאל פלומין	— נגד		

היו"ר י. ברקן :

האם יש מישהו ששמו לא נקרא ושלא הצביע ?

תוצאות ההצבעה : בעד — 14 ; נגד — 45 ; נמנעים — 5 ; אינם נוכחים — 56. ובכן, ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, לא נתקבלה.

חברי הכנסת, הישיבה נסתיימה. הישיבה הבאה ביום שני בשעה 16:00. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:30.

נספחות

א. סדר-היום לריכוז ת"ל-תל"ב

- א. שאילתות ותשובות.
- ב. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 30 של מבקר המדינה (חלקים א-ב) ולדין-וחשבון מס' 8 של נציב תלונות הציבור.
- ג. חוק לתיקון פקודת העיריות (תיקון מס' 29), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק הגנת השכר (תיקון מס' 15), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- ה. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים:
 1. בצו-שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין — בשר קפוא) (מס' 2), התשמ"א—1981;
 2. בצו-שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין — חזיטים, קמחים, קוספת סויה, פולי סויה וסובין) (מס' 2), התשמ"א—1981.
- ו. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22), התשמ"א—1981 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק חמרי נפץ (תיקון מס' 3), התשמ"א—1981 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק עבירות קנס (נושאי משרה שיפוטית), התשמ"א—1981 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 7) (קריאה ראשונה).
- י. חוק סדר-הדין הפלילי (תיקון מס' 13), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 16), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. חוק בינוי ופינוי של אזורי שיקום (תיקון), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (תיקון מס' 4), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- טו. דיווח על כנס האסיפה הפארלאמנטרית של מועצת אירופה.
- טז. חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 11), התשמ"ב—1980 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 11), התשמ"ב—1980 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק-יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כ. חוק החקיקה (הוראות מעבר), התשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק רשות שדות-התעופה (תיקון), התשמ"ב—1980 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק העונשין (תיקון מס' 14), התשמ"ב—1980 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כד. שביתת הרופאים — הצעות חברי הכנסת ע. הדר-הורביץ, י. מ. אברמוביץ וי. יצחקי.
- כה. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעות חברי הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כו. התגברות האנטישמיות במערב אירופה — הצעת חבר-הכנסת מ. קצב.
- כז. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חבר-הכנסת י. כהן.
- כח. הצורך בתיאום פעולות הממשלה בגליל — הצעת חבר-הכנסת ד. רוזילי.
- כט. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי הכנסת מ. עצמאר ומ. וירשובסקי.
- ל. מעמדם של עובדי מדינה — הצעות חברי הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- לא. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חבר-הכנסת ש. אמוראי.
- לב. התלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חבר-הכנסת ד. גולומב.
- לג. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעת חבר-הכנסת ח. בר-לב.
- לד. עתידן של קיצבאות הילד הראשון והשני — הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- לה. השביתה בצי הסוחר — הצעות חברי הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן וש. שטרן-קטן.
- לו. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חבר-הכנסת ע. הדר-הורביץ.
- לז. העדר רופאים בירוחם — הצעות חברי הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- לח. אועקת דעת-הקהל העולמית נגד השמדת הכפר הלב-נוני קנת — הצעת חבר-הכנסת ע. נוף.
- לט. מצב החקלאות והחקלאים בישראל — הצעת חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז.
- מ. מעמד הספר העברי והעדפתו — הצעת חבר-הכנסת מ. הכהן.
- מא. התנחלות אוהל מורה בקטמונים — הצעות חברי הכנסת א. אלגרבלי, ג. כהן, ש. פלאט-שרון, ח. גרוסמן, ז. עטשי, ס. מרציאנו, א. ג. בדיאן, ש. אלוני וש. שטרן-קטן.

מח. הצורך בהגנה על המשק — הצעת חברי הכנסת ז. שובל.

מט. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), התשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).

ג. חוק היטל מיוחד, התשמ"א—1980 (קריאה ראשונה).

גא. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 45), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).

גב. חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 16), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).

גג. חוק לתיקון דיני מסים (חילופי ידיעות בין רשויות המס) (תיקון), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).

גד. חוק לתיקון פקודת המסים (גבייה) (מס' 2), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).

גה. הצעות חוק של חברי כנסת.

מב. צימצום פערים חברתיים ועדתיים בישראל — הצעת חברי הכנסת מ. כהן.

מג. מצבם של ערביי ישראל ועתידם — הצעת חברי הכנסת ז. עטשי.

מד. ממדי הירידה — הצעת חברי הכנסת מ. וירשובסקי, ע. ברעם, מ. כהן וא. יגורי.

מה. הצורך בחיזוק אחיזה של ישראל בגולן — הצעת חברי הכנסת ז. כ"ץ.

מו. יישום המלצות דוח ועדת עציוני — הצעות חברי הכנסת צ. ביטון, מ. שמיר, ח. גרוסמן, ג. האוזנר, י. יצחקי, א. ג. בדיאן וז. עטשי.

מז. המצב ב"אל על" — הצעות חברי הכנסת ש. ארבל"י אלמוזלינו, ג. כהן וי. בן-מאיר.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ת"ל—תל"ב

1139. י. בן-מאיר (חזית דתית לאומית) : גניבת ספר תורה.

1140—1141. הפשע, האלימות והאנארכיה בנצרת — הצעות חברי הכנסת ז. עטשי ות. זיארד.

1142—1143. מניעת סגירת המטויות — הצעות חברי הכנסת א. לבנבראון וש. ארבל"י-אלמוזלינו.

1144. פ. שינמן (חזית דתית לאומית) : תעשיית נקניקיות מבשר חמורים וסוסים.

1133. א. לבנבראון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : השתתפות הממשלה בתקציב הביטוח הלאומי וגורלן של קציבות הילדים.

1134—1136. דרכים להגנתם של קשישים וערירים בפני מעשי אלימות ושוד — הצעות חברי הכנסת ס. מרציאנו, ע. נוף וש. שטרן-קטן.

1137—1138. אירועי השבת בירושלים — הצעות חברי הכנסת ק. כהנא ומ. פרוש.

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המטילות או המגדילות היטלים

— חיטים, קמחים, כוספת סויה, פולי סויה וסובין (מס' 2), התשמ"א—1981², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חור-בה), התשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצור-שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 175 ; התשל"ה, עמ' 48.

² ק"ת התשמ"א, שיעורי מק"ח 353, עמ' 534.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המטילות או המגדילות היטלים

— בשר קפוא (מס' 2), התשמ"א—1981², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חור-בה), התשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצור-שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 175 ; התשל"ה, עמ' 48.

² ק"ת התשמ"א, שיעורי מק"ח 353, עמ' 536.

ה. הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון) (ביטול הצמדה), התשמ"א—1980 (הצעת חברי הכנסת י. פלומין)

(א) הוראה בהסכם פלוני שלפיה שכן עבודה או תנאי עבודה של עובדים, ישתנו לפי האמור בהסכם אחר שיעשה לאחר תחילתו של אותו הסכם פלוני — בטלה.

1. הוספת סעיף 18 אחרי סעיף 18 לחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז—1957¹ (להלן — החוק העיקרי) יבוא :
"18א. ביטול הצמדה

¹ ס"ח התשי"ז, עמ' 63.

ט"ו בניסן התש"ט (1 באפריל 1980);
 (2) לגבי הוראה אישית כאמור בסעיף 19 לחוק העיקרי שמקורה בהוראה בהסכם כמשמעותו בסעיף האמור שפקע תקפו — מיום ט"ו בניסן התש"ס (1 באפריל 1980).

ואולם אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע משכרו או מתנאי עבודתו של עובד, למעט הוראה בעניין הצמדה להסכם אחר, כפי שהם ביום י"ד בניסן התש"ס (31 במרס 1980).

ד ב ר י ה ס ב ר

למיניהן גורמות ליחסי עבודה מעוררים במשק, ובמיוחד בשירות הציבורי, המתבטאים על-ידי תסיסה מתמדת בקרב קבוצות עובדים, עיצומים ושביתות וכן מונעות ביסוס שכר העבודה על הכשרה, תפוקה, יעילות ותרומה למקום העבודה ולמשק המדינה.

הכנסת פונה הן למעסיק הממשלתי ולמעסיקים הציבוריים האחרים והן להסתדרות העובדים ול-איגודים המקצועיים שלא להכליל בעתיד בהסכמי השכר סעיפים המצמידים שכרם של קבוצות עובדים שונות.

בית-הדין הארצי לעבודה קבע כי שיטת ההצמדה של תנאי עבודה "היא בבחינת יוצא מהכלל ומחייבת הוראה מפורשת, ומשישנה הוראה — יש לפרשה בדרך שמפרשים את היוצא מהכלל" (דיון מס' לה/4, פד"ע, כרך ז', עמ' 160, בעמ' 167), כלומר — יש לפרשה פירוש מצמצם (דיון מס' לח/11-4, פד"ע, כרך ט', עמ' 425, בעמ' 440).

מטרת הצעת חוק זו היא לקבוע כי הוראה בהסכם קיבוצי או בהסדר קיבוצי המצמידה תנאי שכר וקידום להוראה בהסכם קיבוצי או בהסדר קיבוצי אחרים, תהיה בטלה.

1. הצעת חוק חמרי נפץ (תיקון מס' 3), התשמ"א—1981

הגראית לו נחוצה להרחקת הסכנה; היה הקצין סבור כי הסכנה תכופה, רשאי הוא להורות כאמור אף ללא אישור מפקח ולהורות על ביצוע מידי.

(ג) הוראה כאמור בסעיף קטן (ב) רשאי הקצין שנתן אותה לבצעה בעצמו ורשאי הוא להטיל את ביצועה על שוטר, על המחזיק בחומר הנפץ, על האדם המטפל בו מטעם המחזיק, או על כל אדם אחר, ובלבד שיש להם לדעתו הכישורים המתאימים לבצע את ההוראה; ביצוע ההוראה יהיה באופן שלא יסכן חיי אדם או רכוש.

(ד) בעל חומר נפץ שעליו ניתנה הוראה לפי סעיף קטן (ב) רשאי לערער עליה, תוך ארבעה עשר ימים מיום שהודע לו עליה, לפני ועדת הערעור האמורה בסעיף 13, והוראות סעיף 14(ב) עד (ד) יחולו, ב-

(ב) בסעיף זה, "הסכם" — הסכם קיבוצי, בין שנעשה והוגש לרישום לפי חוק זה ובין אם לאו, לרבות הסדר קיבוצי אחר ופסק בוררות שניתן בסיכסוך קיבוצי.

2. תחולה והוראות מעבר סעיף 18א לחוק העיקרי יחול —

(1) לגבי הוראה בהסכם כמשמעותו בסעיף האמור שנעשה לפני תחילת חוק זה — לאחר תום תקופת תקפו של ההסכם, אולם לא מאוחר מיום

התופעה של הצמדות שכר של קבוצה אחת במשק לקבוצה אחרת, ובמיוחד בסקטור הציבורי, היא בלתי רצויה.

"ועדת ברקאי" אשר מונתה במשותף על-ידי הממשלה וההסתדרות ב-10 באוקטובר 1975 קבעה בעניין זה מסקנו: תיה כדלהלן:

"אף שהשיקולים שהביאו את מדיניות ההצמדה מובנים, הוועדה רואה בהם תופעה בלתי-רצויה מנקודת-ראות כלכלית וחברתית כאחד. שכרו של עובד צריך להיקבע, בין השאר, בהתחשב בדרישות התפקיד אותו הוא ממלא, רמת הביצוע התפקיד וכן בהתאם לתנאים בשוקי העבודה הרלוונטיים. אף אם נגית שיחסי השכר בין קבוצות שונות בנקודת זמן מסוימת תואמים לצרכים של המשק ולמערכת העדיפויות החברתיות, הקפאתם של יחסים אלה למשך תקופה ארוכה, שהם תולדה הכרחית של ההצמדה, גורמת נזק וזאת מאחר שהביקוש וההיצע לשירותי עבודה של עובדים בעלי מיומנות וידע ייחודיים, דרישות התפקיד והשיקולים החברתיים משתנים על פי הזמן."

אף הכנסת קיבלה ביום 6 במאי 1979 סיכום בדיון בשאלת "ההצמדה לשכר המהנדסים", כדלהלן:

"מלבד התופעה השלילית שצוינו במסקנות ועדת ברקאי, הכנסת קובעת שהצמדות השכר

1. החלטת סעיף 17

במקום סעיף 17 לחוק חמרי נפץ, התשי"ד—1954,¹ יבוא:

17". סמכויות המשטרה

(א) בעל היתר לפי חוק זה חייב להראותו לכל שוטר הדורש זאת ממנו.

(ב) היה קצין משטרה בדרגת מפקח-משנה ומעלה הממלא תפקיד קצין חבלה משטרתי הסבור כי ייצורו של חומר נפץ או תהליך עבודה אחר, או שימוש, החסנה או הובלה של חומר נפץ, נעשים בניגוד להוראה מהוראותיו של חוק זה או לתנאי או לסייג שבהיתר שניתן על-פיו, או שיש בהם סכנה לחיי אדם או לרכוש, רשאי הקצין, באישור מפקח, להורות על תחירתו או השמדתו של חומר הנפץ או על החסנתו במקום אחר או על כל פעולה אחרת

¹ ס"ח התשי"ד, עמ' 64; התשכ"ב, עמ' 6; התשל"ו, עמ' 29.

(ה) הוראה עצמו נפגע בהחלטת ועדת הערעור רשאי לערער עליה, תוך שלושים ימים מהיום שהומצאה לו, לפני בית-הדין האזורי לעבודה.

שינויים המחוייבים; הושמד חומר הנפץ על פי הוראה לביצוע מידי, רשאית ועדת הערעור, אם מצאה שלא היה מקום ליתן הוראה להשמיד את חומר הנפץ, לפסוק למערער פיצויים מאוצר המדינה על אבדן חומר הנפץ.

ז. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22) (תיקון),

התשמ"א—1981

2. הוראת מעבר
המענק למי שזכאי לו מכוח חוק זה, והוא פרש לפני יום י"ד באייר התש"ם (30 באפריל 1980), יושלם על בסיס המשכורת הקובעת ביום כ"ו באדר ב' התשמ"א (1 באפריל 1981).

1. תיקון סעיף 3
בסעיף 3 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22), התש"ם—1980¹, במקום "י"ד באייר התש"ם (30 באפריל 1980)" יבוא "ל' בכסליו התשל"ו (4 בדצמבר 1975)".

¹ ס"ח התש"ם, עמ' 102.

ח. הצעת חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשמ"א—1981

(הצעת חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ)

5. תיקון סעיף 5
בסעיף 5 לחוק העיקרי —
(1) בפסקה (1), במקום "שמגדלים, מחזיקים או נותרים בו חזירים" יבוא "שנעברת בו עבירה";
(2) במקום פסקה (2) יבוא:
"(2) לתפוס חזירים או בשר חזיר או מוצריו (להלן — חזירים) שיש לו יסוד סביר להניח שנעברה לגביהם עבירה בניגוד לתוראות חוק זה, או שביחס אליהם הורשע אדם בשל עבירה כאמור";

1. שינוי שם החוק
חוק איסור גידול חזיר, התשכ"ב—1962¹ (להלן — החוק העיקרי), ייקרא "חוק איסור החזיר, התשכ"ב—1962".

2. תיקון סעיף 1
האמור בסעיף 1 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:
"(ב) לא ישווק אדם ולא ימכור חזירים או בשר חזיר או מוצריו הנוגעים לאכילה, ולא יגרום ולא ירשה שישווקו או ימכרו."

3. תיקון סעיף 3
בסעיף 3 לחוק העיקרי, במקום "לירות" יבוא "שק" לים".

4. תיקון סעיף 4
בסעיף 4 לחוק העיקרי, במקום "לגידול חזירים, החזקתם או נחירתם" יבוא "למעשה מן המעשים האסורים על פי סעיף 1", ובסופו במקום "לירות" יבוא "שקלים".

¹ ס"ח התשכ"ב, עמ' 106.

² ס"ח התשי"ו, עמ' 16.

דברי הסבר

גם את איסור השיווק, ואף משנה את שמו לחוק איסור החזיר.

הצעת החוק שלפנינו עושה למיותר את חוק הרשויות המקומיות (הסמכה מיוחדת), התשי"ז—1956, ומשום כך מוצע כאן לבטלו.

תחולתו של התיקון תהא כתחולתו של החוק המקורי, וממילא לא יחול האיסור על תחומי הישובים המפורטים בתוספת לחוק המקורי, שבהם אף איסור הגידול אינו חל.

הצעה זו באה לתקן פירצה בחוק בתחום שיווק החזיר. בשנת התשי"ז (1956) העניק המחוקק סמכות לרשויות המקומיות לאסור גידול ושיווק חזיר, אבל דרך זו הוכחה כבלתייעילה, ומשום כך נחקק בשנת התשכ"ב (1962) חוק איסור גידול החזיר, אבל בחוק זה לא בא על תיקונו אלא איסור הגידול, ואילו ההצעה שלפנינו עניינה שיווק החזיר.

בעקבות שינוי זה מכניסה ההצעה תיקונים אחדים לחוק איסור גידול החזיר, התשכ"ב—1962, באופן שיכלול

ט. הצעת חוק איסור גידול חזיר (תיקון), התשנ"א—1981
(הצעת חברי הכנסת י. בן-מאיר, א. מלמד וש. שטרן-קטן)

1. שינוי שם החוק
חוק איסור גידול חזיר, התשכ"ב—1962¹ (להלן — החוק העיקרי), ייקרא "חוק איסור החזיר, התשכ"ב—1962".
2. תיקון סעיף 1
האמור בסעיף 1 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:
"(ב) לא ישווק אדם ולא ימכור חזירים או בשר חזיר או מוצריו הנועדים לאכילה, ולא יגרום ולא ירשה שישווקו או יימכרו".
3. תיקון סעיף 3
בסעיף 3 לחוק העיקרי, במקום "לירות" יבוא "שק-לים".
4. תיקון סעיף 4
בסעיף 4 לחוק העיקרי, במקום "לגידול חזירים, החוקתם או נחירתם". יבוא "למעשה מן המעשים האסורים על פי סעיף 1", ובסופו במקום "לירות" יבוא "שקלים".
5. תיקון סעיף 5
בסעיף 5 לחוק העיקרי —
(1) בפסקה (1), במקום "שמגדלים, מחזיקים או נוחרים בו חזירים" יבוא "שנעברת בו עבירה";
(2) במקום פסקה (2) יבוא:
"(2) לתפוס חזירים או בשר חזיר או מוצריו (להלן — חזירים) שיש לו יסוד סביר להניח שנעברה לגביהם עבירה בניגוד להוראות חוק זה, או שביחס אליהם הורשע אדם בשל עבירה כאמור";
6. תיקון סעיף 8
בסעיף 8 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "מכירה" — לרבות הצעה, הצגה והחזקה למכירה".
7. ביטול
חוק הרשויות המקומיות (הסמכה מיוחדת), התשי"ז—1956², וכל חוק עזר שהותקן מכוחו — בטלים.

¹ ס"ח התשכ"ב, עמ' 106.

² ס"ח התשי"ז, עמ' 16.

דברי הסבר

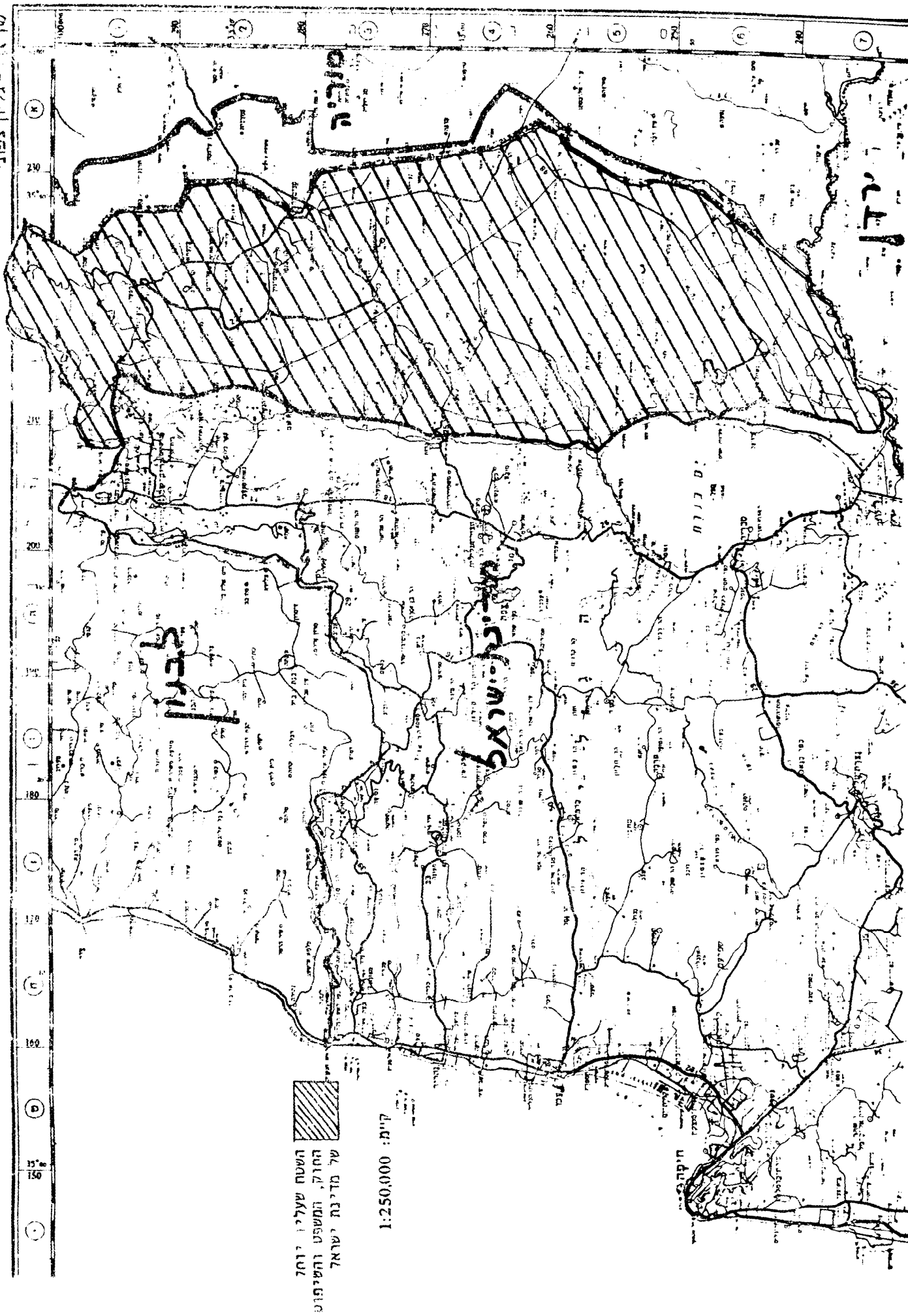
- הצעה זו באה לתקן פירצה בחוק בתחום שיווק החזיר. בשנת התשי"ז (1956) העניק המחוקק סמכות לרשויות המקומיות לאסור גידול ושיווק חזיר, אבל דרך זו הוכחה כבלתי־יעילה, ומשום כך נחקק בשנת התשכ"ב (1962) חוק איסור גידול החזיר, אבל בחוק זה לא בא על תיקונו אלא איסור הגידול, ואילו ההצעה שלפנינו עניינה שיווק החזיר.
- בעקבות שינוי זה מכניסה ההצעה תיקונים אחדים לחוק איסור גידול החזיר, התשכ"ב—1962, באופן שיכלול
- גם את איסור השיווק, ואף משנה את שמו לחוק איסור החזיר.
- הצעת החוק שלפנינו עושה למיותר את חוק הרשויות המקומיות (הסמכה מיוחדת), התשי"ז—1956, ומשום כך מוצע כאן לבטלו.
- תחולתו של התיקון תהא כתחולתו של החוק המקורי, וממילא לא יחול האיסור על תזומי הישובים המפורטים בתוספת לחוק המקורי, שבהם אף איסור הגידול אינו חל.

י. הצעת חוק ריבונות ישראל בגולן, התשנ"א—1980
(הצעת חברי הכנסת ג. כהן ומ. שמיר)

1. פרשנות
"הגולן" — אזור רמת־הגולן בגבולות הפרדת הכוחות בין ישראל לסוריה במאי 1974 והמשורטט במפה הרצופה.
2. החלת הריבונות
מיום תחילתו של חוק זה ייכלל הגולן בשטחה הריבוני
3. תחולה
תחילתו של חוק זה מיום פרסומו ברשומות.

דברי הסבר

- חשיבותו של הגולן לבטחונה של המדינה אינה דורשת פירוט והתבטאה בין השאר גם בחתימת 70 חברי־כנסת מכל הסיעות שדרשו לקבל אותו כחלק בלתי־נפרד של המדינה.
- את היותו כזה אין להשאיר בידי החלטת ממשלה זו או אחרת, אלא יש לקבוע אותו בחוק. העיתוי להחלת החוק והריבונות הישראלית עליו חשובה גם מבחינה זו
- שכל עוד החוק אינו קיים יש פיתוי מתמיד לאוייב לראות בגולן נושא שנתון עדיין למשא־ומתן ולפשרות טרי־טוריאליזם.
- מבחינת העיתוי — מאתר שהחמצנו הזדמנויות טובות להחלת החוק בעבר — כל יום שעובר הוא החמצה נוספת, במיוחד מבחינת המצב היום באזור. העיתוי הוא עכשיו.

יא. מסקנות ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר מחיקת עבר פלילי לצעירים ומבוגרים שהשתקמו

נציג משרד המשפטים בוועדה כי הממשלה לא תחיל דין רציפות על הצעת חוק המרשם בפלילים אלא תגיש הצעה חדשה, ומאחר שמדובר בהצעת חוק מקיפה וכוללת, העניין יארך זמן רב. לנוכח הדעה זו החליטה הוועדה לגשת להכנת הצעת החוק מטעמה, ורק משהובאה לפני הוועדה הבטחתו של שר המשפטים לסיים את הכנת הצעת החוק בתוך זמן קצר, ניאוחה הוועדה להתמקד.

אף שהזמן נחמדך למעלה מהנצפה, עקבה הוועדה והיושב־ראש שלה במשך כל הזמן אחר ההתקדמות בהכנת הצעת החוק, קיבלה דיווח והסברים על שלבי הכנת, ופעלה לוירו העניין.

ביום 3 במארס 1981 הובאה הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשס"א—1981 לקריאה ראשונה בכנסת, והועברה לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט. הוועדה מברכת על הגשת הצעת החוק ותעשה להבאת החוק לאישור עוד בכנסת הנוכחית.

ועדת החוקה, חוק ומשפט הניחה ביום כ"ב בתמוז התשל"ט (17 ביולי 1979) על שולחן הכנסת סיכום־ביניים בנושא מחיקת עבר פלילי לצעירים ומבוגרים שהשתקמו, בעקבות הצעה לסדר־היום שהגישה חברת־הכנסת ש. שטרן־קטן שהועברה לטיפול של הוועדה על־ידי הכנסת ביום 30 במאי 1978.

בסיכום־הביניים נאמר :

1. ועדת החוקה, חוק ומשפט מחליטה לפנות אל הממשלה לה שבתוך תקופה קצרה תגיש בקשה להחלת דין רציפות על חוק המרשם בפלילים, התשל"ה—1975 — או תניח על שולחן הכנסת הצעת חוק חדשה בנושא זה.

2. אם בתום שלושה חודשים לא תוגש מטעם הממשלה לא בקשת החלת דין רציפות ולא הצעת חוק, תיגש הוועדה להכין את הצעת החוק בנושא זה מטעמה. לאחר הנחת סיכום־הביניים על שולחן הכנסת הודיע

יב. מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת הפנים ואיכות הסביבה, ועדת החוץ והבטחון וועדת הכספים בדבר הצורך הדחוף בהקצאת משאבים לצידור המשטרה למיצוע תפקידי בטחון־פנים ; על הצורך להקים ועדת חקירה לבירור פעולות ורועות הבטחון בעצירת אוטובוס הדמים ; התגברות מעשי הטרור והחבלה

אורי הארץ, והמשטרה משמשת לאורח כתובת בפניותיו בעניין סדר ובטחון. לפיכך סבורה הוועדה שלצורך היעדר כות יעילה ומקיפה יש לעשות לחיזוק כוחה של המשטרה והעמדת כל האמצעים — כוח־אדם וציוד — לרשותה למטרת בטחון פנים.

הוועדה ממליצה כי ייעשו כל המאמצים להשלמת הציוד והכלים הדרושים למשטרה, למילוי משימותיה בשמירה על בטחון הפנים במדינה.

2. הוועדה קובעת שלהגברת המלחמה בטרור, כל זרועות המשטרה צריכות להיות ערוכות, מאורגנות ומאומות לתגובה מהירה ומיידית בכל אירוע. ברוב האירועים החבלניים, בהם נתקלו אנשי משטרה במגע ישיר עם מחבלים — למרות מסירותם, עוז רוחם תוך השלכת חייהם מנגד — נראה כי אנשי המשטרה לא קיבלו את האיומים הנדרשים במצבים בלתי־צפויים, במקרי פיגוע. בין היתר גם משום של עמדו לרשותם אמצעים וציוד לחימה מתאימים נגד טרור. לשם כך יש להעמיק את אימוני הפרט של אנשי המשטרה והדרכה מיוחדת למקרי פיגוע ולהעמיד אמצעים מתאימים בכל יחידות המשטרה.

3. הוועדה מציינת בחיוב את הקמתן של מסגרות ויחידות למלחמה במחבלים ובפיגועיהם, בין היתר הת־ארגנות המשמר האזרחי על רבבות המתנדבים המאומנים המצויידים למטרה זו.

4. אירועים דוגמת נהריה ואוטובוס הדמים בכביש החוף מצביעים על ליקויי תקשורת המורים בין זרועות הבטחון — בין מחוזות המשטרה לבין עצמם ובין המשטרה ליחידות צה"ל השונות. מנסיון העבר עולה כי העדר קשר ישיר בין יחידות הצבא ליחידות המשטרה הוא שמנע תיאום הפעילות נגד המחבלים ועד ליצירת הקשר בין

ביום ז' בחשוון התשל"ח (19 באוקטובר 1977) העלה חבר־הכנסת מ. שחל את הנושא התגברות מעשי הטרור והחבלה. הכנסת החליטה להעביר את הדיון לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ביום כ"ז באדר ב' התשל"ח (5 באפריל 1978) העלתה חברת־הכנסת ת. אשל את עניין הקצאת משאבים לצידור המשטרה כהצעה לסדר־היום במליאת הכנסת.

הכנסת החליטה להעביר את הנושא לוועדה. ועדת הכנסת החליטה על הקמת ועדה משותפת המורכבת מחברי ועדת הכספים, ועדת הפנים ואיכות הסביבה וועדת החוץ והבטחון והיא שתדון בנושא.

ביום י"ב בשבט התש"ם (30 בינואר 1980) העלה חבר־הכנסת י. אלון ו"ל כהצעה לסדר־היום את הנושא, הצורך להקים ועדת חקירה לבירור פעולות ורועות הבטחון בעצירת אוטובוס הדמים בכביש החוף.

ועדת הכנסת החליטה לשלב את הדיונים בהצעות בגלל הרקע המשותף שבהן. בדיונים לקחו חלק שר הפנים, המפקח הכללי של המשטרה, הפיקוד הבכיר של המשטרה, נציגי המטכ"ל, נציגי שירות הבטחון הכללי ויועץ ראש הממשלה לענייני טרור.

לאחר שמיעת הדברים שנאמרו על־ידי נציגי זרועות הבטחון על השתלשלות האירועים הבטחוניים הקשורים לפעילות חבלנית עוינת בגבולות המדינה, באה הוועדה לידי המסקנות הבאות :

ואלה מסקנות הוועדה :

1. מתוך ניתוח רב האירועים החבלניים במדינה עולה שהגורם הראשון הנתקל במחבלים — בין אם הם באים מהשטחים המוחזקים ובין בחדירה מדרך הים — הוא משטרת ישראל, זאת בגלל פריסתה המלאה ברוב

וחבלה קשים ומסוכנים ותובעת להועיד לה תפקיד מרכזי בכל פעילות נגד חבלנית, לרבות במקרים של פיגוע מיקוח.

7. במצבה הבטחוני של ישראל ומצוקת כוח-האדם בורעות הבטחון השונות, אין הדעת סובלת שבגלל שיקולים של יוקרה ושיקולים לא מובנים אחרים, לא ינצל כוח מגובש מאומן ומצוייד בפעילות שלמענה הוא הוקם.

הוועדה ממליצה שאנשי היחידה המיוחדת ישתפו במבצעים בטחוניים שונים כדי לשמור על המתח ביחידה ולבצל את הפוטנציאל הטמון בה.

הגורמים הפועלים בשטח, אבד זמן יקר, שלעתים עלה בחיי אדם.

לפיכך רואה הוועדה כצורך דחוף הקמת מערכת תקשורת ארצית, חדישה ויעילה שתאפשר התקשרות ישירה ומיידית בין המשטרה ליתר זרועות הבטחון.

5. גורמי הבטחון שהופיעו בפני הוועדה הודיעו שנלמדו כל הלקחים מתקרית אוטובוס הדמים בכביש והוסקו המסקנות המתחייבות מכך.

6. הוועדה תובעת מן הגורמים האחראים לתת את הדעת על קיומה של יחידה מיוחדת במשמר הגבול (ימ"מ) שאנשיה רכשו מיומנות מיוחדת למלחמה במקרי פיגוע